

Dýchací systém II

Dýchací cesty

horní

dolní

Respirační oddíl

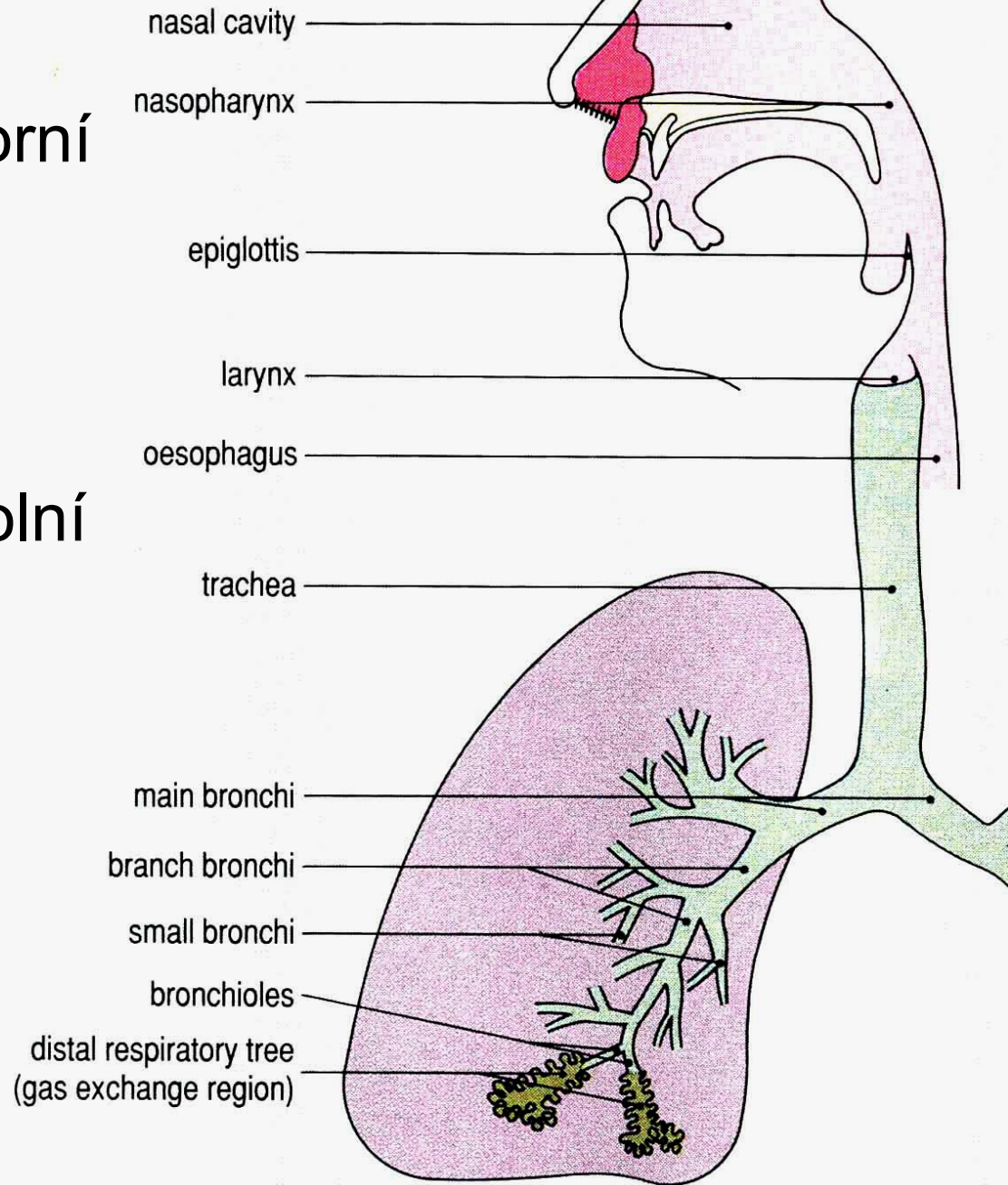
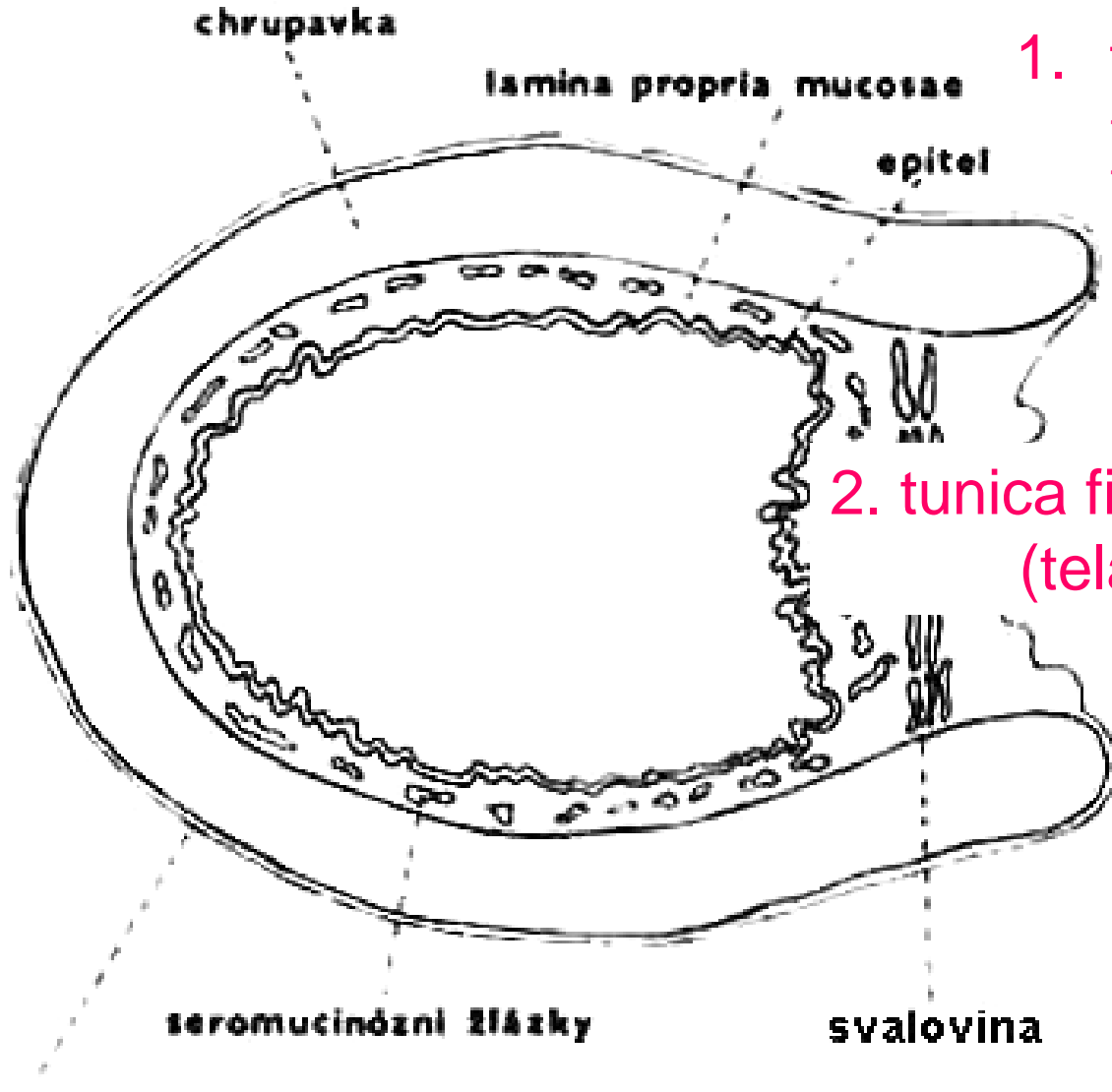

Schéma stavby stěny dýchacích cest

1. tunica mucosa

- lamina epithelialis mucosae
- lamina propria mucosae

2. tunica fibromusculocartilaginea (tela submucosa)

3. tunica adventitia

M

S

C

Epitel dýchacích cest – víceřadý cylindrický s řasinkami

100 μm

A light micrograph showing a cross-section of the respiratory tract epithelium. The tissue is stained with hematoxylin and eosin (H&E), showing multiple layers of cells. The surface layer consists of tall, columnar cells with cilia (not clearly visible but implied by the text). Below this is a layer of shorter, more rounded cells, likely goblet cells or submucosal glands. The overall structure is stratified and organized into distinct layers. A black scale bar is positioned above the tissue, labeled '100 μm'.

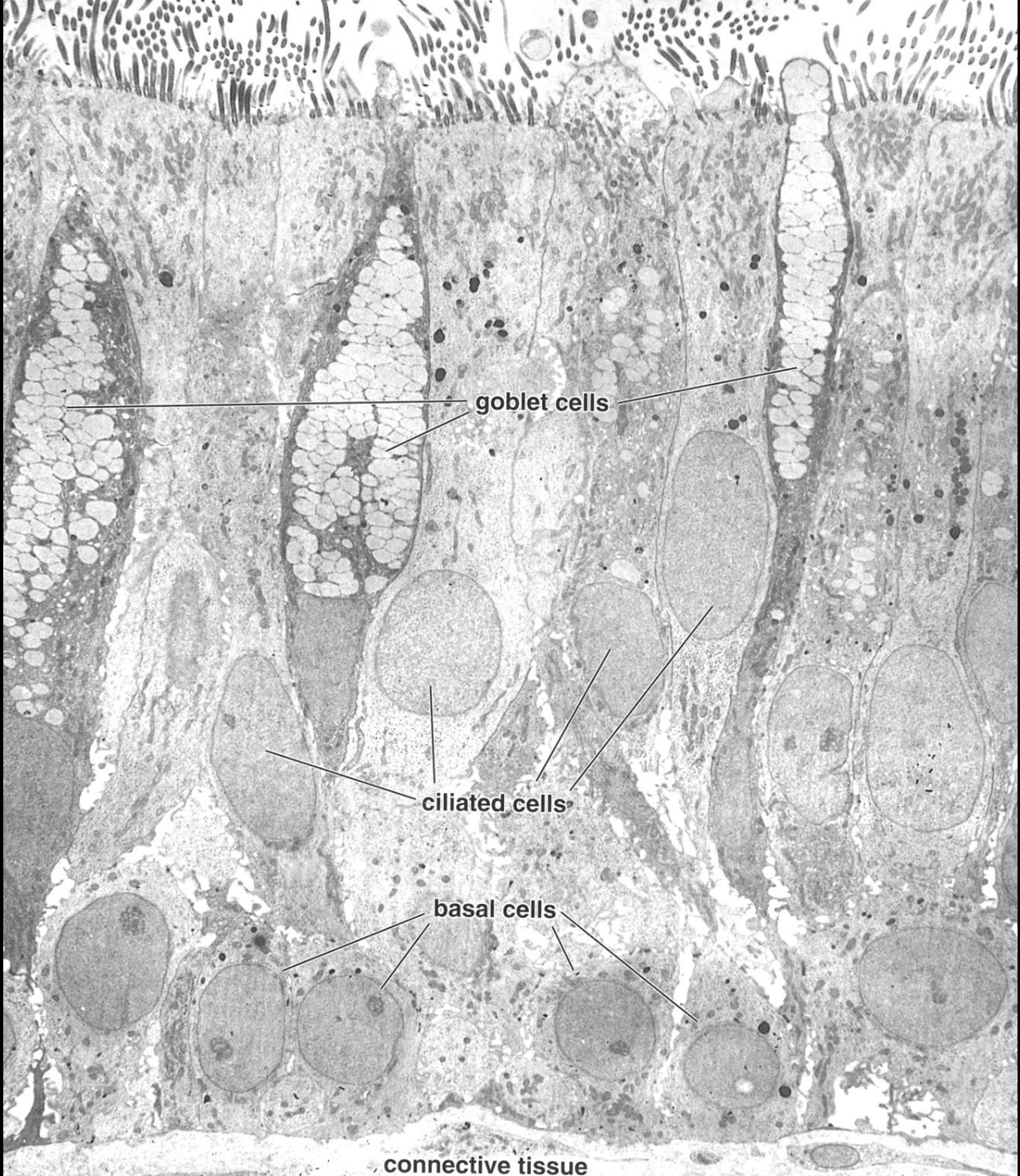
Buňky:

řasinkové
pohárkové

DNES

kartáčové (chomáčkové)

basální

goblet cells

ciliated cells

basal cells

connective tissue

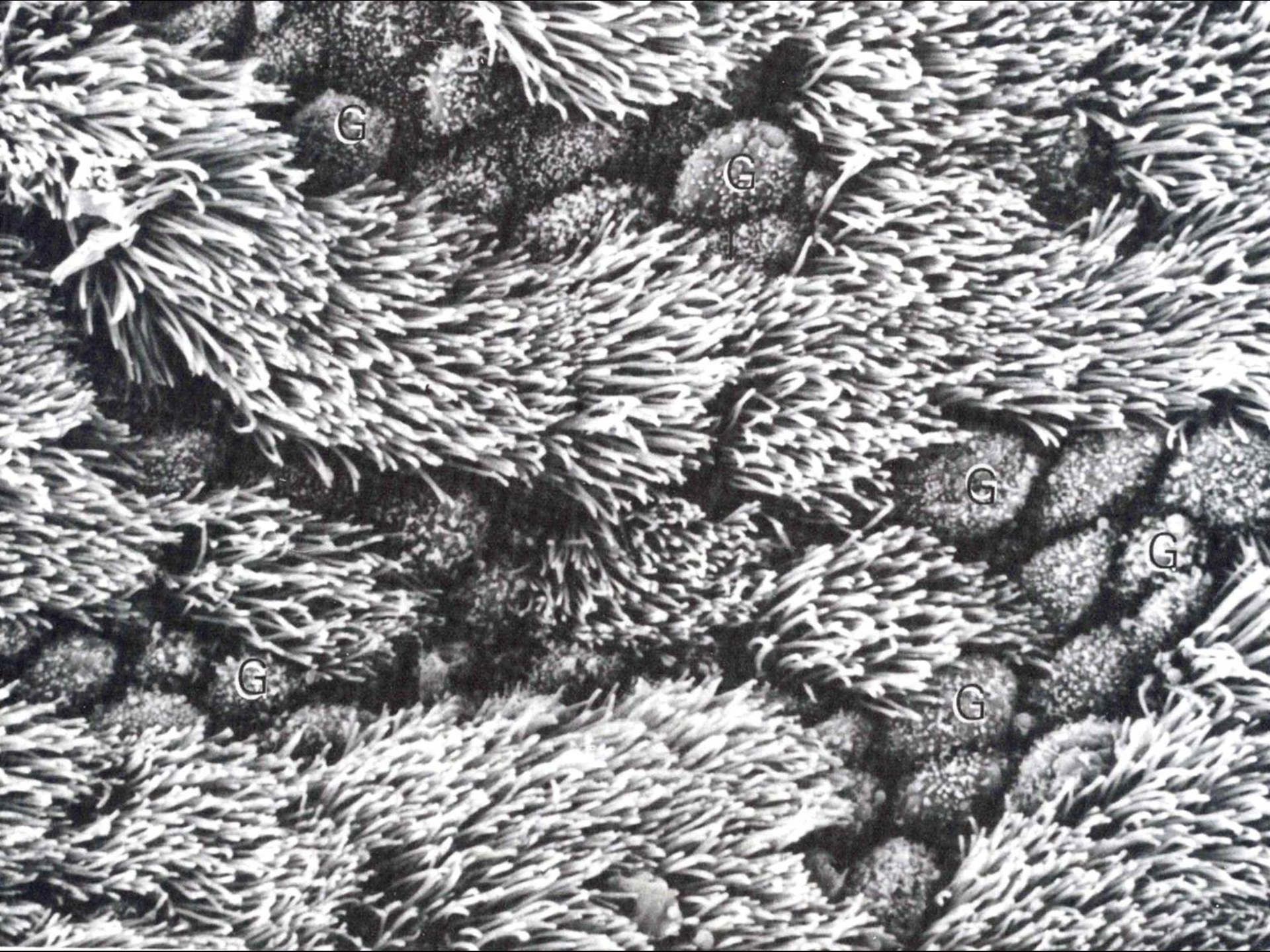
10 μm

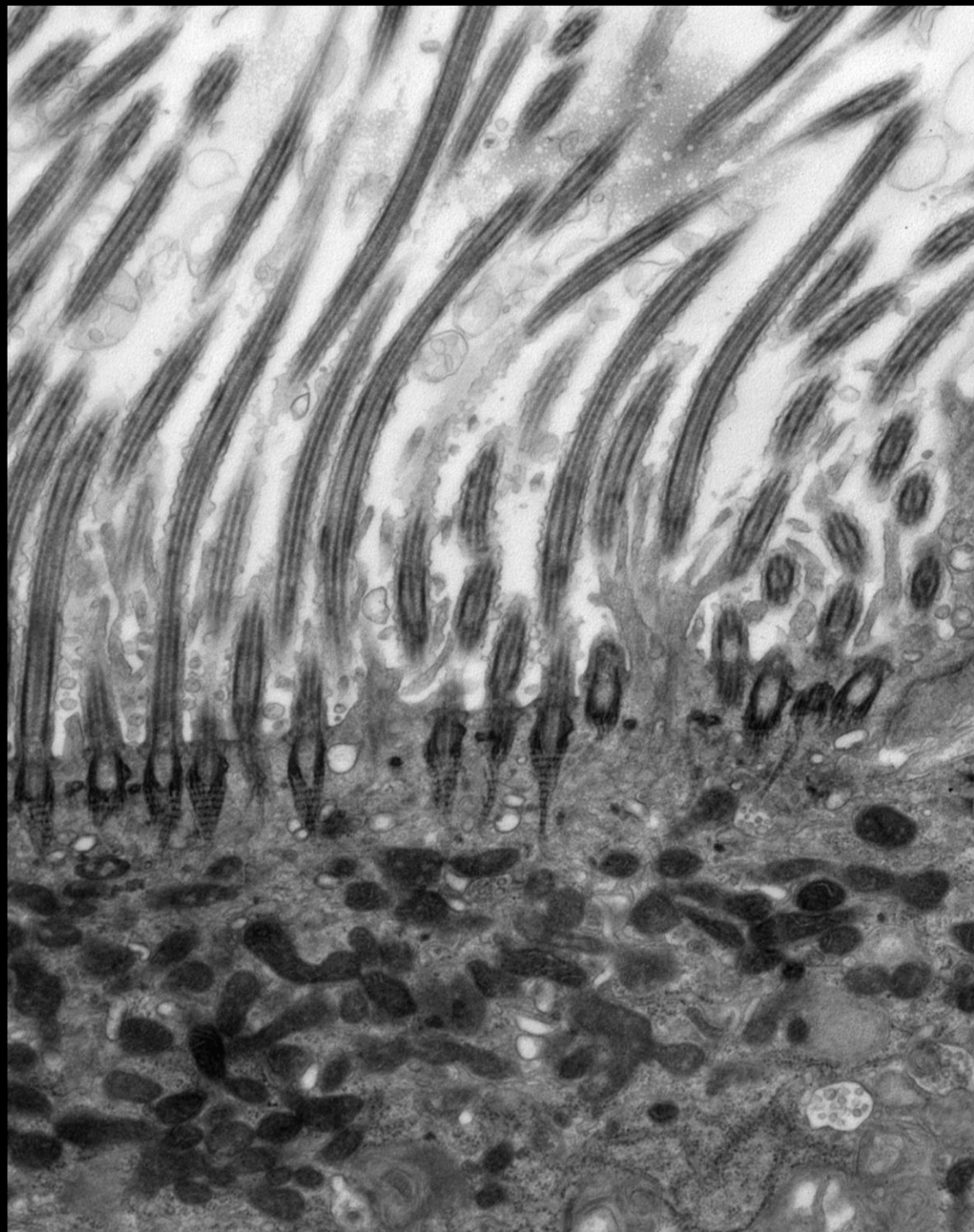
**Buňky
řasinkové**

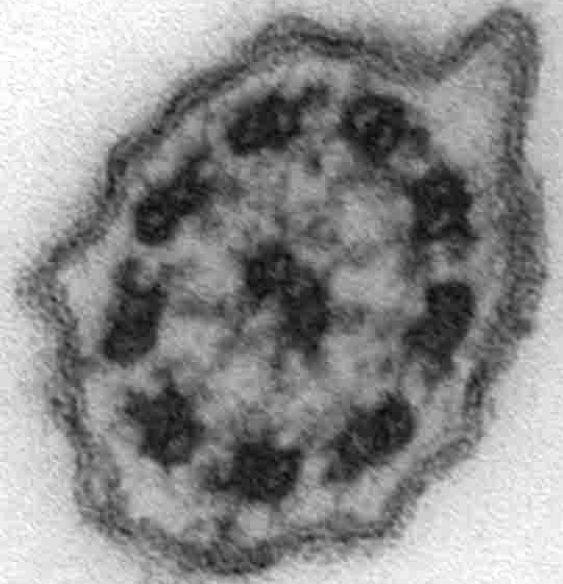
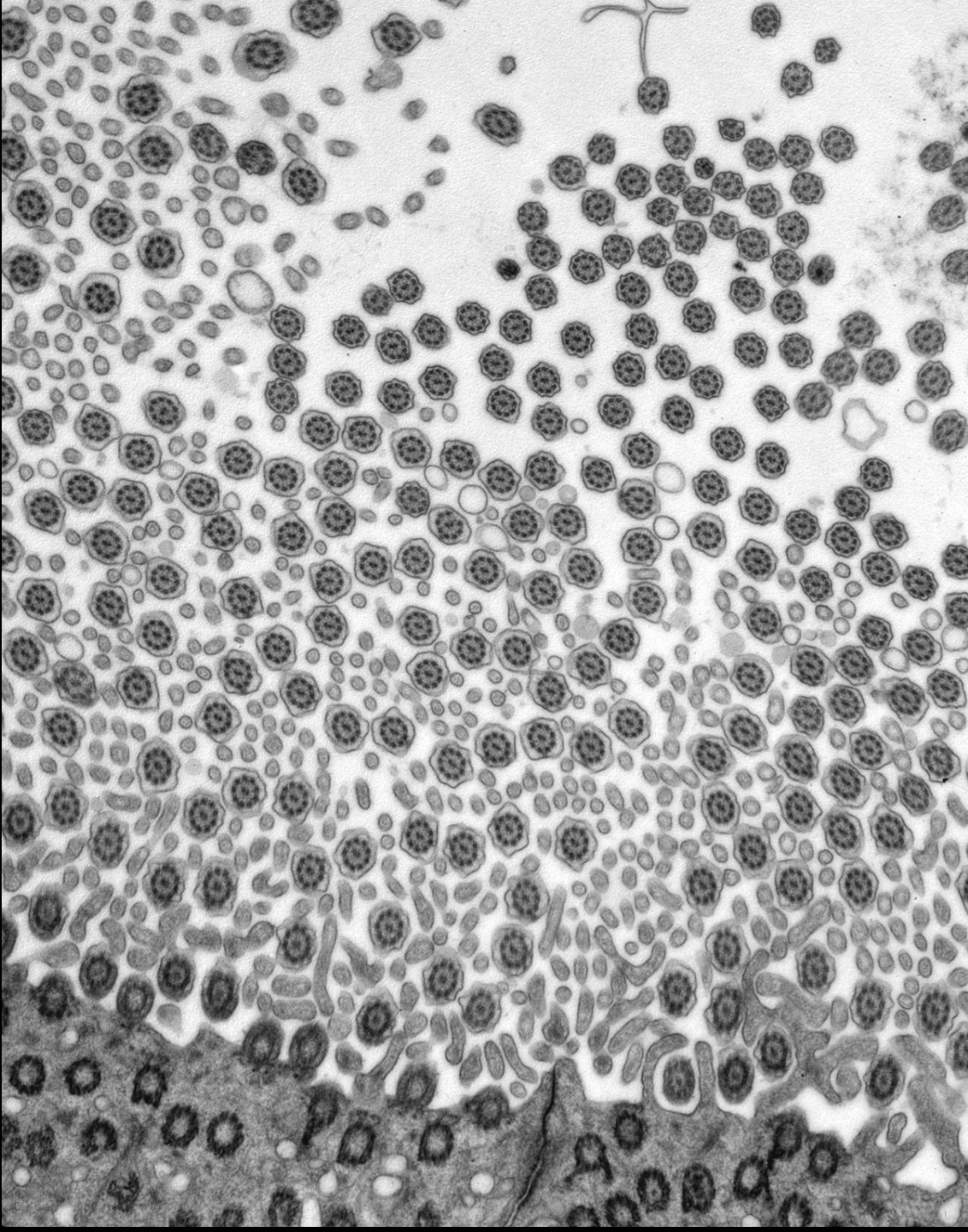

Řasinkový lem

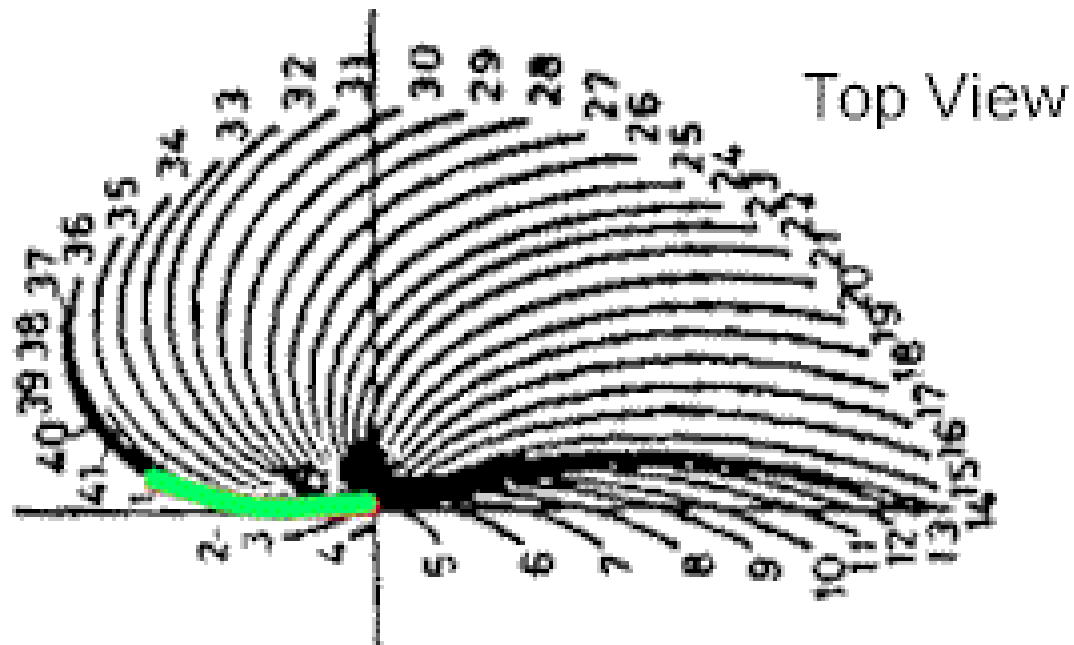
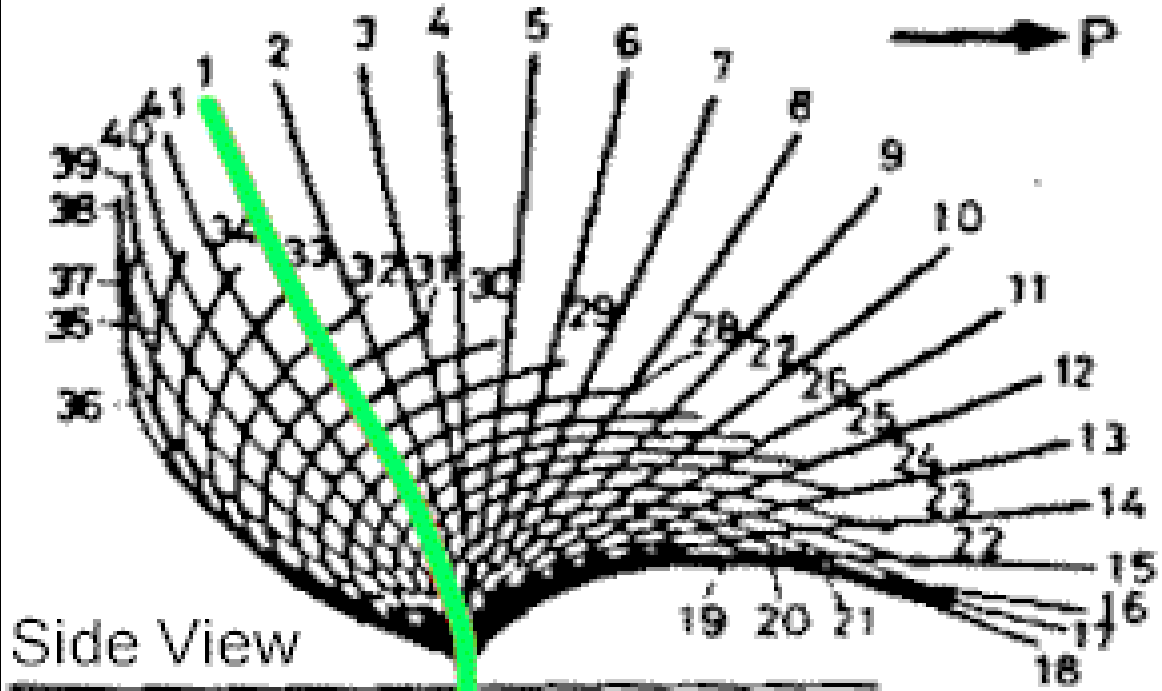

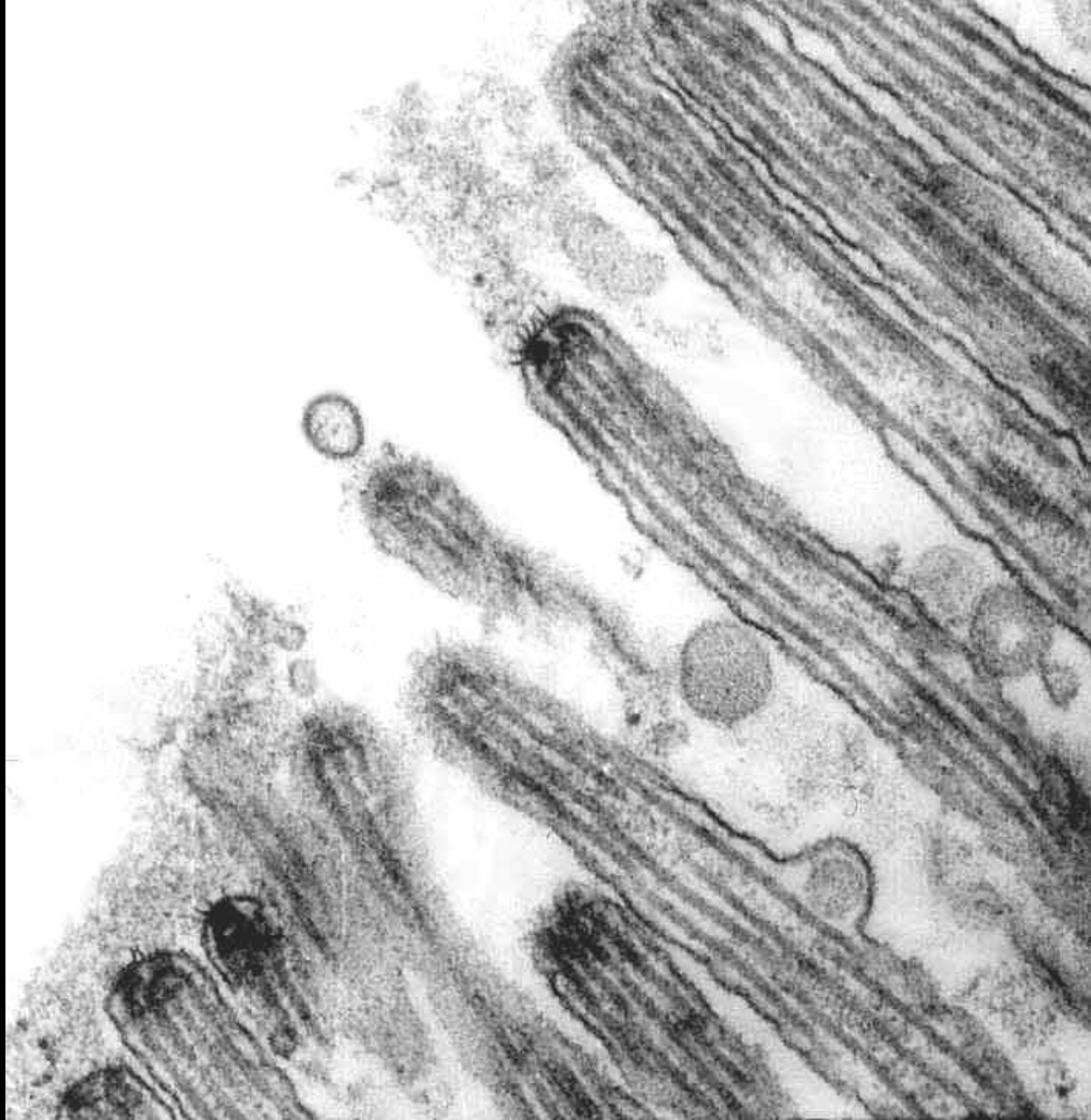

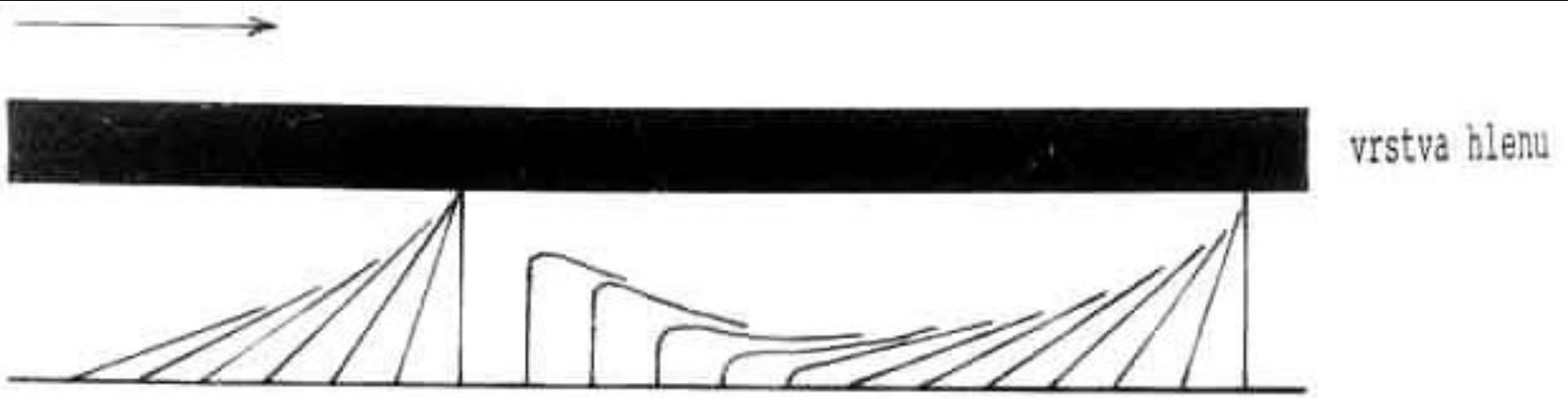
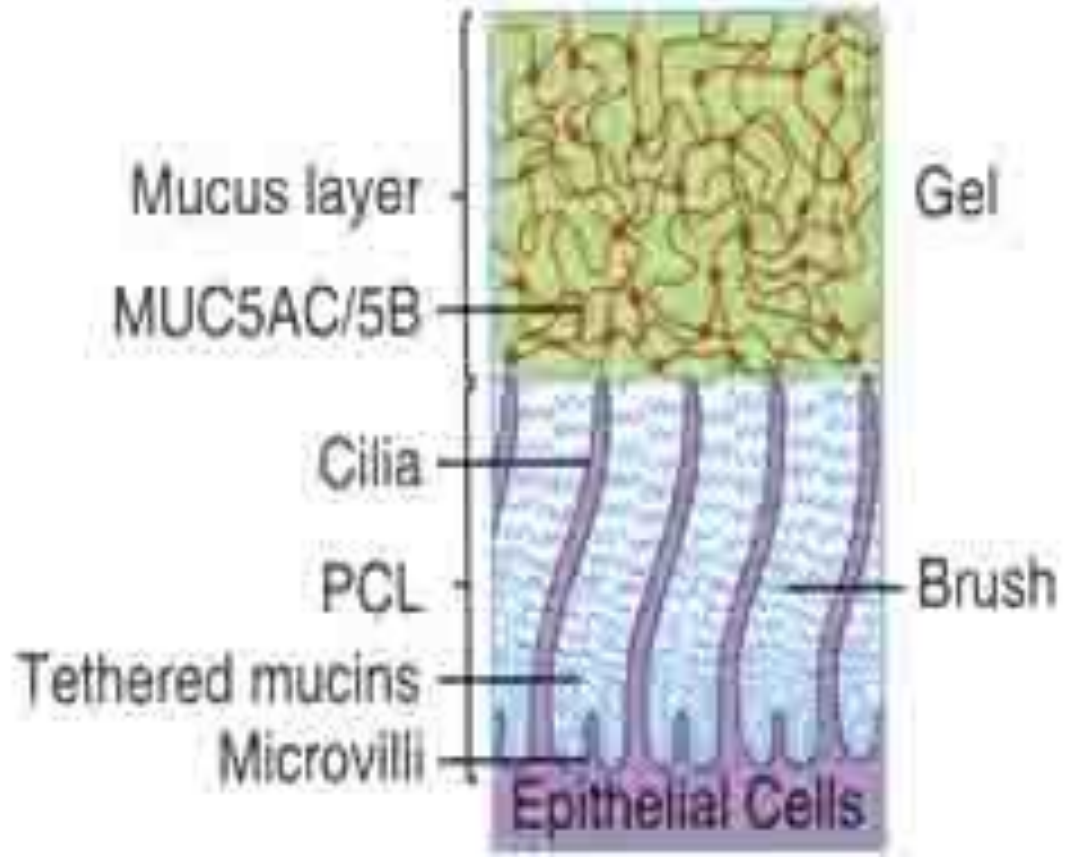

200 nm

Zdroj: UBC Dep. of Zoology
 (http://www.zoology.ubc.ca/courses/bio332/flagellar_motion.htm, Biology 332, Protistology Term 2, Flagellar motion in Paramecium)

Primární ciliární dyskineze (PCD)

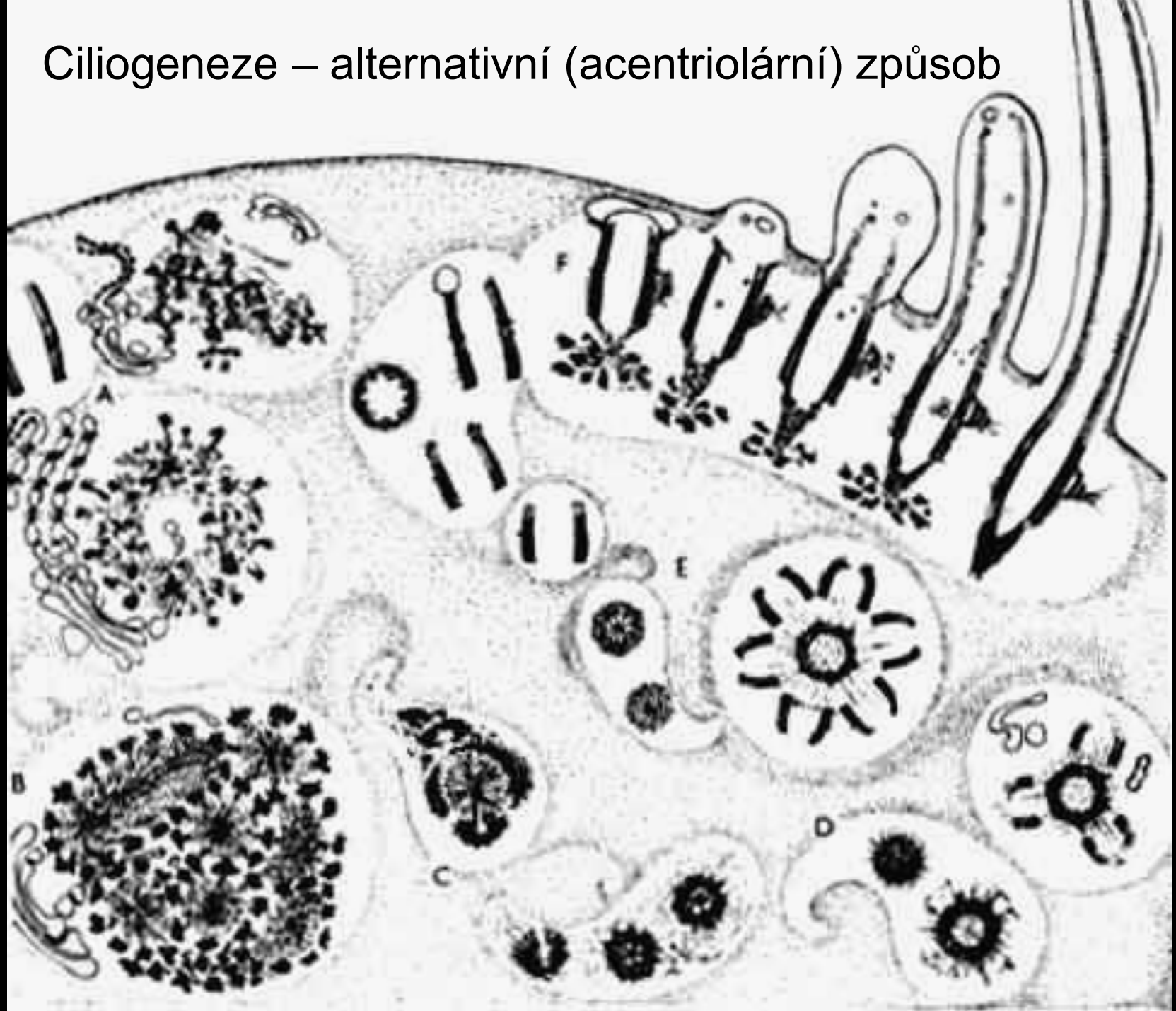
absence dyneinových ramének

Kartagenerův syndrom

- chronická sinusitída
- bronchiektázie
- situs viscerum inversus

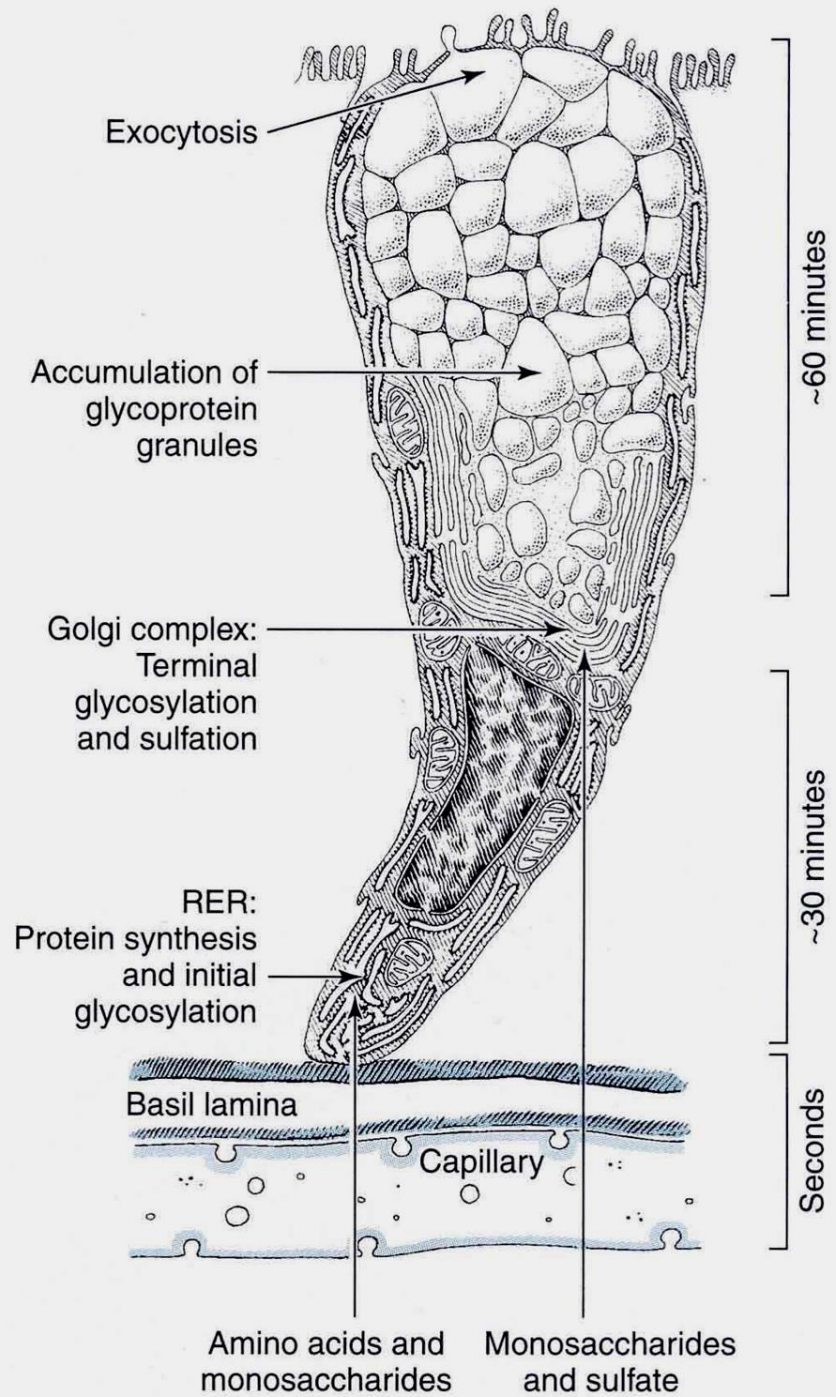
200 nm

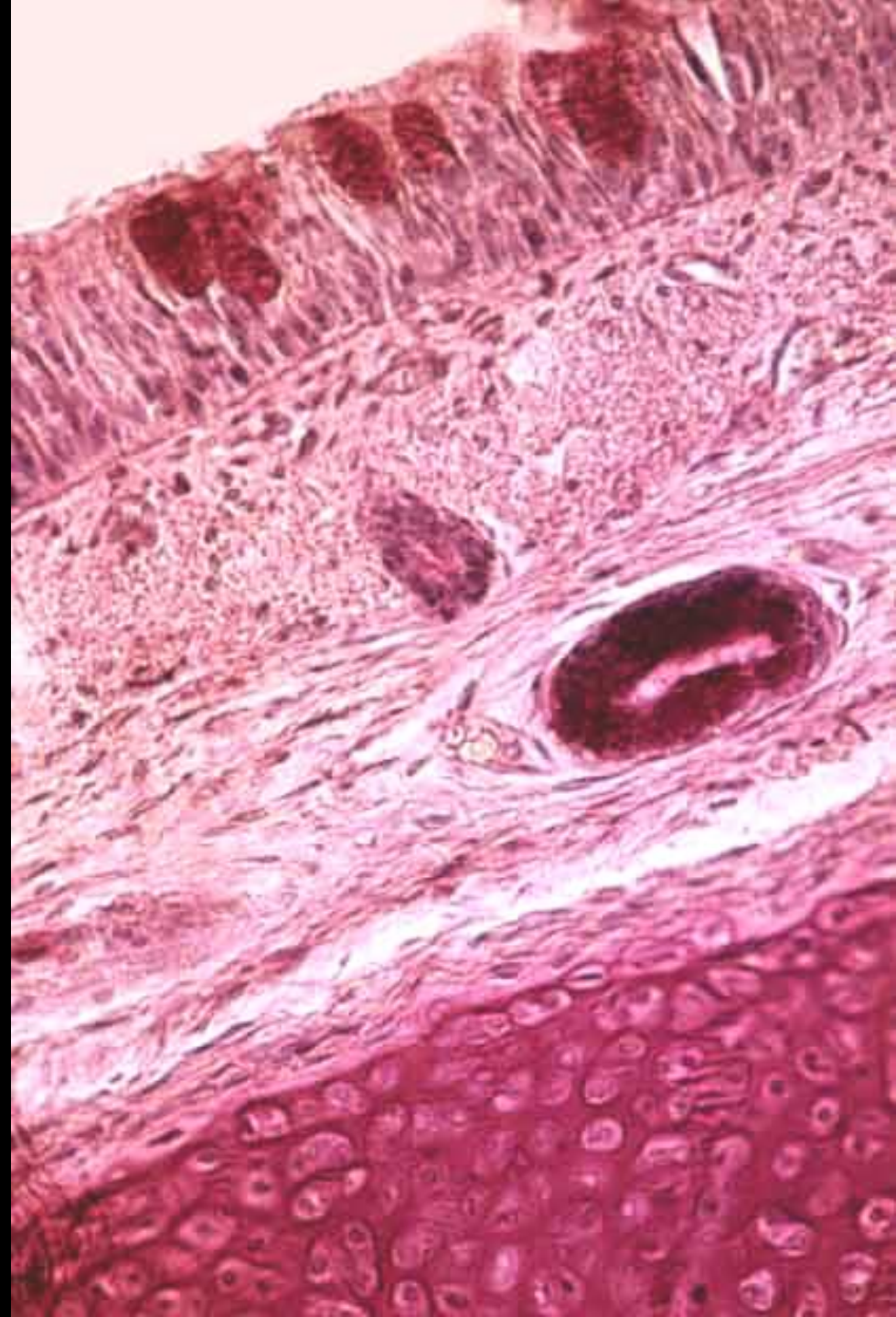
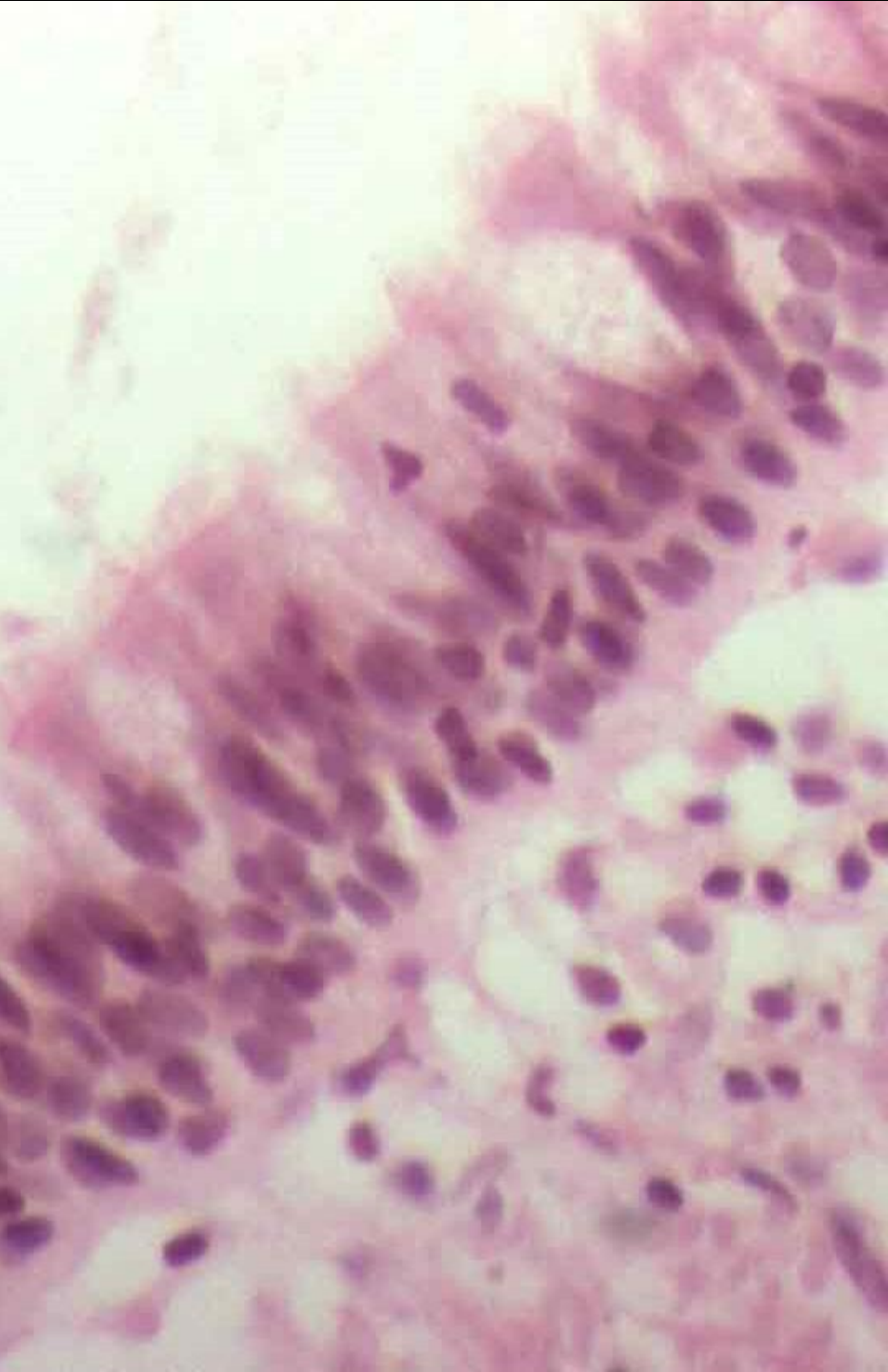
Ciliogeneze – alternativní (acentriolární) způsob

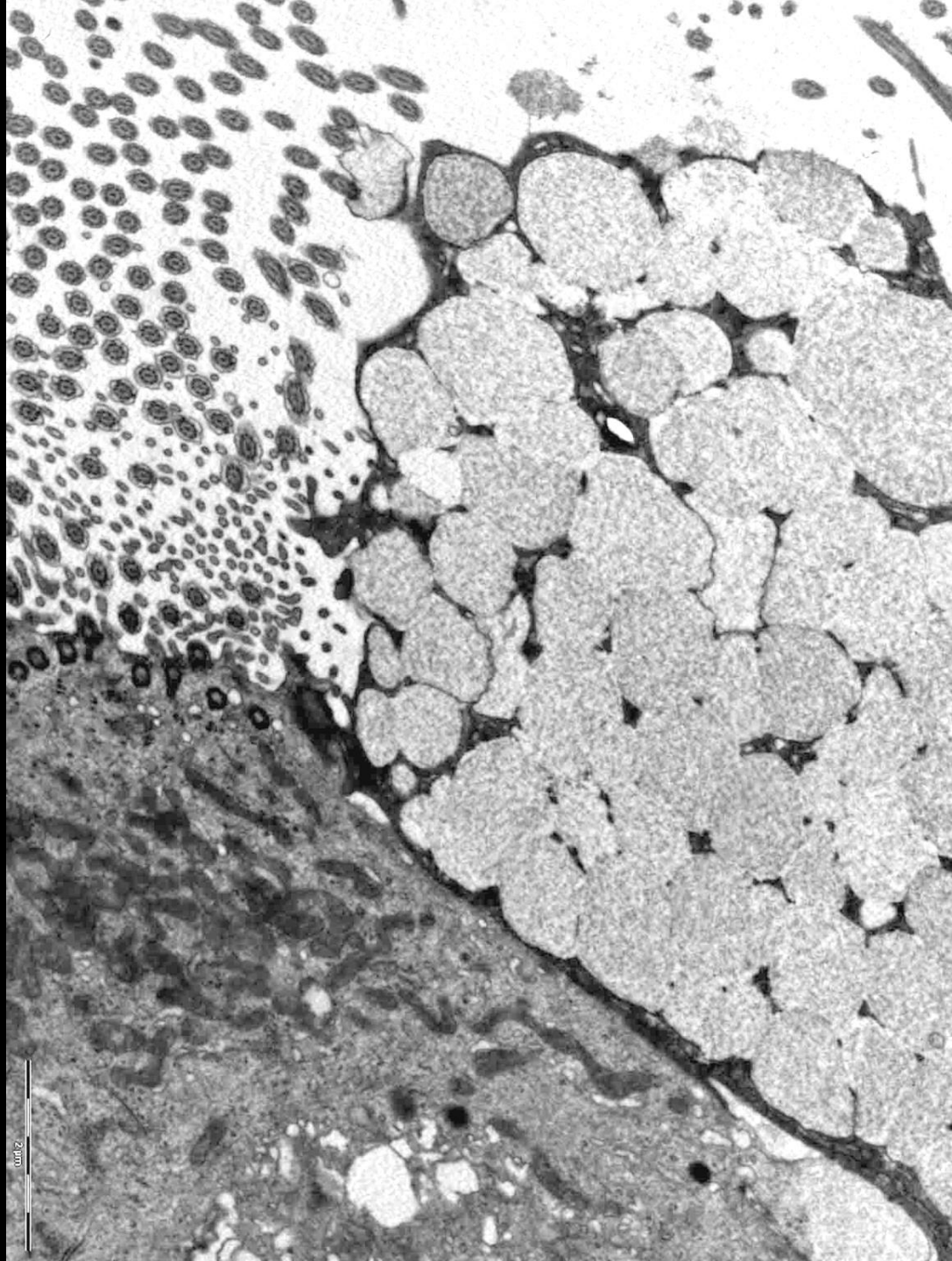

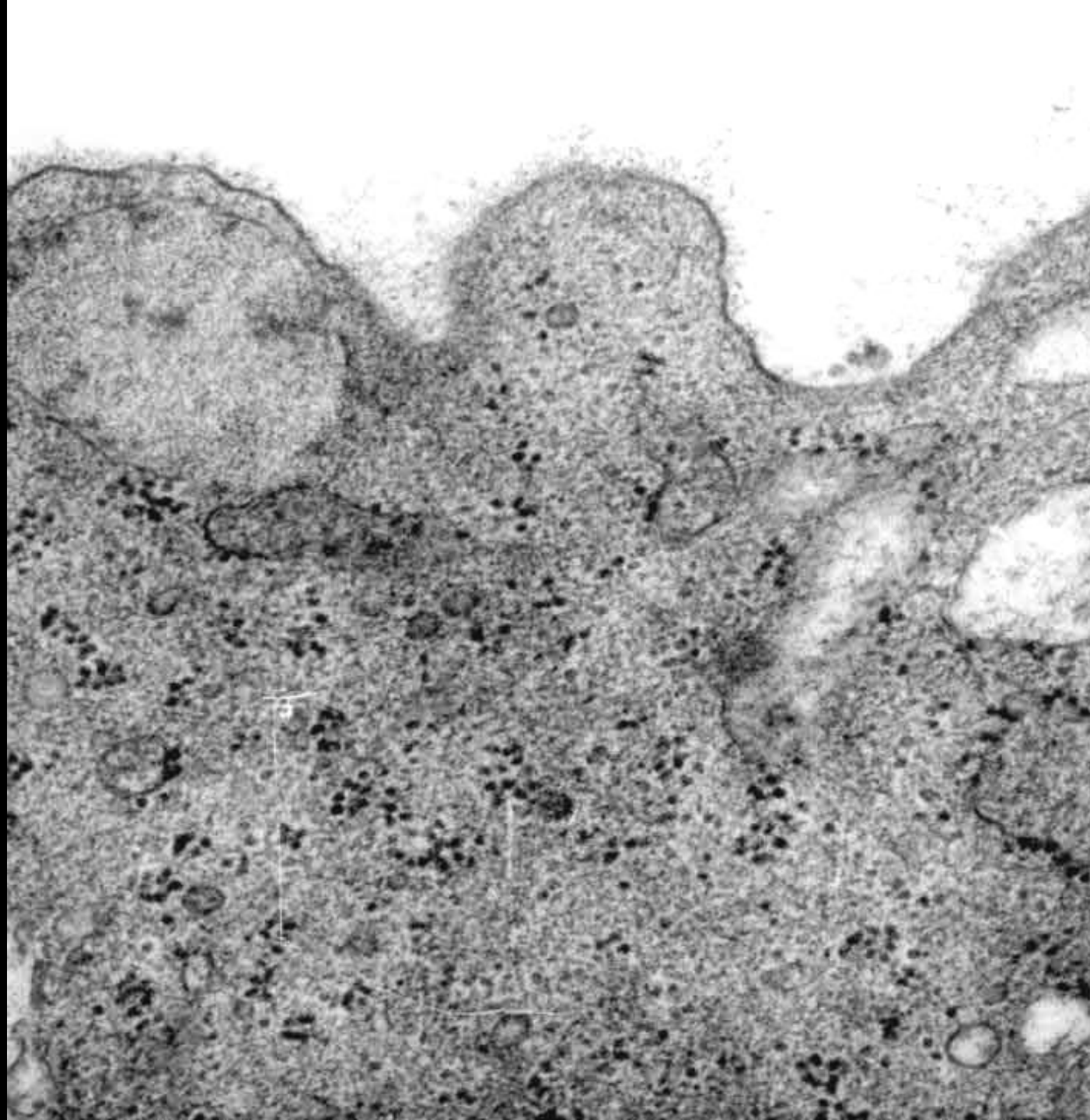

Buňky pohárkové

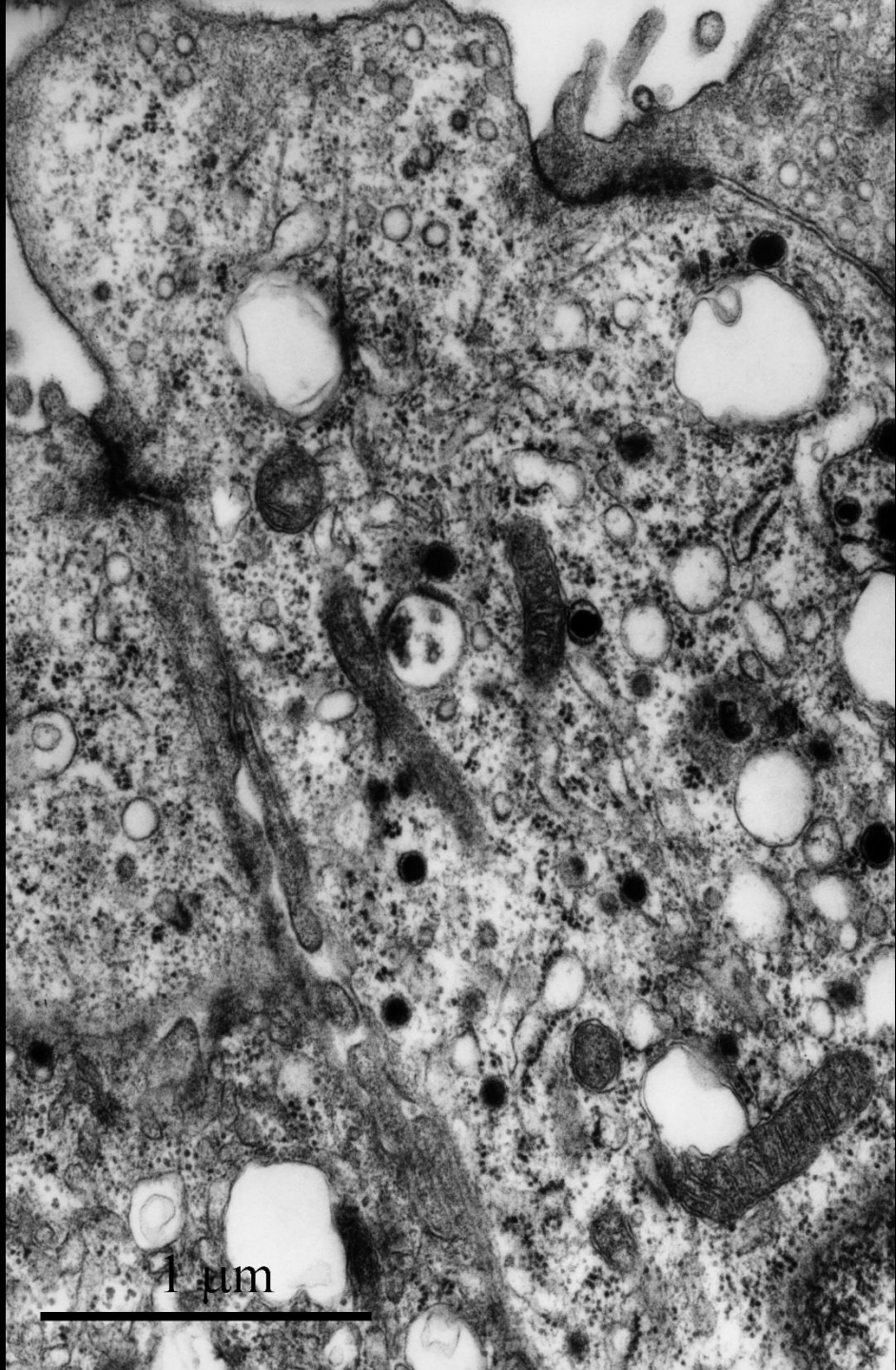

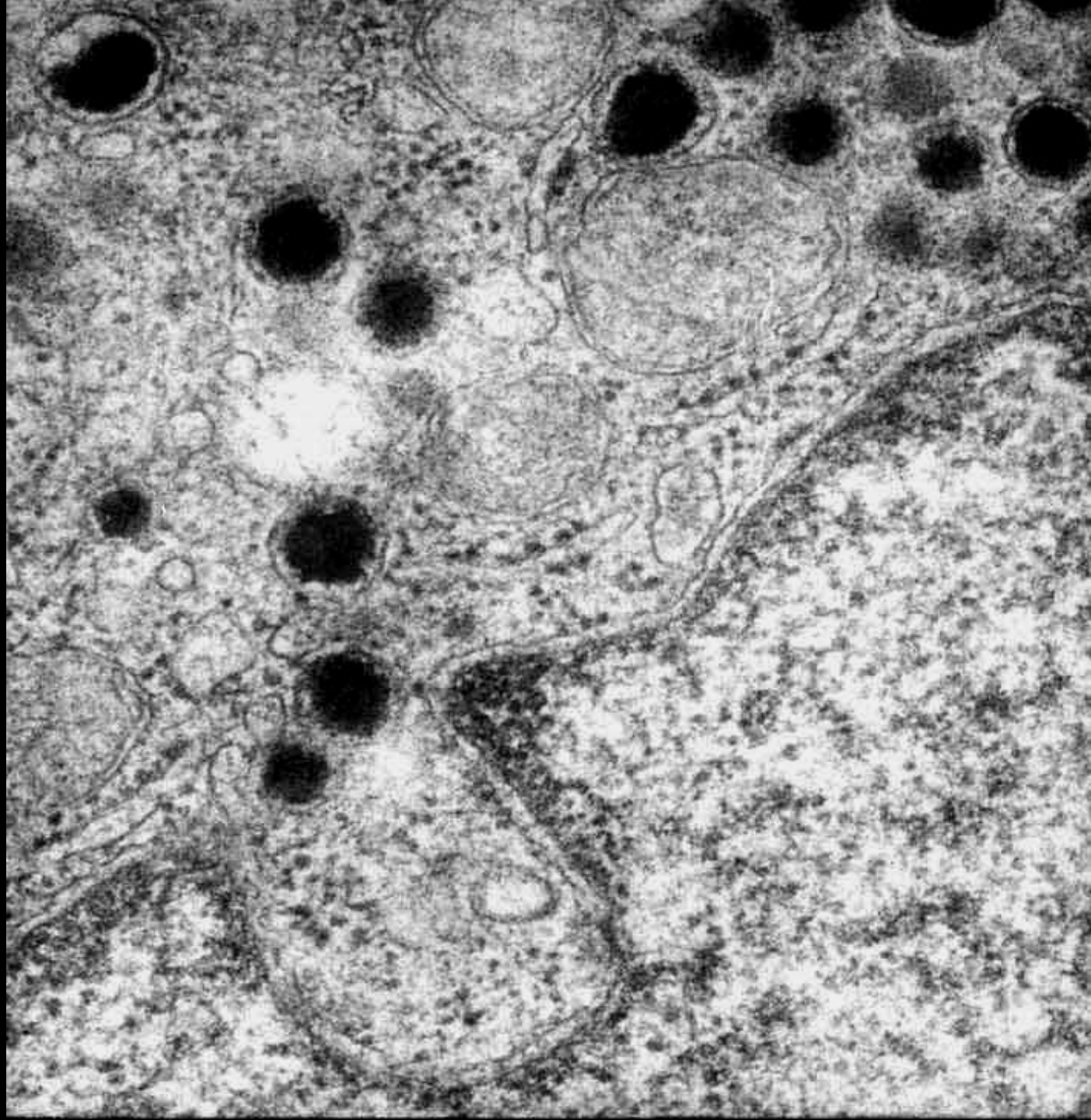

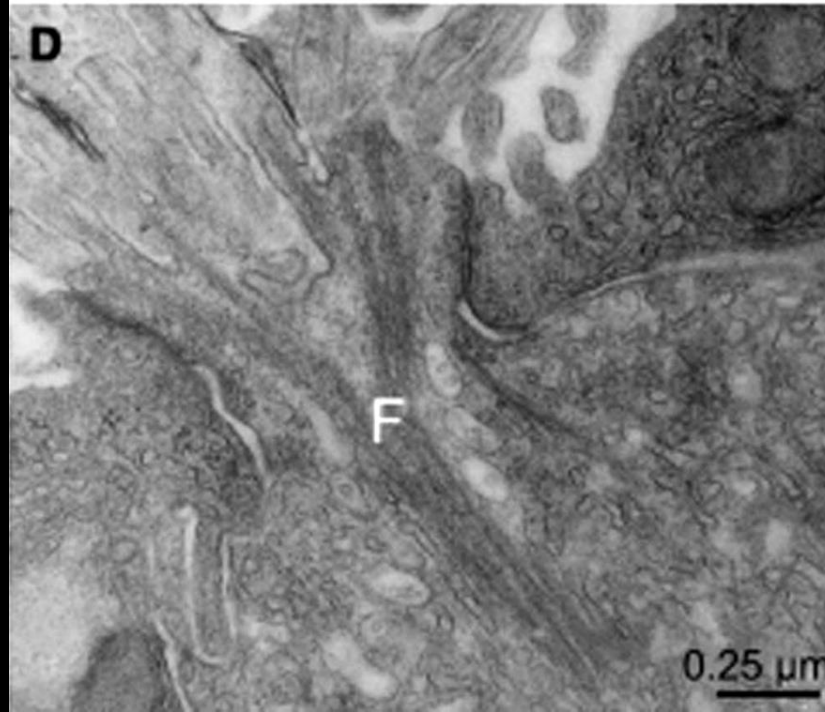
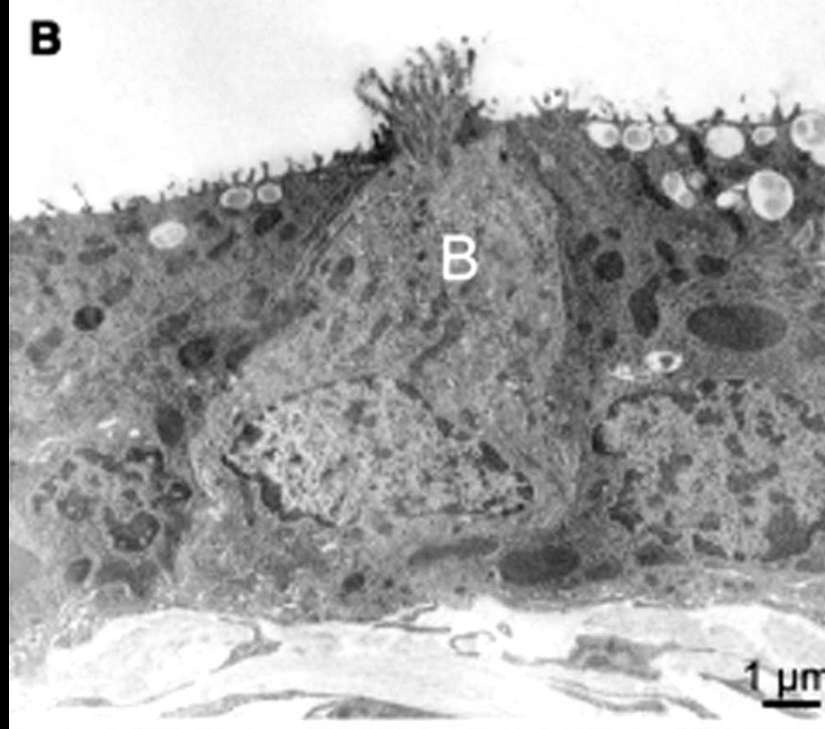
Buňky DNES

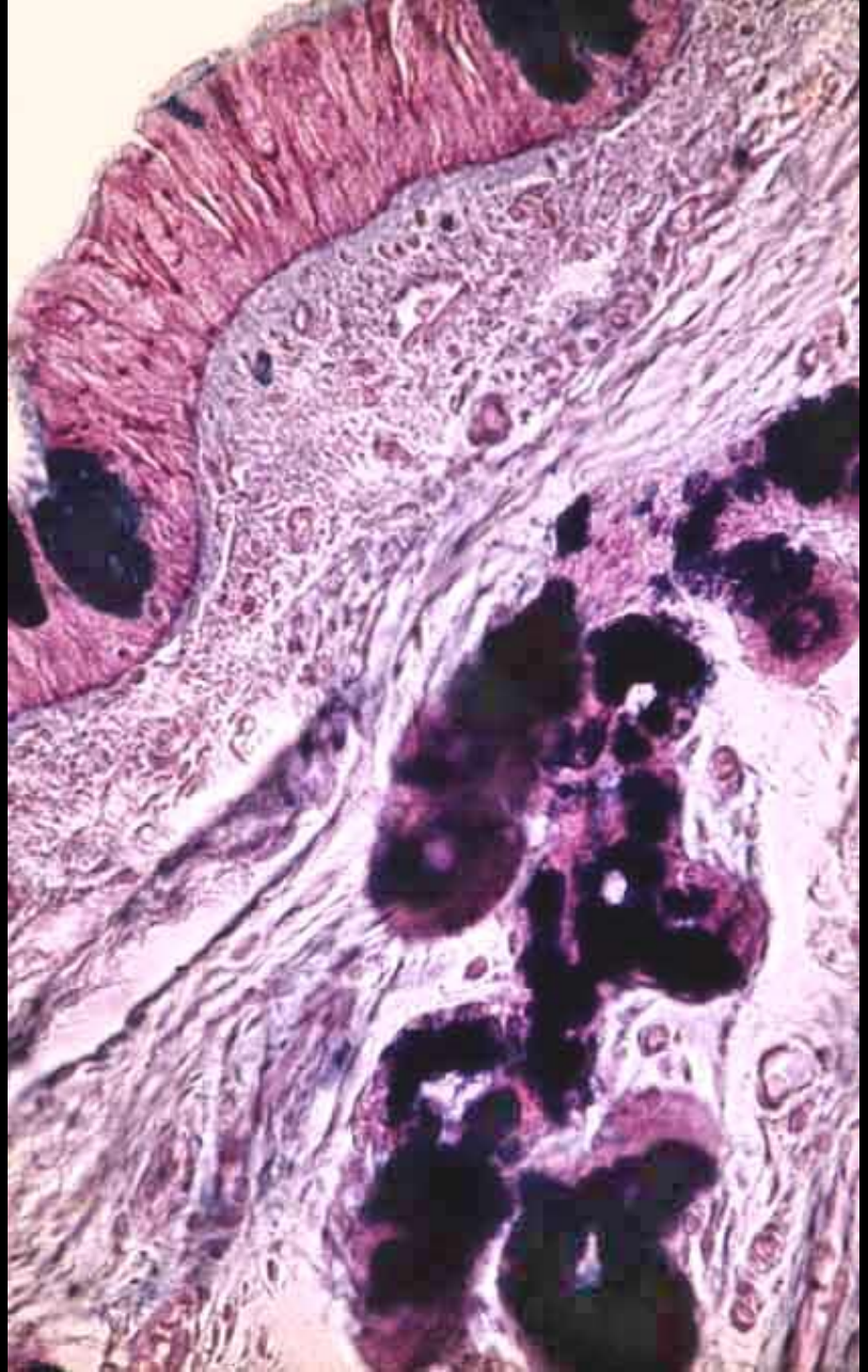
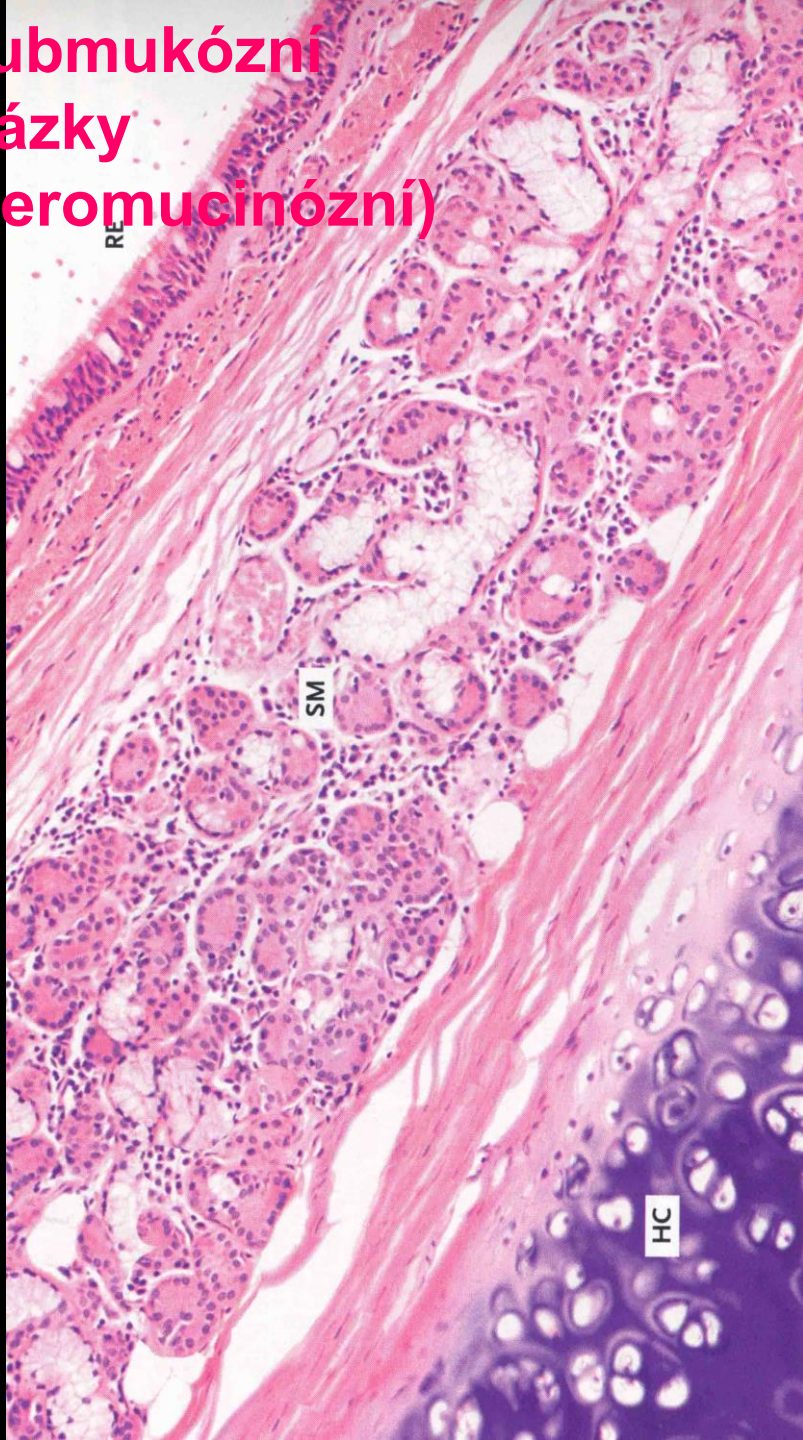

Buňky kartáčové (chomáčkové)

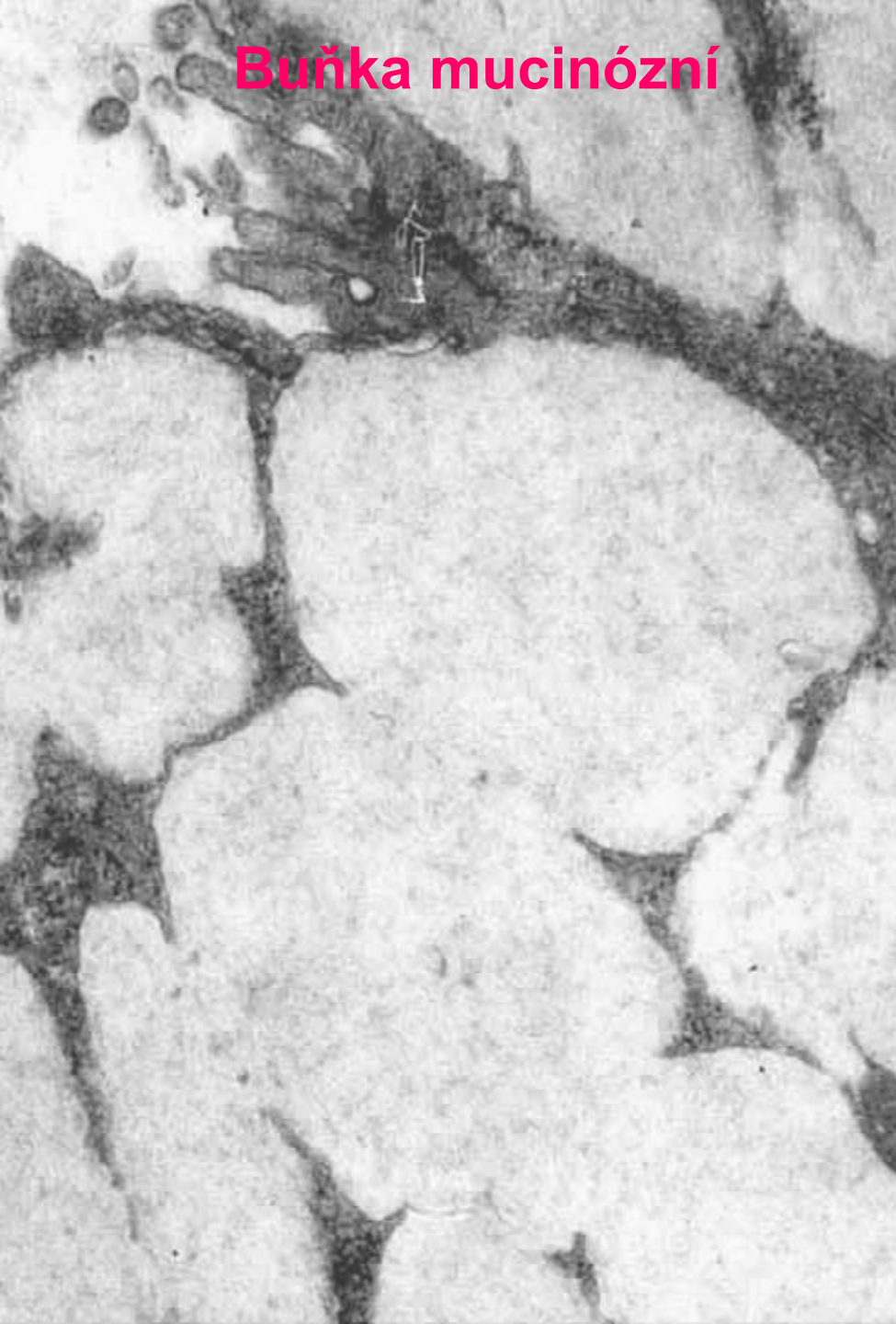
- chemosenzorické buňky
- mikrovilky zvětšují plochu apikální buněčné membrány, jsou zakotvené do cytoplasmu dlouhými svazky mikrofilament (F)
- membránové receptory chuti (gustducin)
- cholinergní přenos na senzitivní zakončení (n. vagus)
- reagují na „hořkou chuť“ bakteriálních produktů a dalších potenciálně nebezpečných látek vyvoláním obranných reflexů

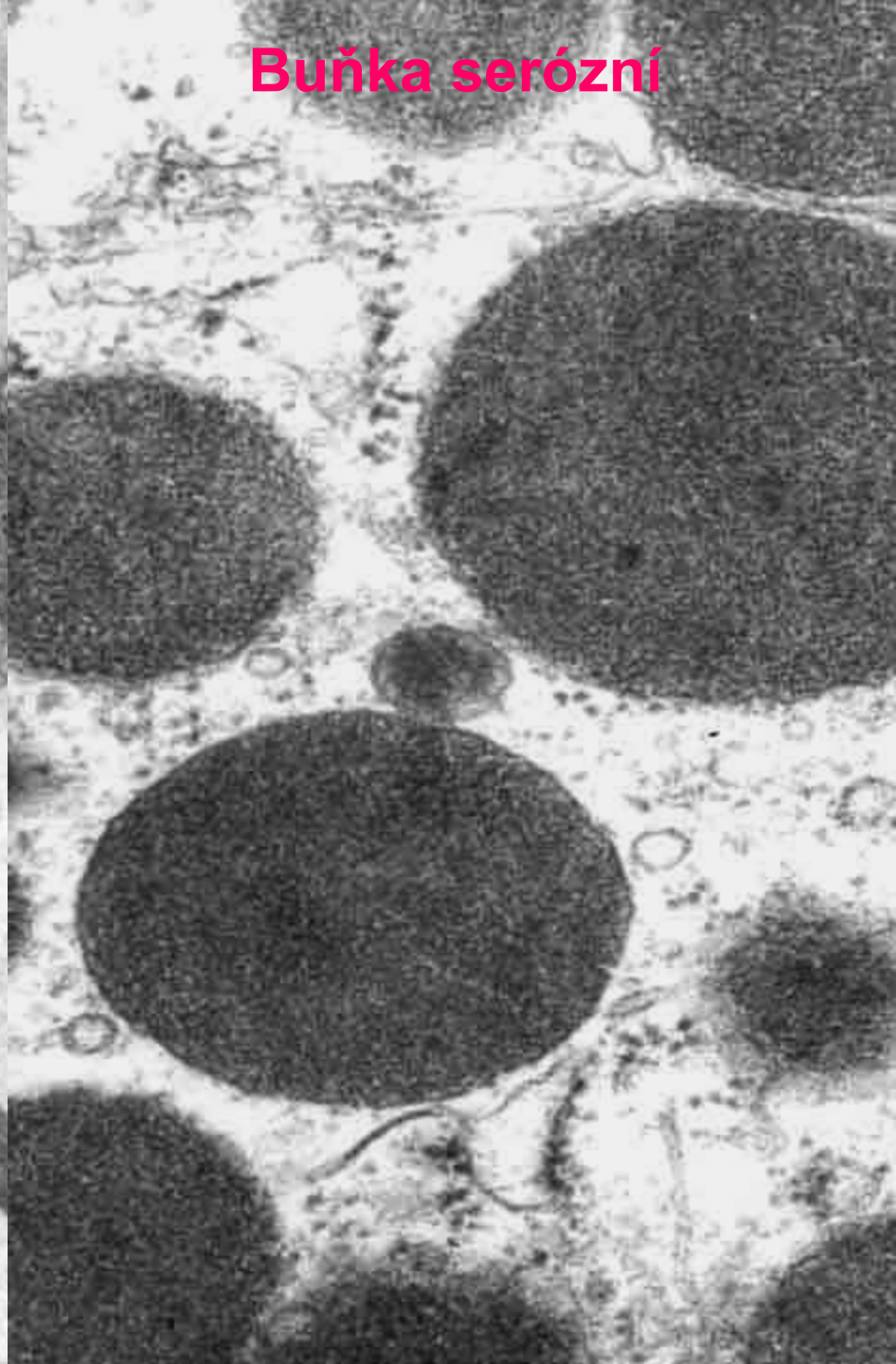
Submukózní žlázy (seromucinózní)

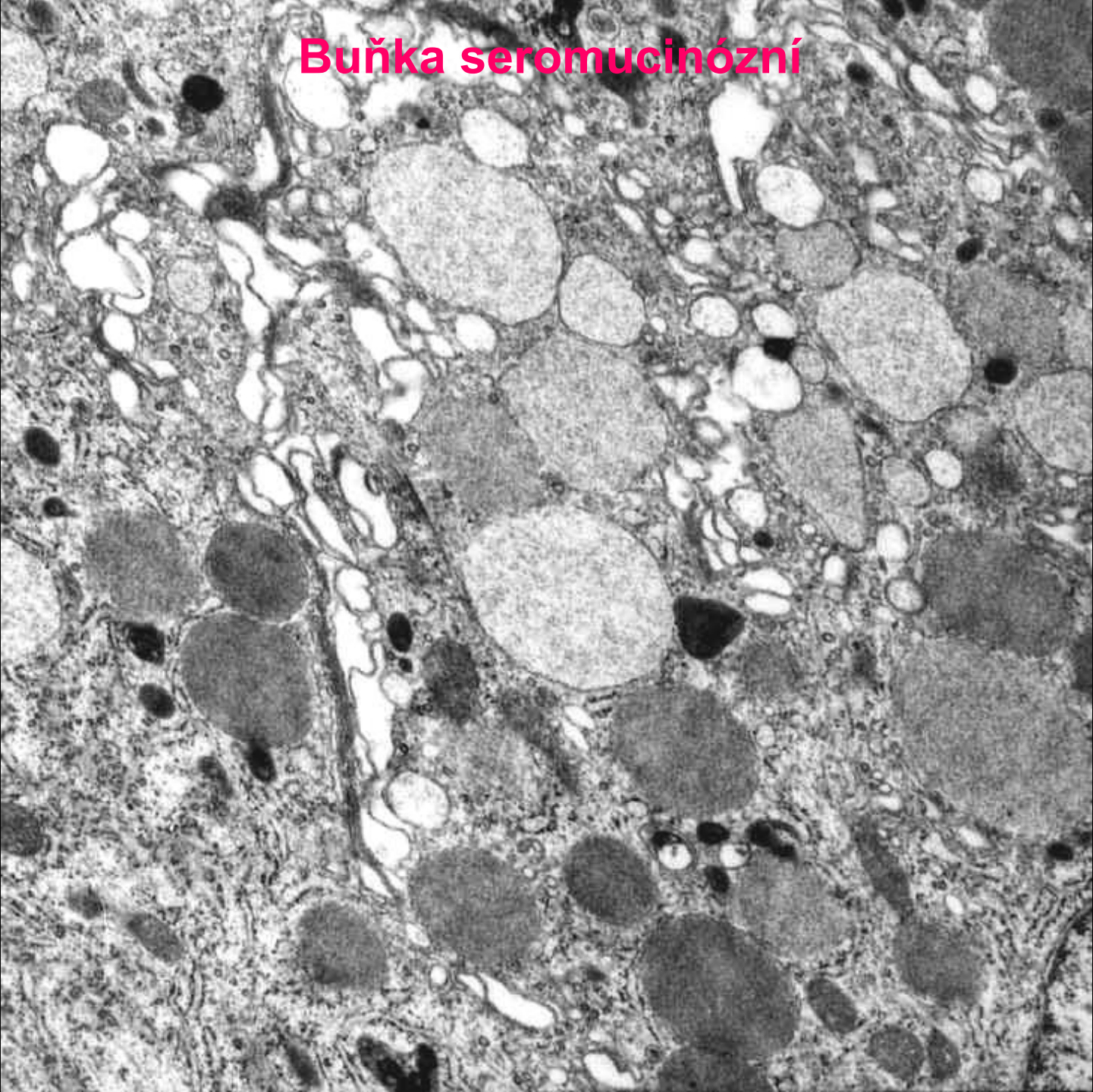
Buňka mucinózní

Buňka serózní

Buňka seromucinózní

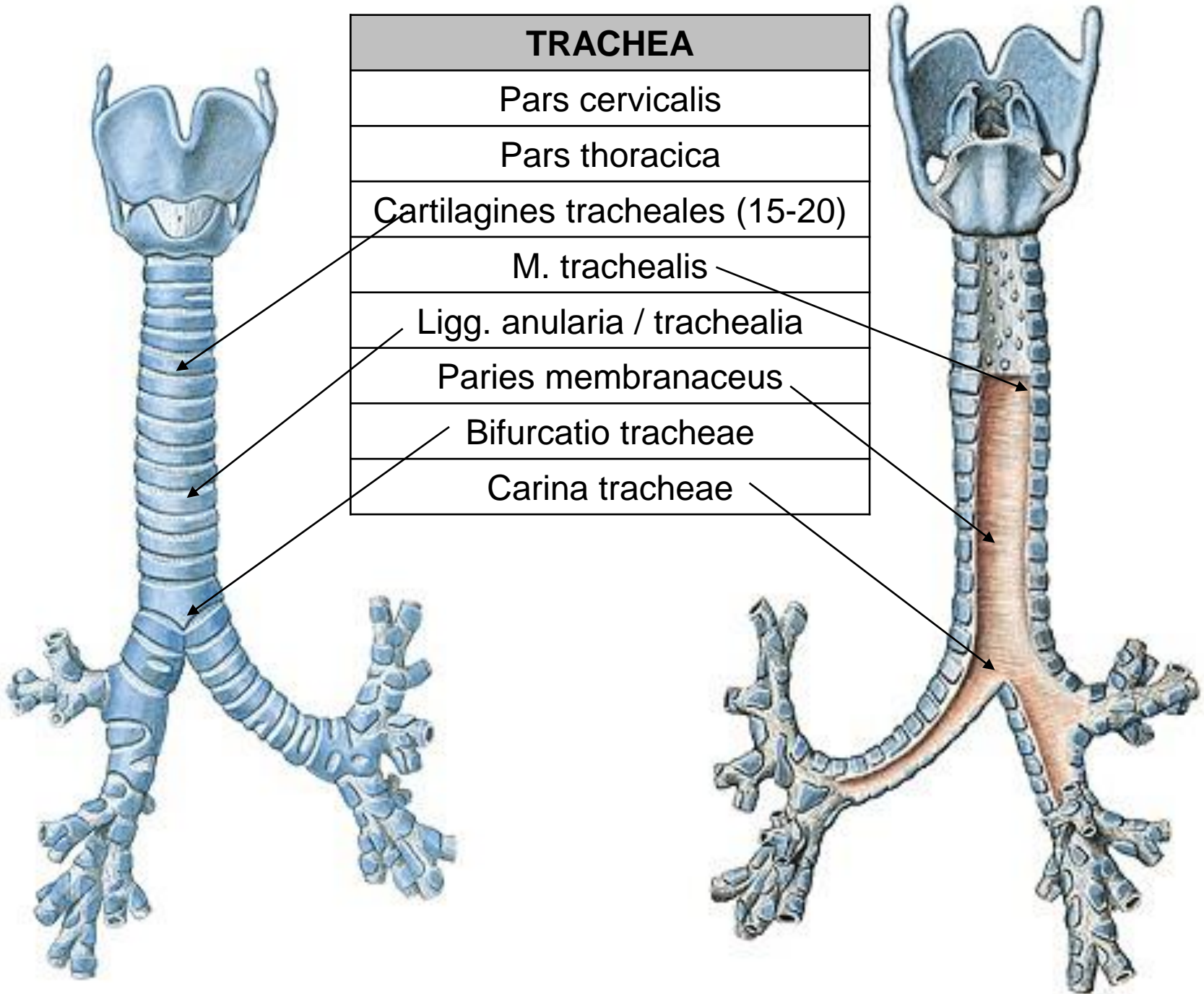

Průdušnice (*Trachea*)

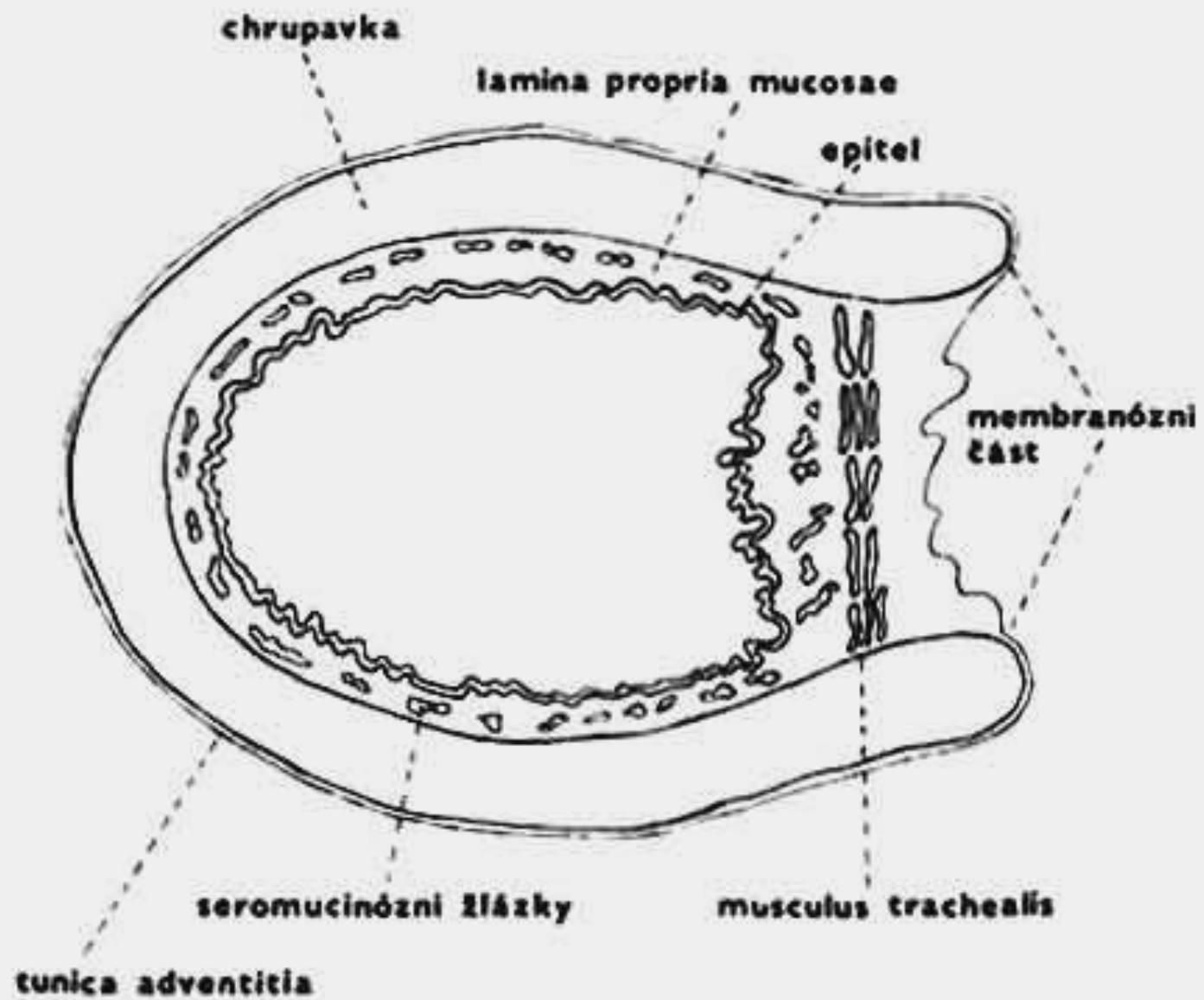
- pars cervicalis (C6-C7)
- pars thoracica (T1-T4)

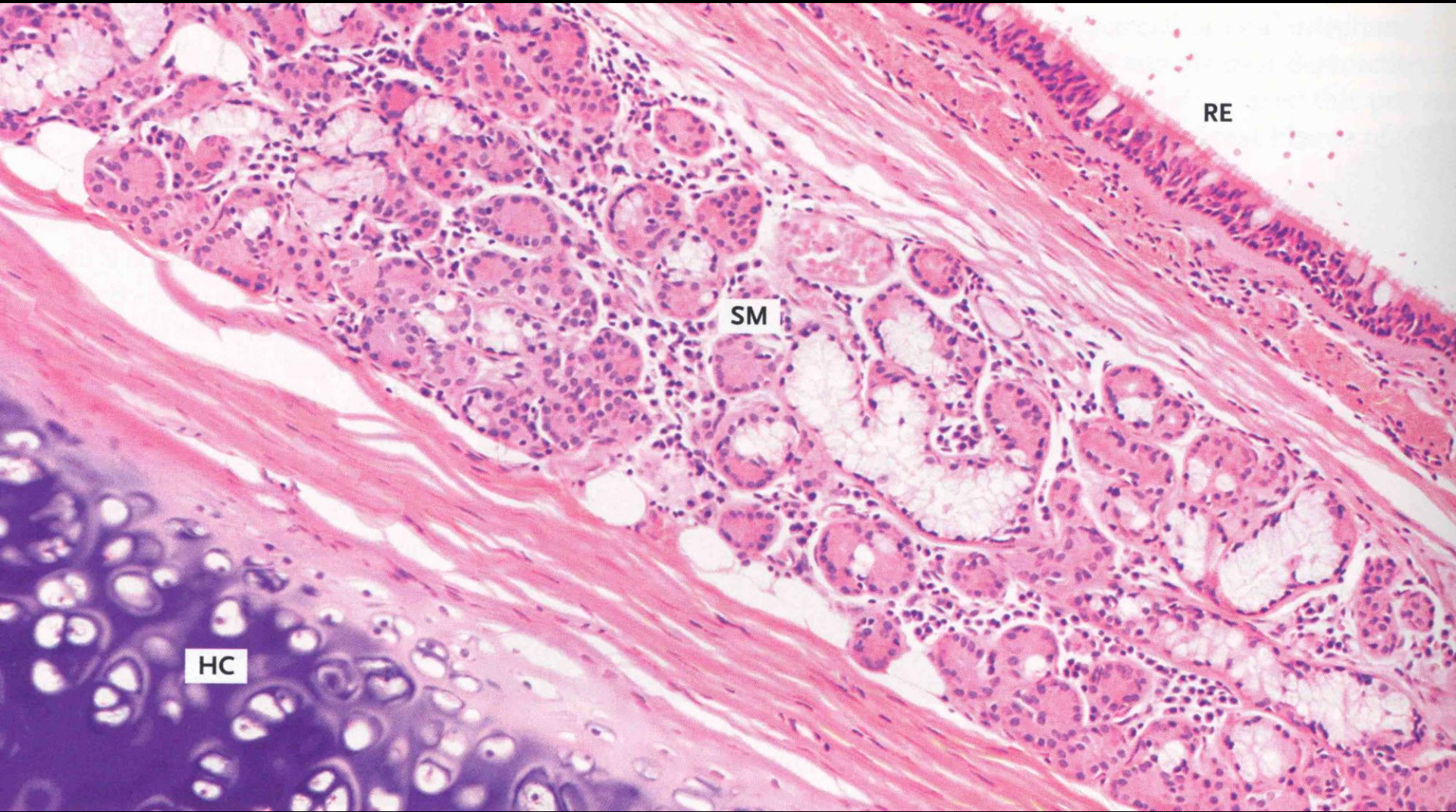
novorozenec od C4, dítě od C5

- bifurcatio tracheae (T4)
 - = 1. dělení průduškového stromu
- carina tracheae
- rozměry: délka 10-11 cm, průměr 12 mm
- syntopie: *vpředu* štítná žláza, *vzadu* jícen

TRACHEA

**Musculus trachealis - hladký
(příčné i podélné svazky)**

This histological image shows a section of the trachea. The central feature is the muscularis trachealis, composed of smooth muscle bundles. These bundles are arranged in both transverse and longitudinal orientations, as indicated by the text. The transverse bundles appear as dense, eosinophilic (pink) bands, while the longitudinal bundles show a more organized, parallel arrangement of muscle fibers. The surrounding tissue includes the mucosa and submucosa, with various glands and connective tissue elements visible.

Průdušnice – zásobení

- Tepny:

- a. thyroidea inf. → rr. tracheales
- aorta thoracica → rr. bronchiales
- (a. thyroidea ima – 2 %)
- *novorozenci a děti* – větve z tepen brzlíku

- Žíly:

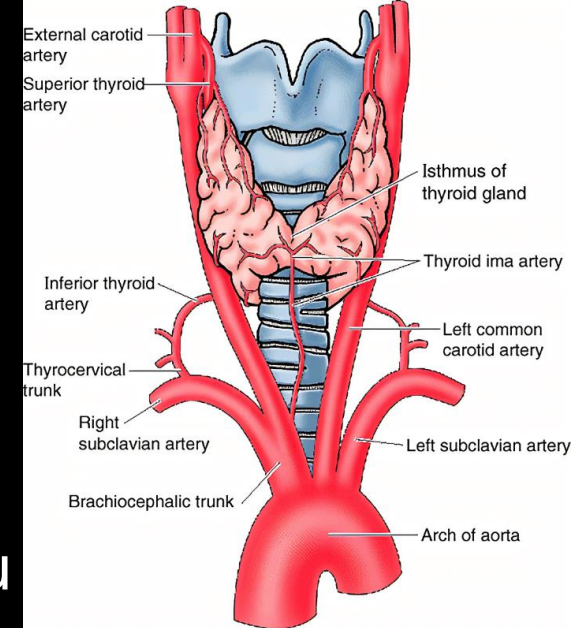
- vedou do žil jícnu, do plexus thyroideus impar a do v. brachiocephalica sin.

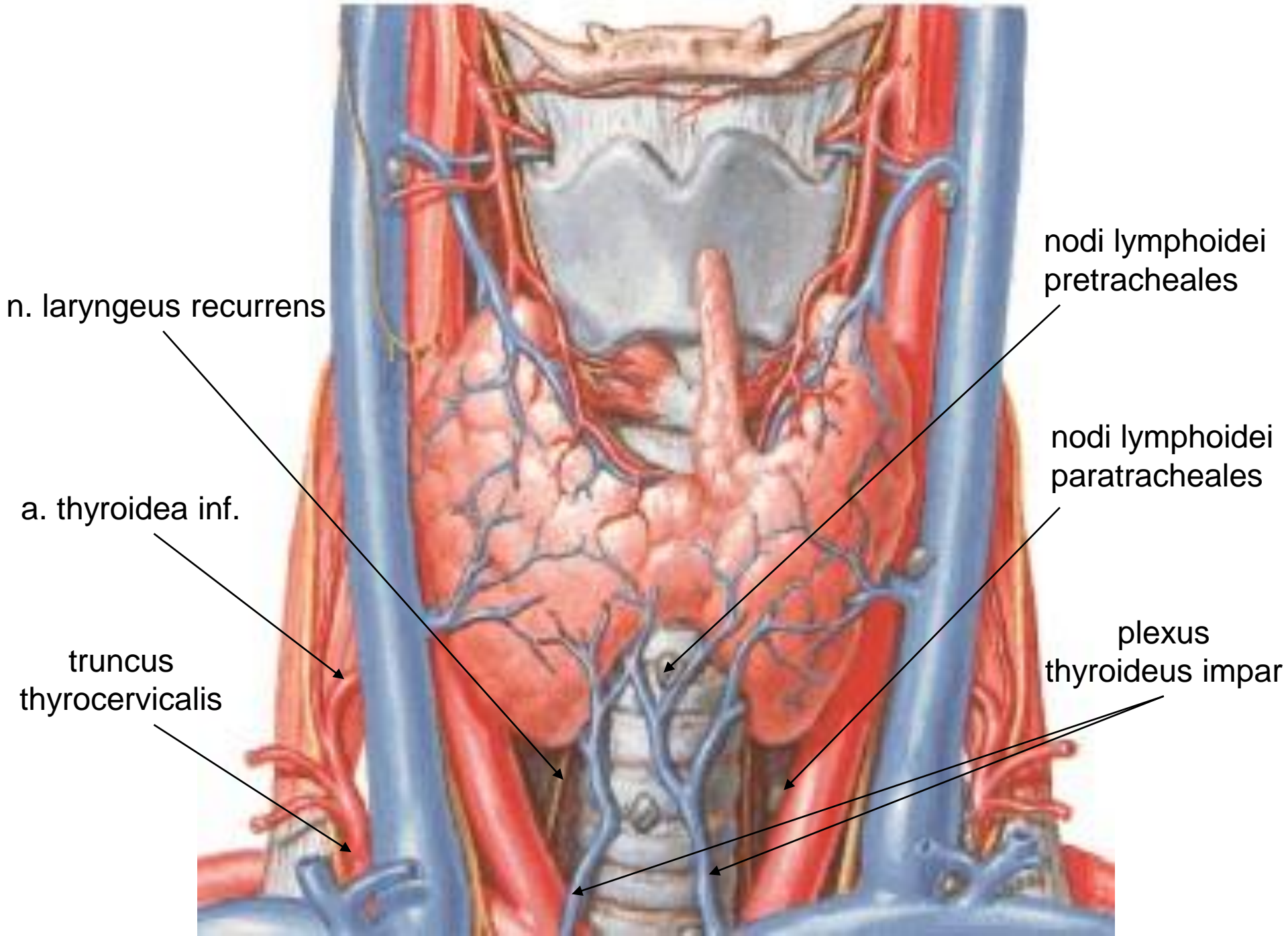
- Míza:

- nodi tracheobronchiales, paratracheales, pretracheales
→ truncus bronchomediastinalis dx.+ sin.

- Nervy:

- n. vagus → n. laryngeus recurrens
- truncus sympathicus

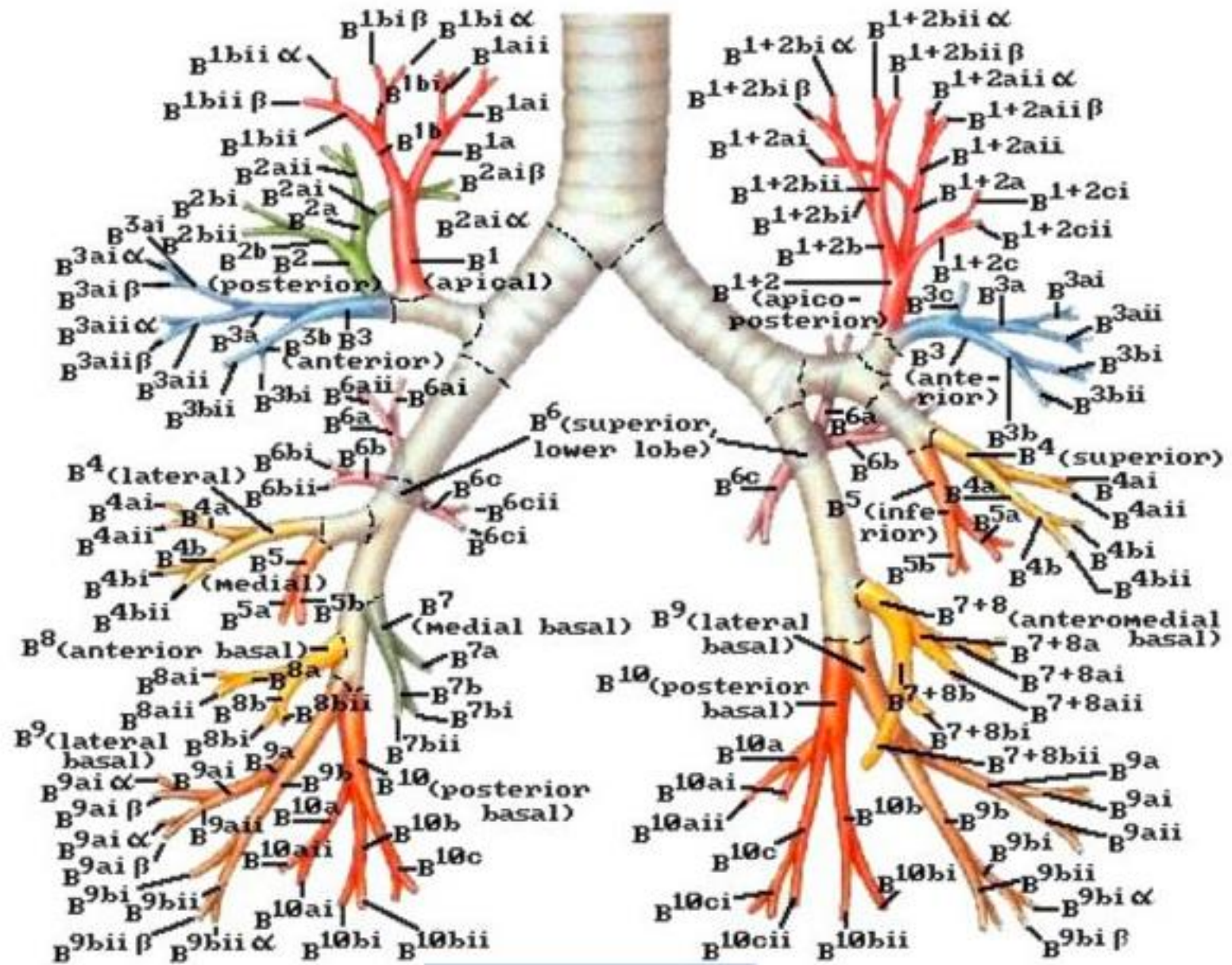
Průduškový strom (*Arbor bronchialis*)

23 dělení – dichotomická dělení

- primární průdušky (***bronchus principalis dexter + sinister***)
 - pravý: kratší, širší, rovný, přímý → **cizí těleso vniká v 75 % do pravého**
- sekundární průdušky (***bronchi lobares***)
 - 2 vlevo a 3 vpravo
- terciární průdušky (***bronchi segmentales***)
 - 8 vlevo a 10 vpravo
 - vlevo: 1+2 spojen, 7+8 spojen v 90 %
 - *výjimka: 6. bronchus segmentalis obou stran se dělí trichotomicky!*

Nomenclature of Bronchi

Schema

Průduškový strom (*Arbor bronchialis*)

- průdušky 4. řádu (*bronchi subsegmentales*) – menší než 5 mm

b = ventrální, **a** = dorzální

- průdušky 5. řádu: **ii** = ventrální, **i** = dorzální
- průdušky 6. řádu: **β** = ventrální, **α** = dorzální

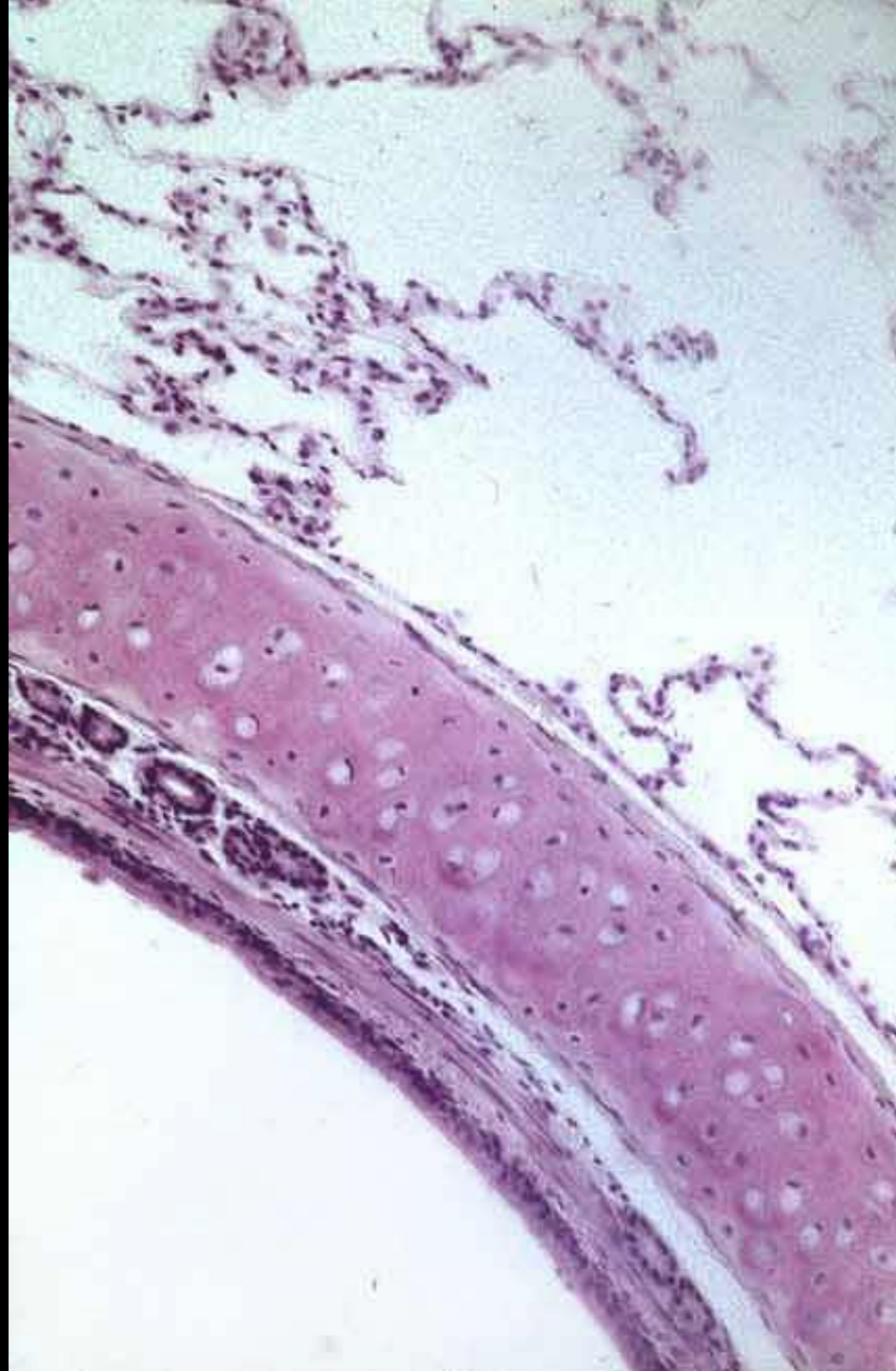

- **průdušinky (*bronchioli*)** – menší než 1 mm
= 14.-16. řád (vzniká 14-tým dělením)

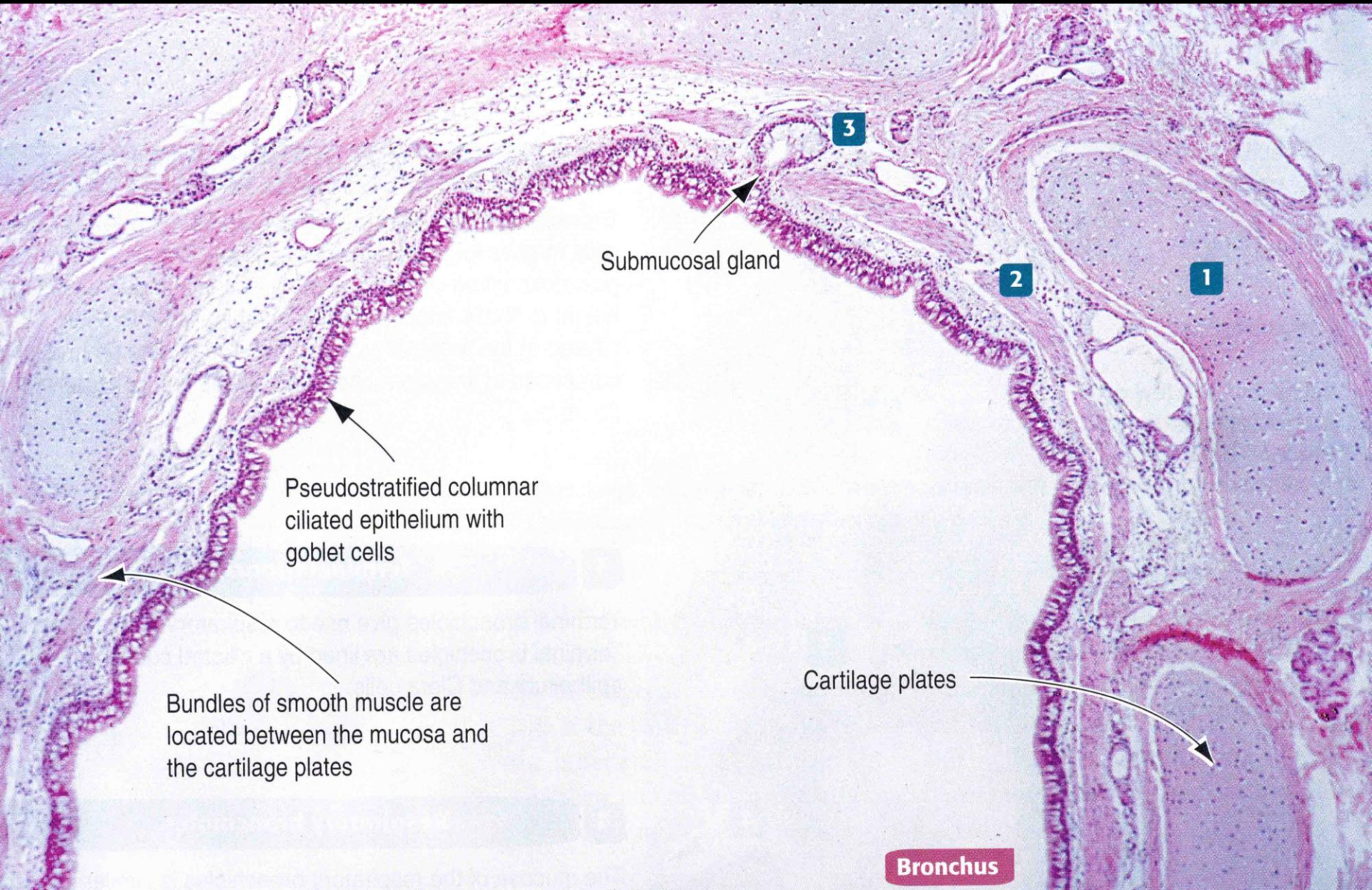

- **koncové průdušinky (*bronchioli terminales*)**
1 bronchiolus terminalis = 1 plicní lalůček (patrný na povrchu plíce)
= vzniká 16-tým dělením

Velký bronchus

Malý bronchus

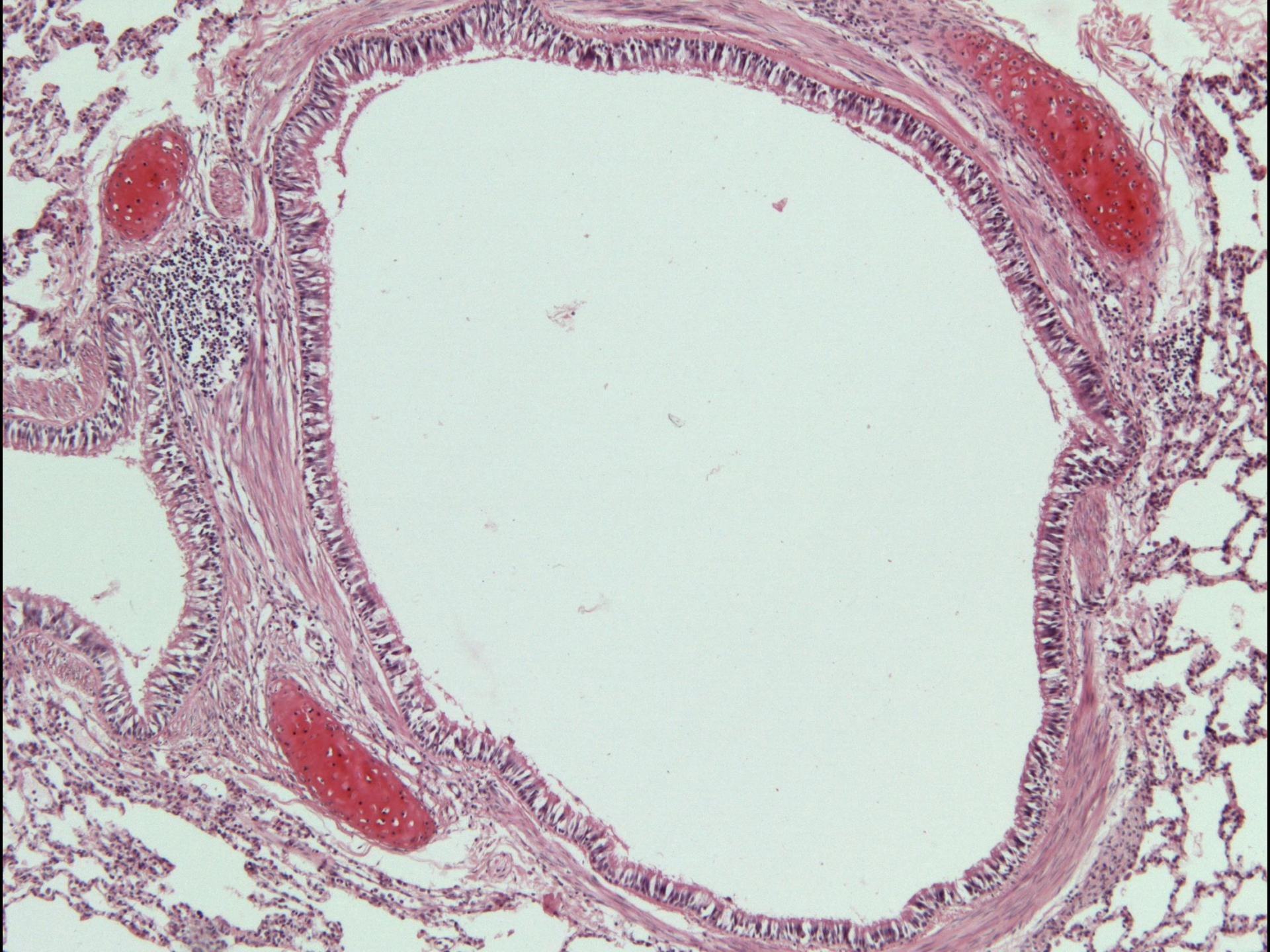
Submucosal gland

Pseudostratified columnar ciliated epithelium with goblet cells

Bundles of smooth muscle are located between the mucosa and the cartilage plates

Cartilage plates

Bronchus

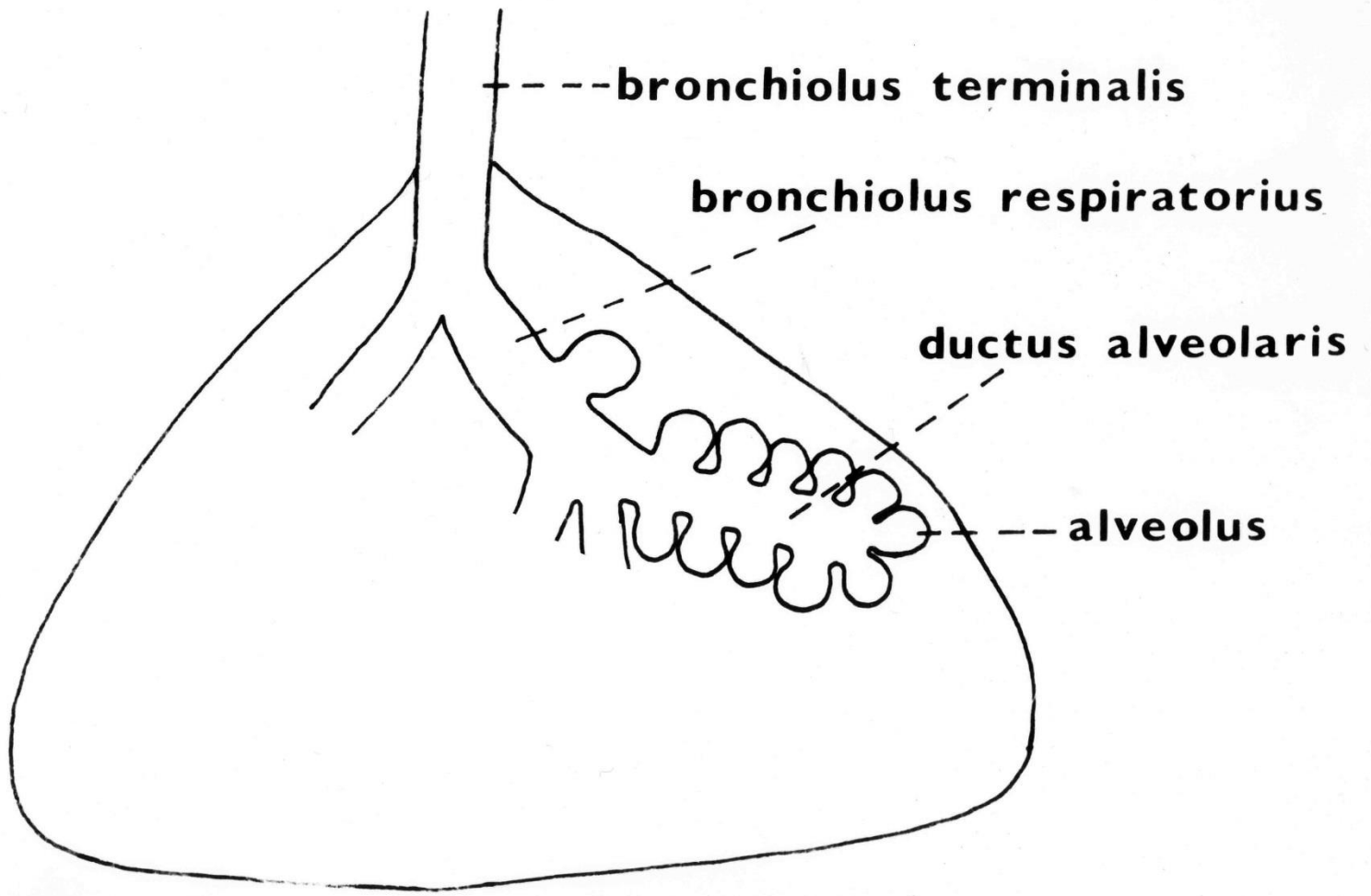

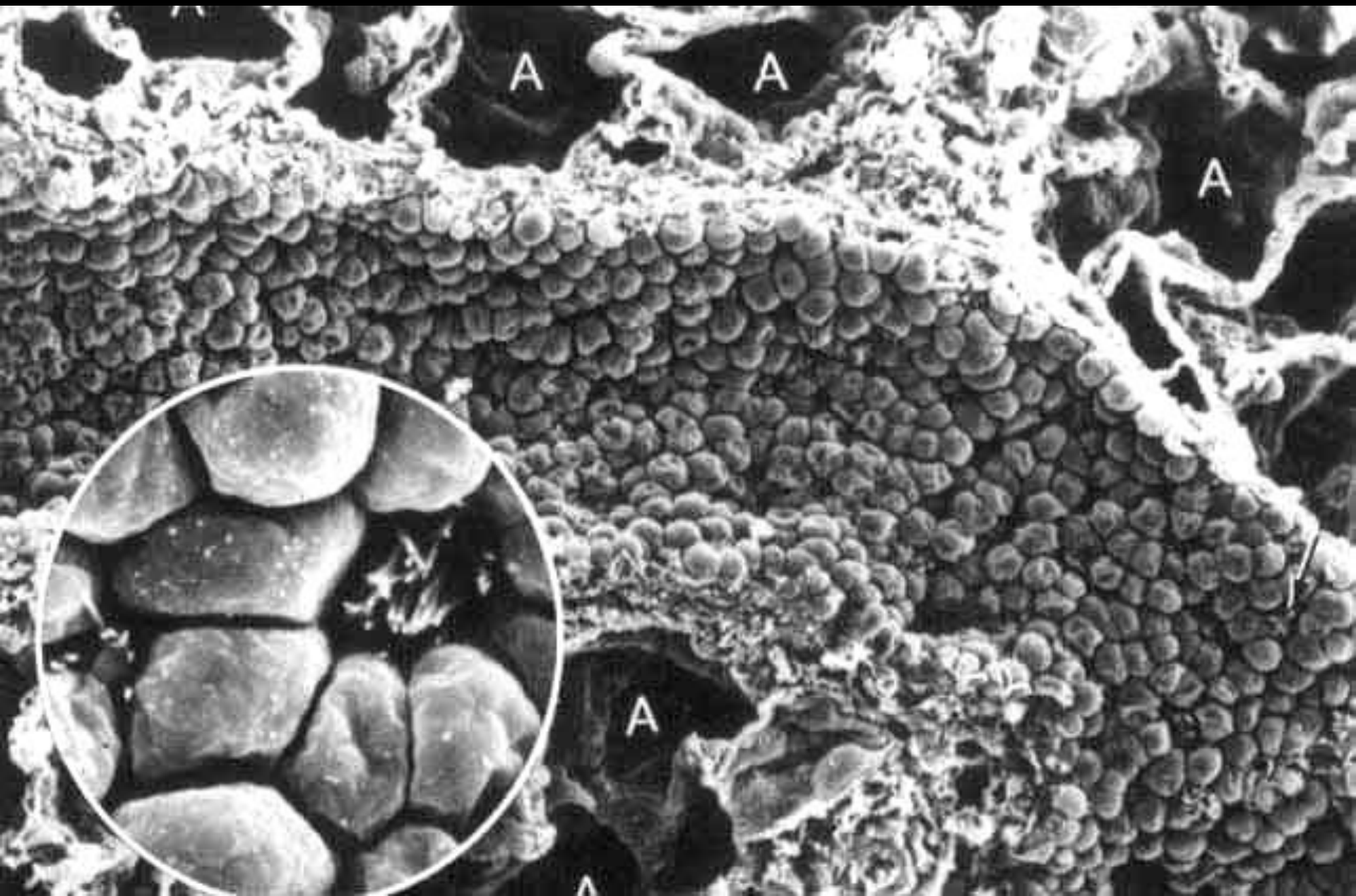
Bronchiolus

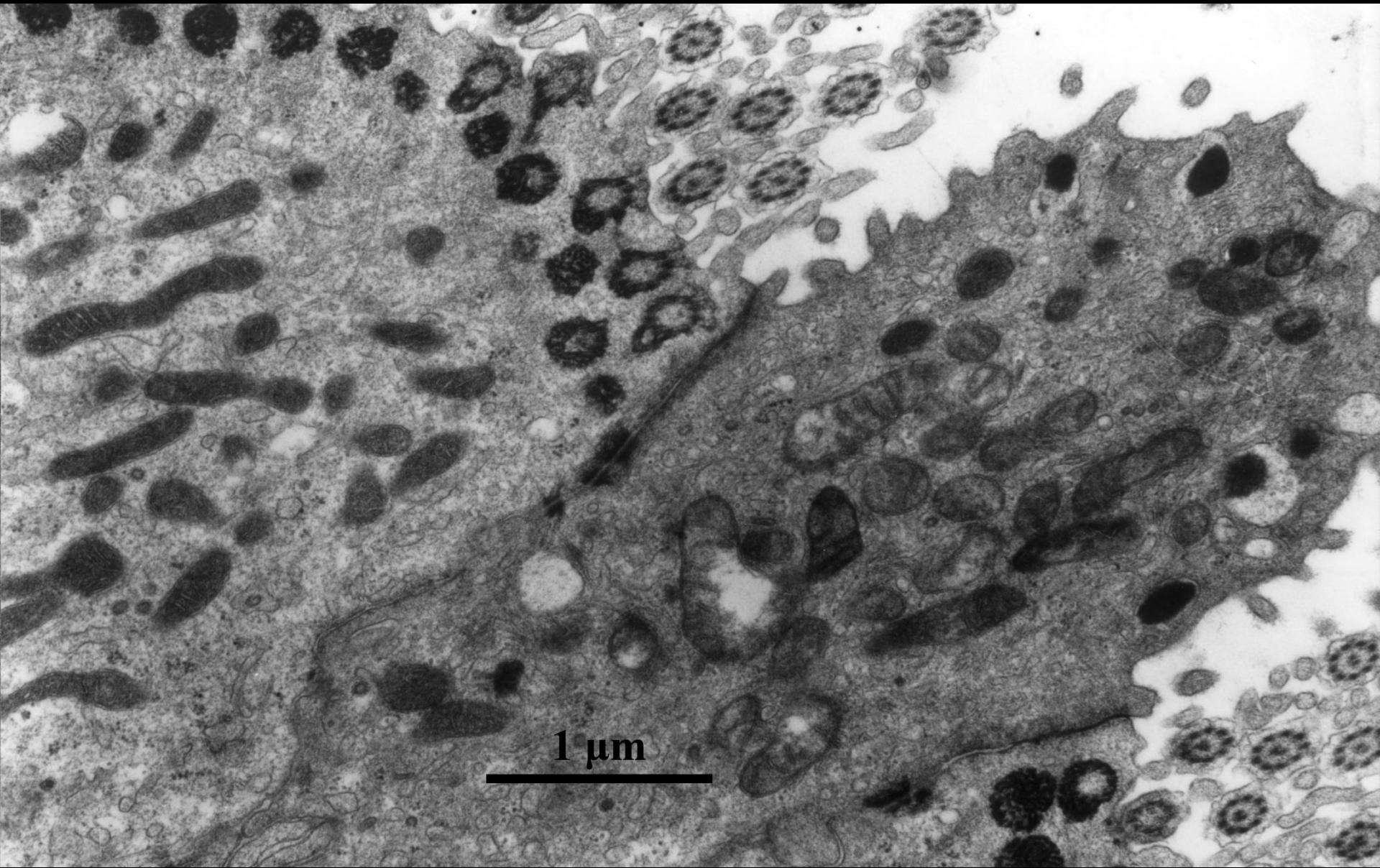

Terminální bronchiolus

LOBULUS PULMONALIS

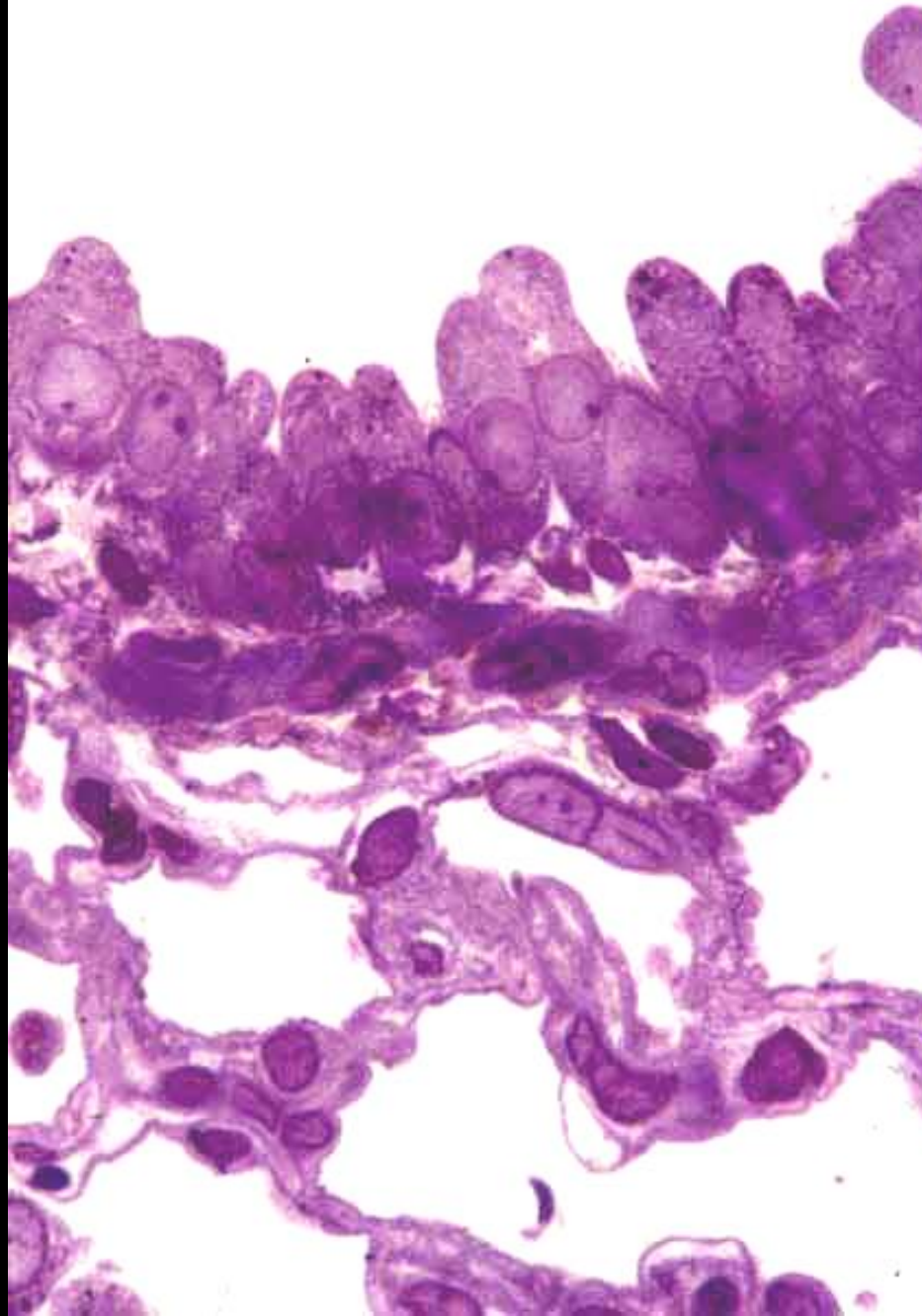

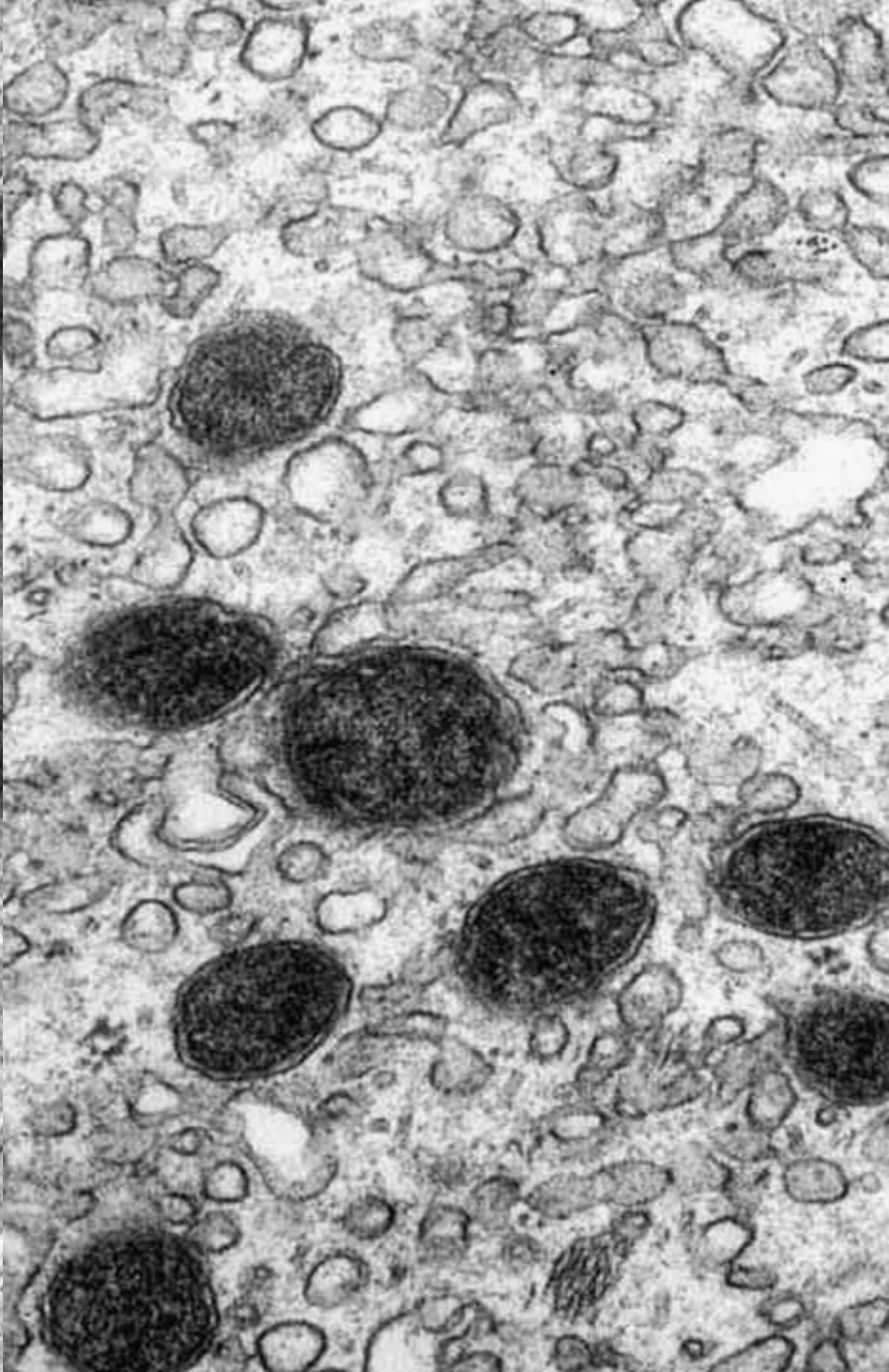
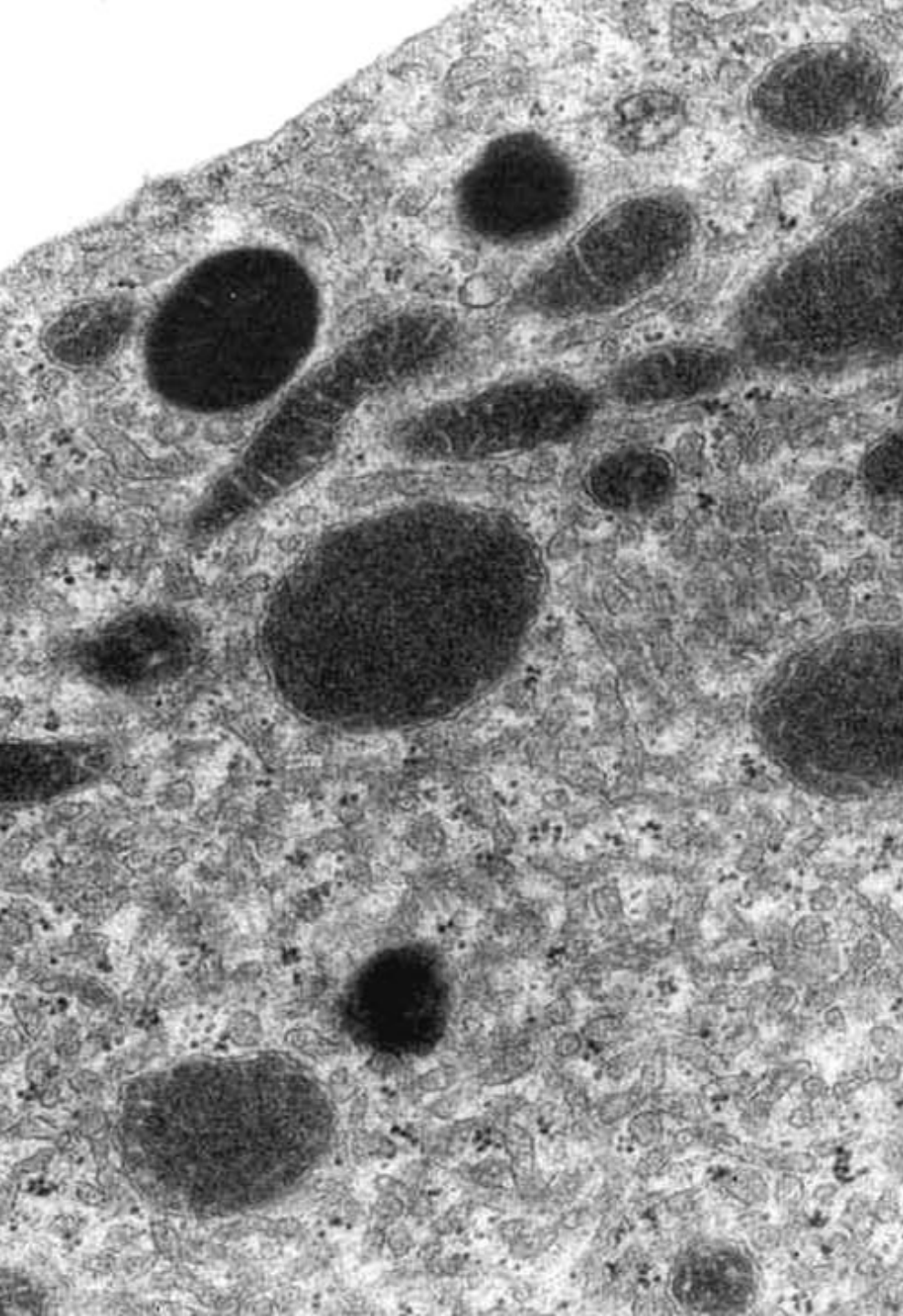

1 μm

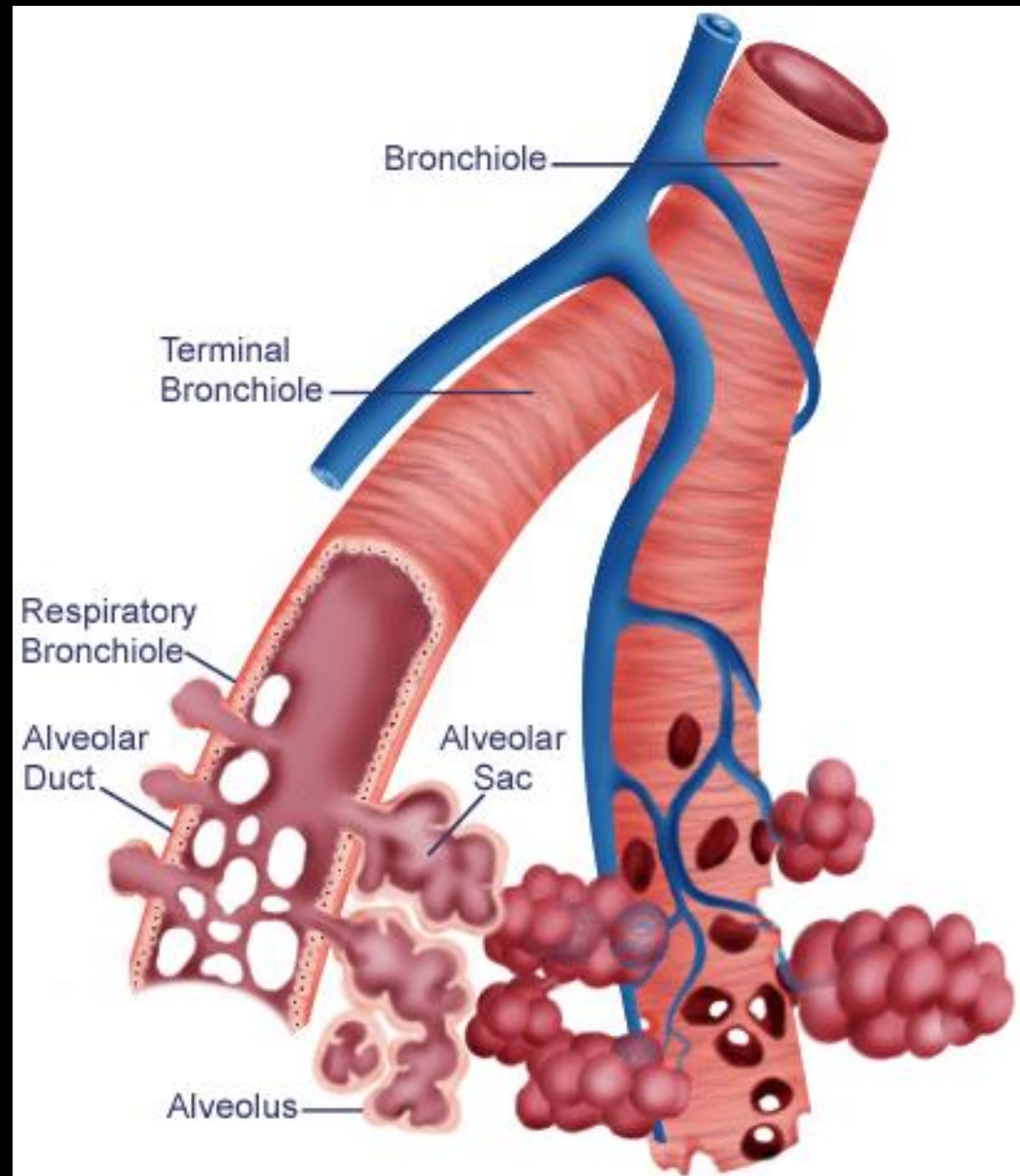
Kyjovité (Clarovy) buňky

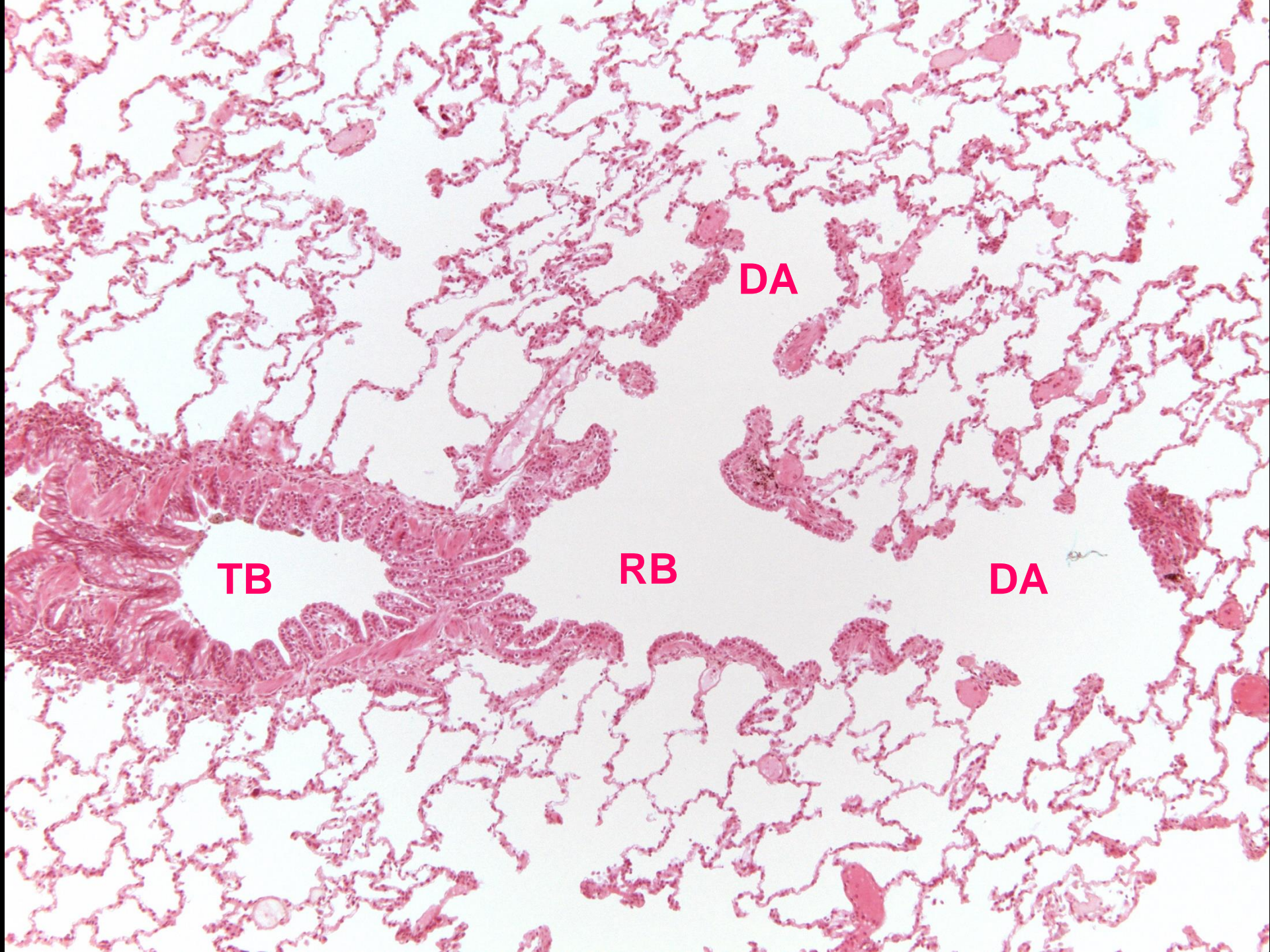
Sklípkový strom (*Arbor alveolaris*)

- dichotomické dělení
- navazuje na bronchioli terminales
- 17.–23. řád
- **funkčně respirační oddíl**

Sklípkový strom (*Arbor alveolaris*)

- **dýchací průdušinky** (*bronchioli respiratorii*)
17.-19. řád (vzniká 17-tým dělením)
 - ze stěn se vyklenují plicní sklípky
 - 19. řád tvoří **acinus pulmonalis** (8 acinů dohromady tvoří jeden lalůček)
- **sklípkové chodbičky** (*ductus alveolares*)
20.-22. řád
 - ze stěn se vyklenují plicní sklípky
 - na konci ductus alveolaris 3. řádu je **předsíň** (*atrium*), rozdělené posledním, 23. dělením, obvykle na dva:
↙↘
- **sklípkové váčky** (*sacculi alveolares*)
23. řád
 - vyklenující se už jen v:
- **plicní sklípky** (*alveoli pulmonis*)

TB

RB

DA

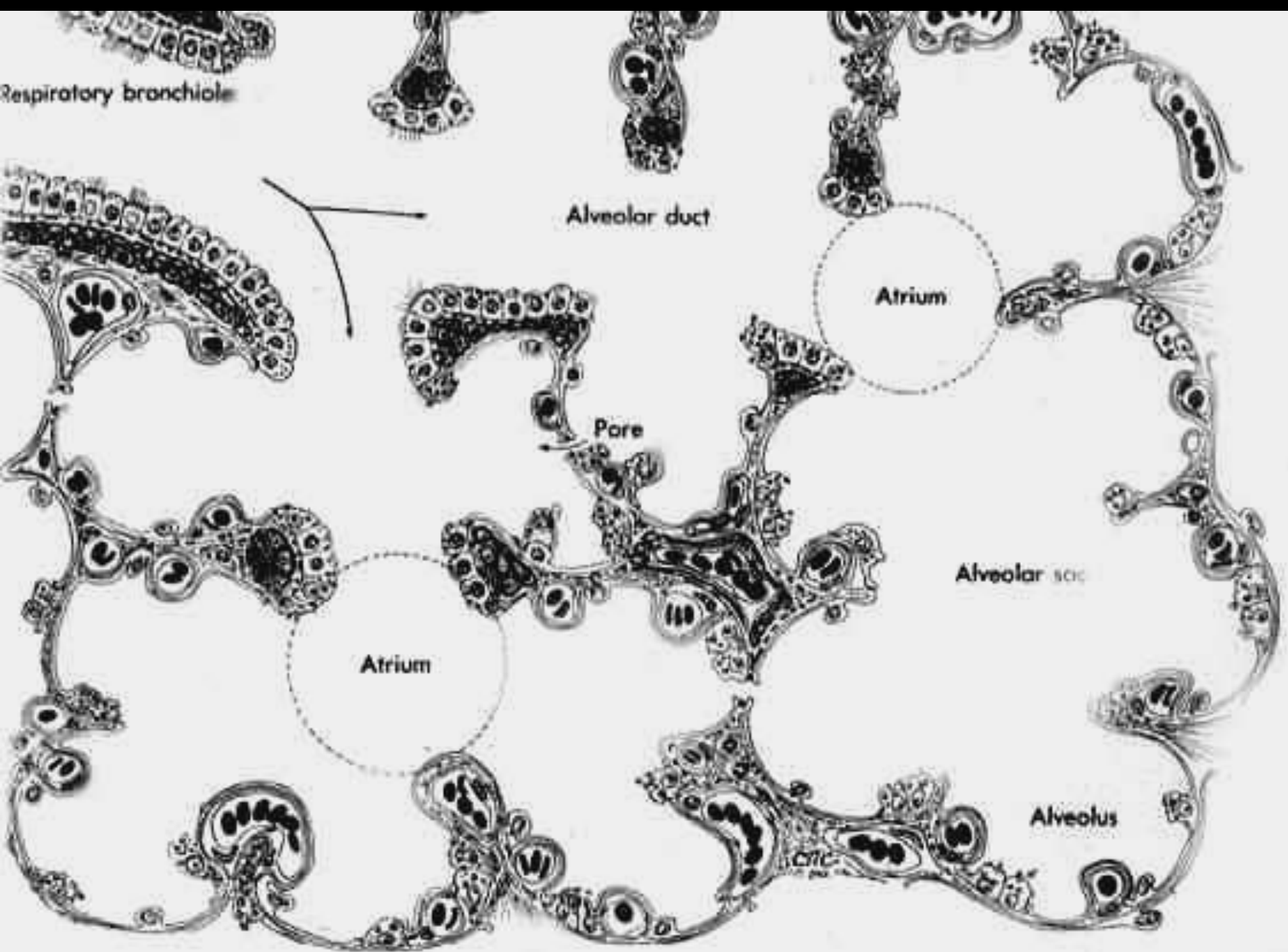
DA

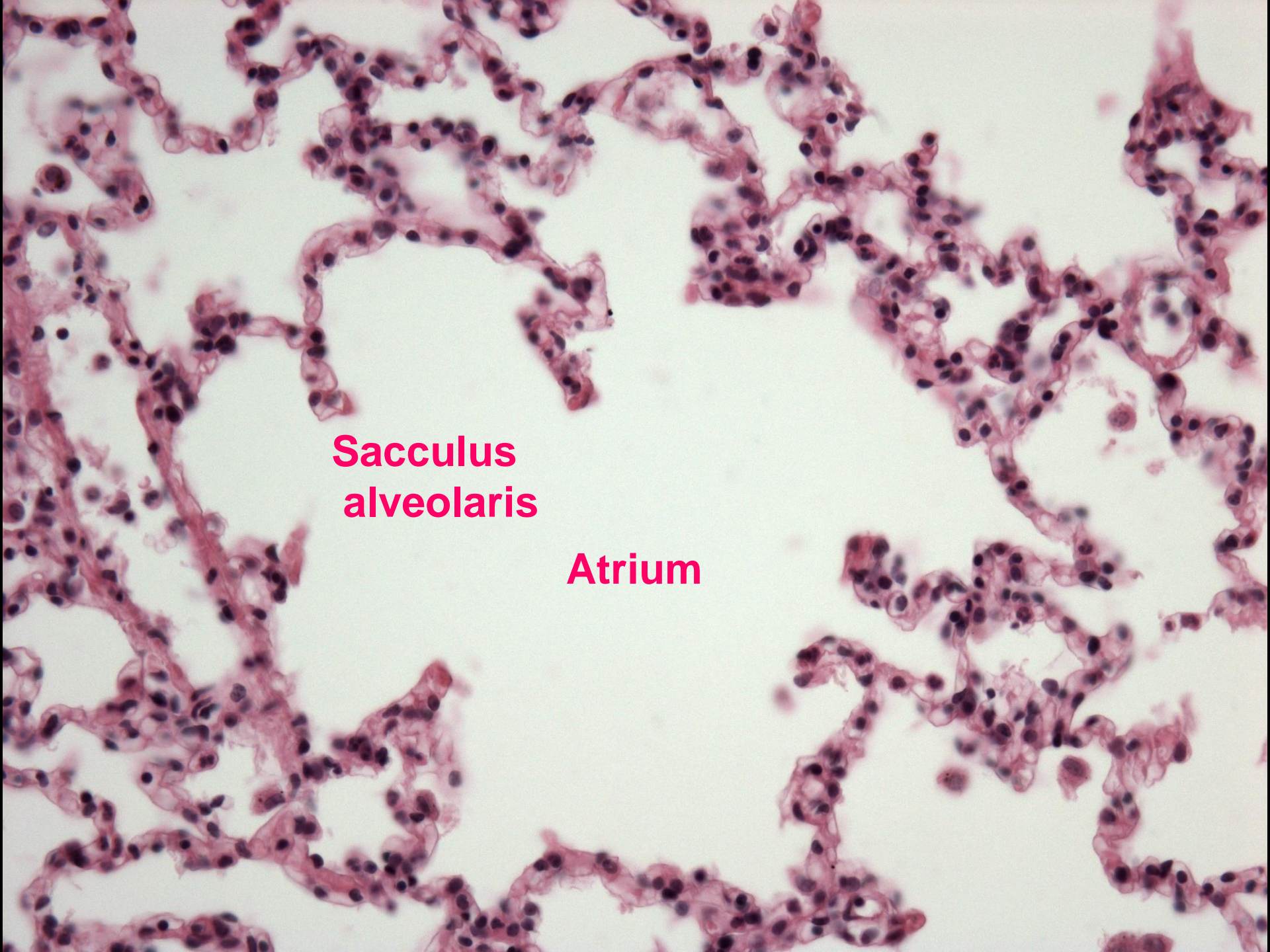
A histological micrograph of lung tissue stained with hematoxylin and eosin (H&E). The image displays a complex network of alveolar sacs and bronchioles. A prominent feature is a respiratory bronchiole, which is a small airway with a wall composed of a single layer of cuboidal epithelial cells. The lumen of this bronchiole is partially filled with a pinkish, eosinophilic material, likely mucus or cellular debris. The surrounding alveolar walls are thin and consist of a single layer of flattened alveolar cells. The overall structure is highly branched and interconnected, typical of the lung's architecture.

Respirační bronchiolus

A histological section of mammary gland tissue stained with hematoxylin and eosin (H&E). The image shows a complex network of ducts and alveoli. The ducts are lined by a single layer of cuboidal epithelial cells, and the alveoli are filled with secretory cells. The overall structure is highly branched and interconnected. The text "Ductus alveolaris" is overlaid in red in the center of the image.

Ductus alveolaris

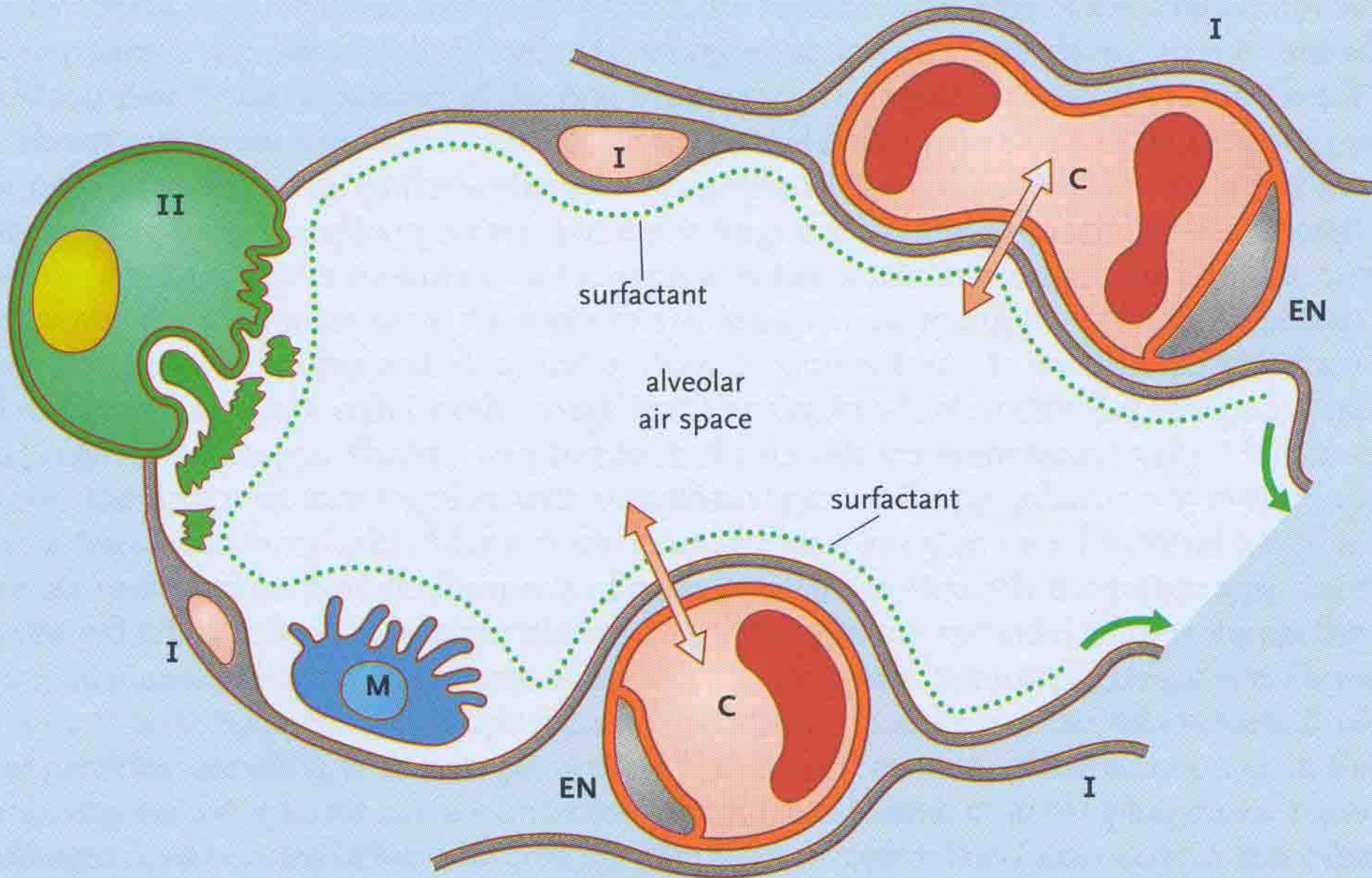

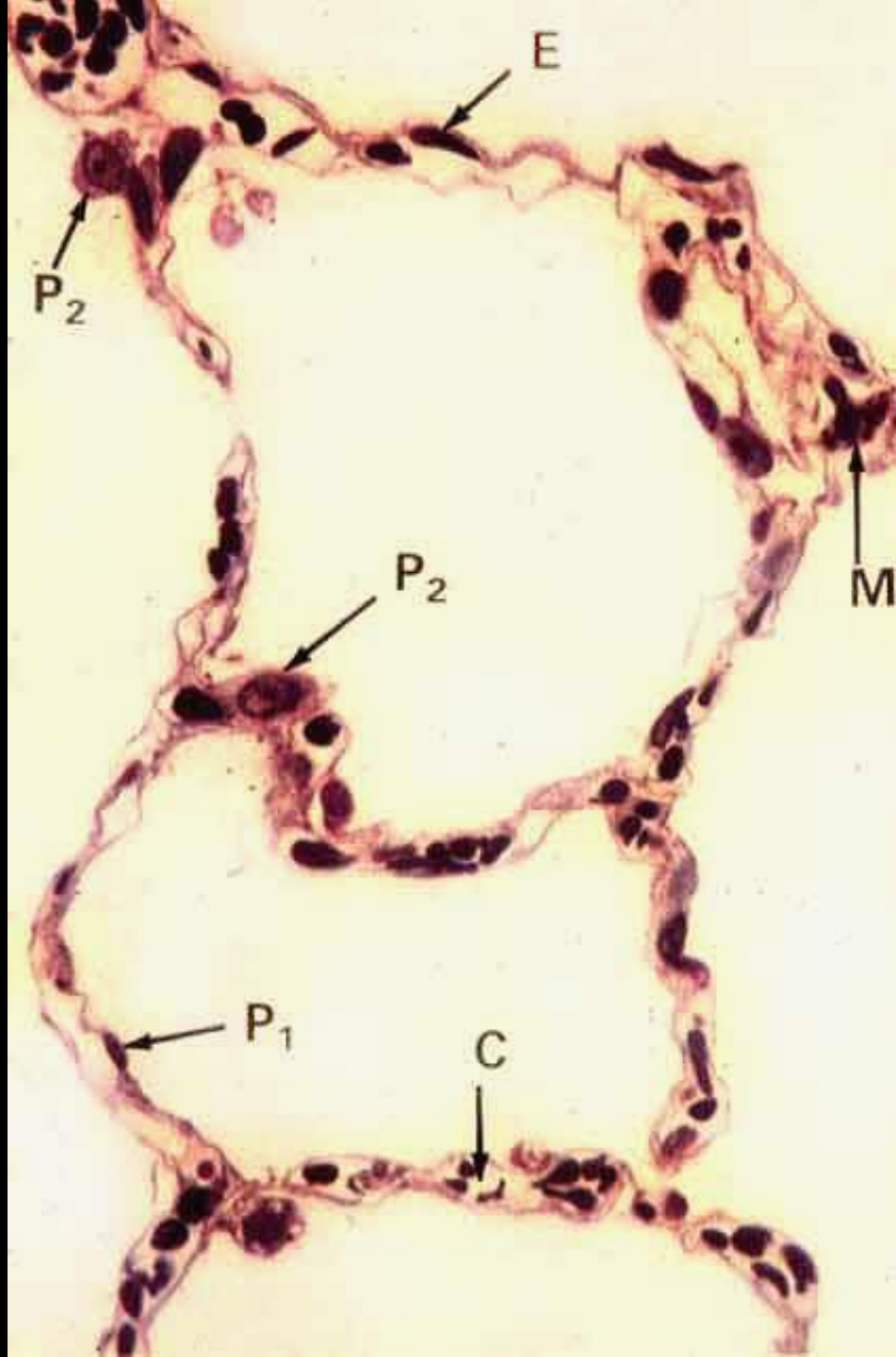

**Sacculus
alveolaris**

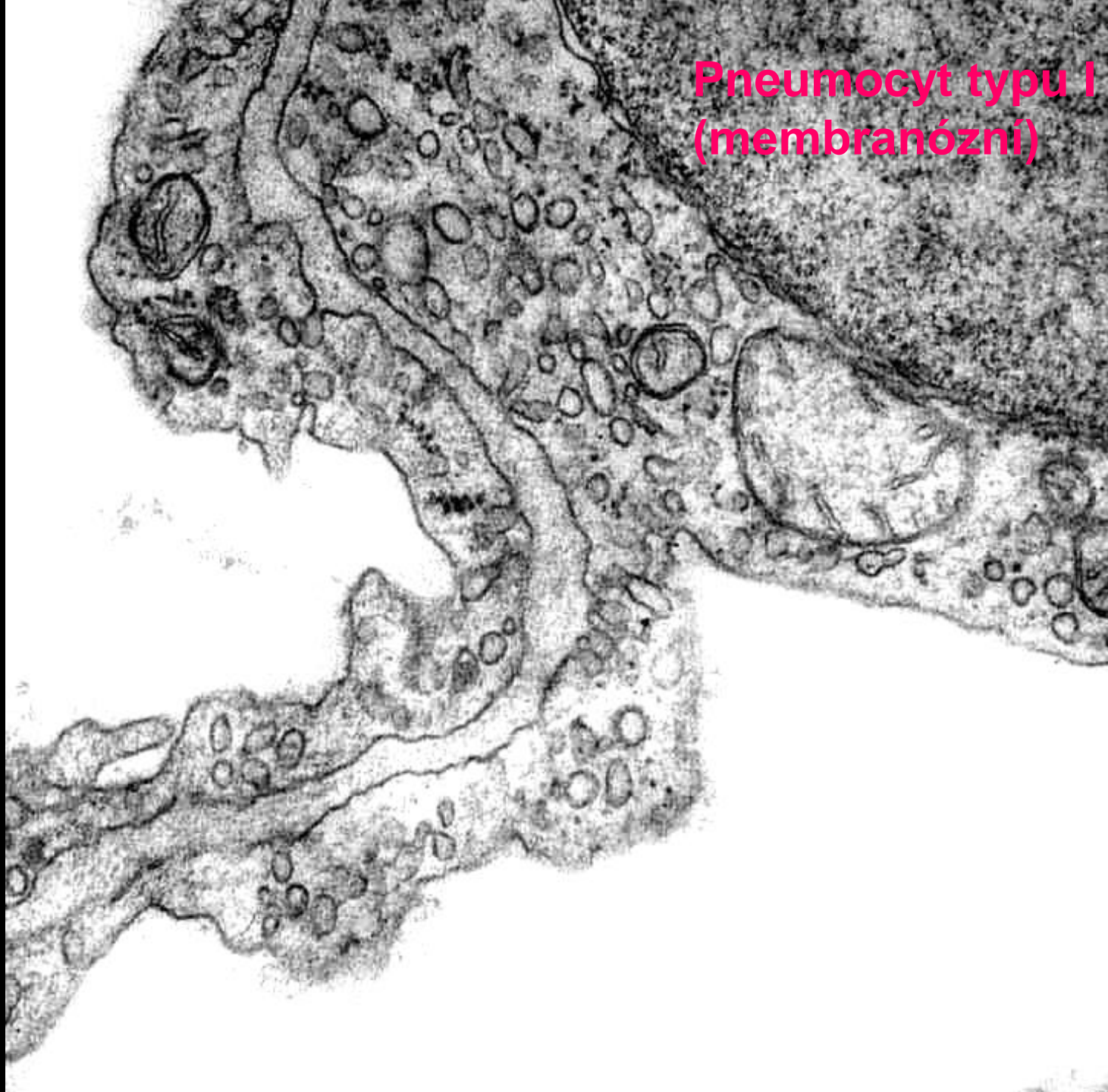
Atrium

Plicní alveolus

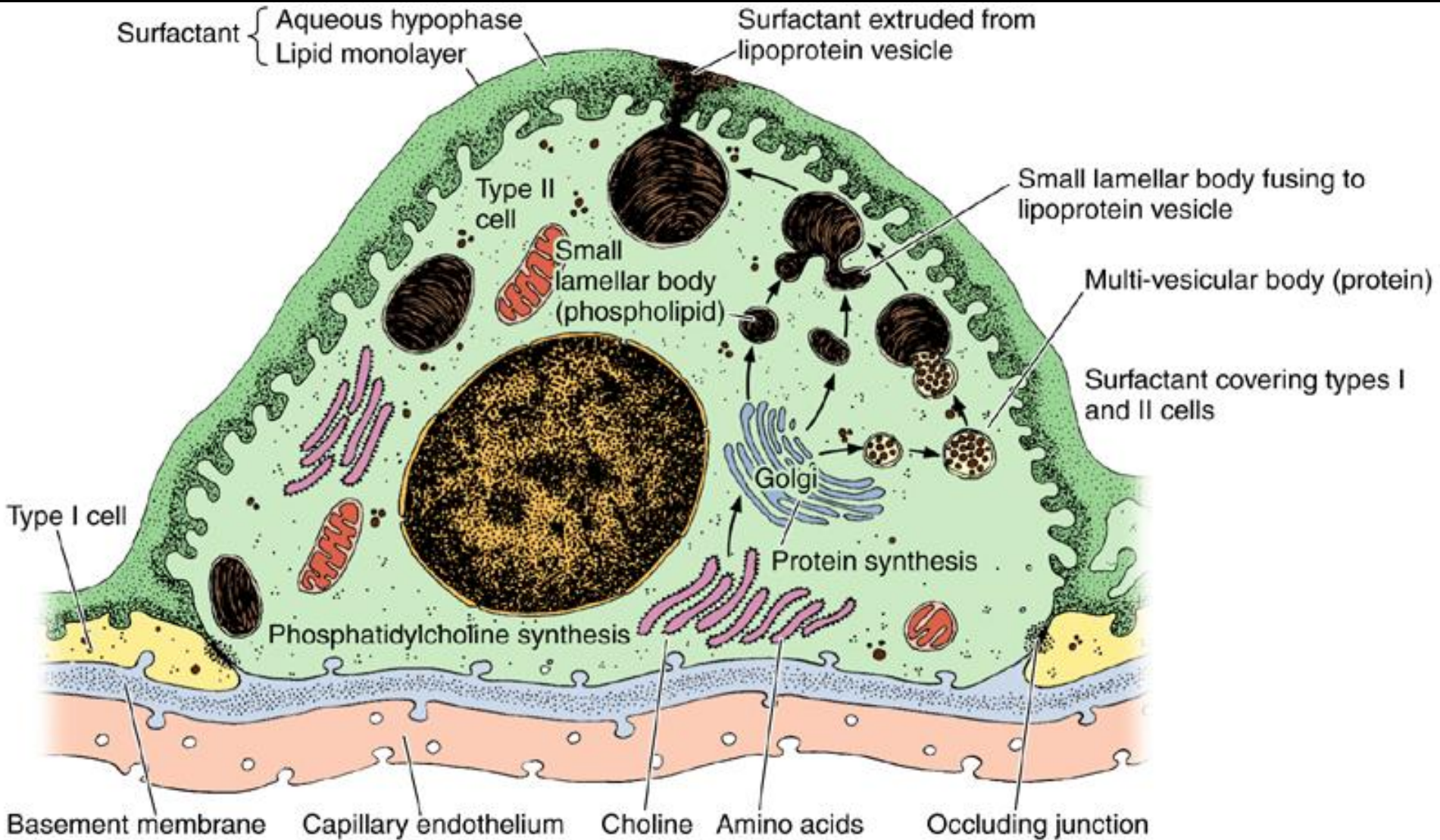

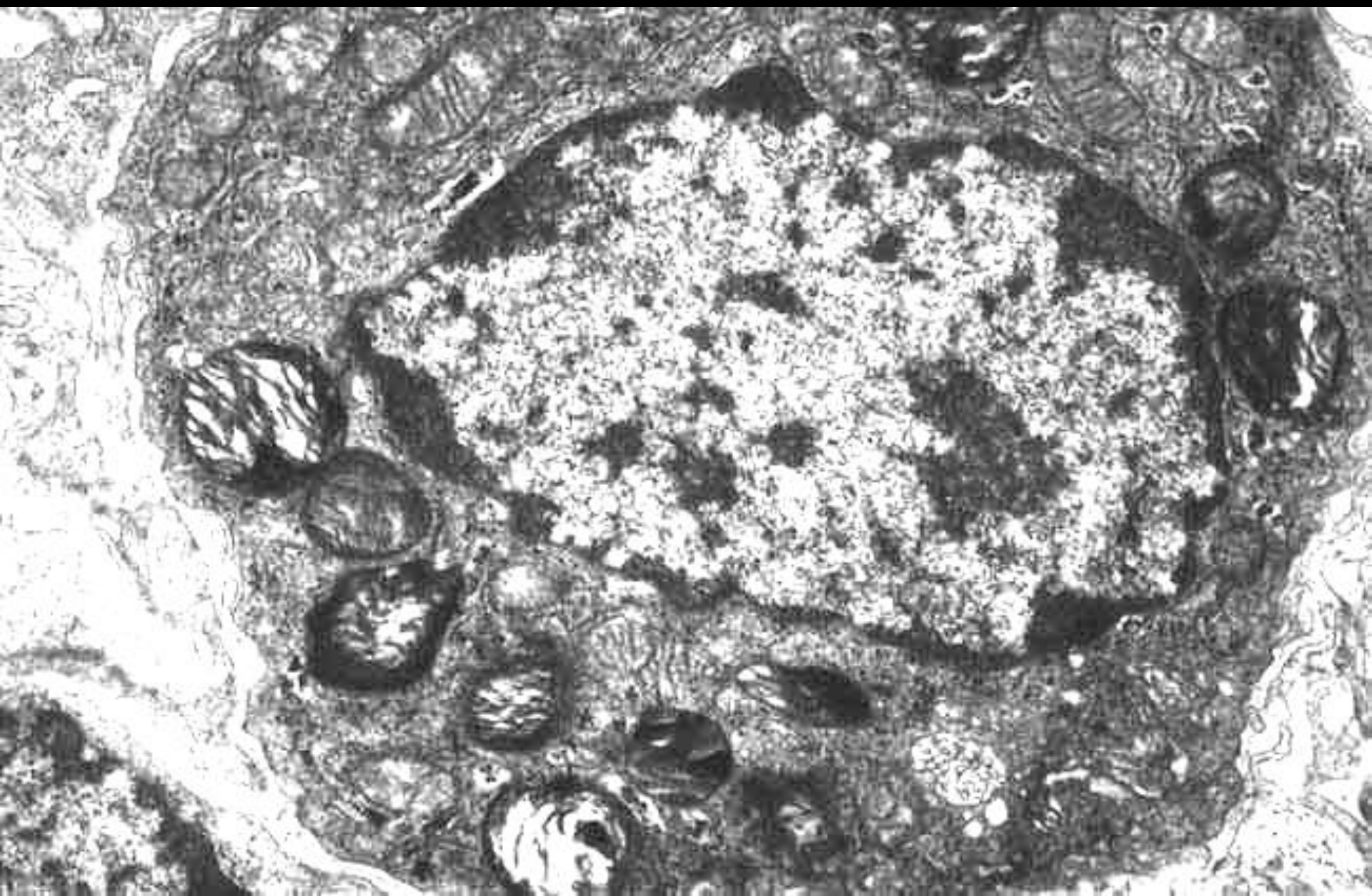

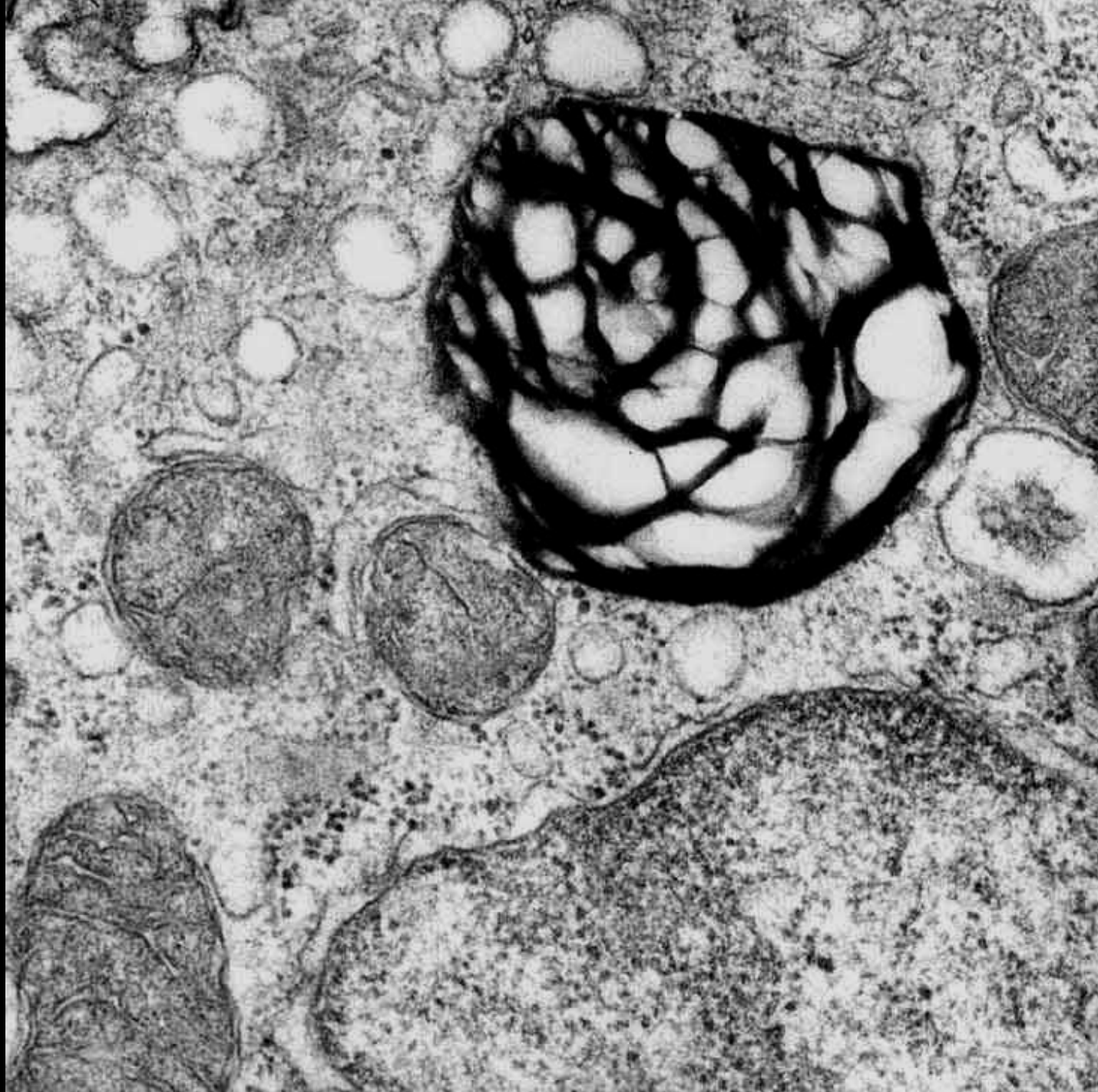
**Pneumocyt typu I
(membranózní)**

Pneumocyt typu II (granulární)

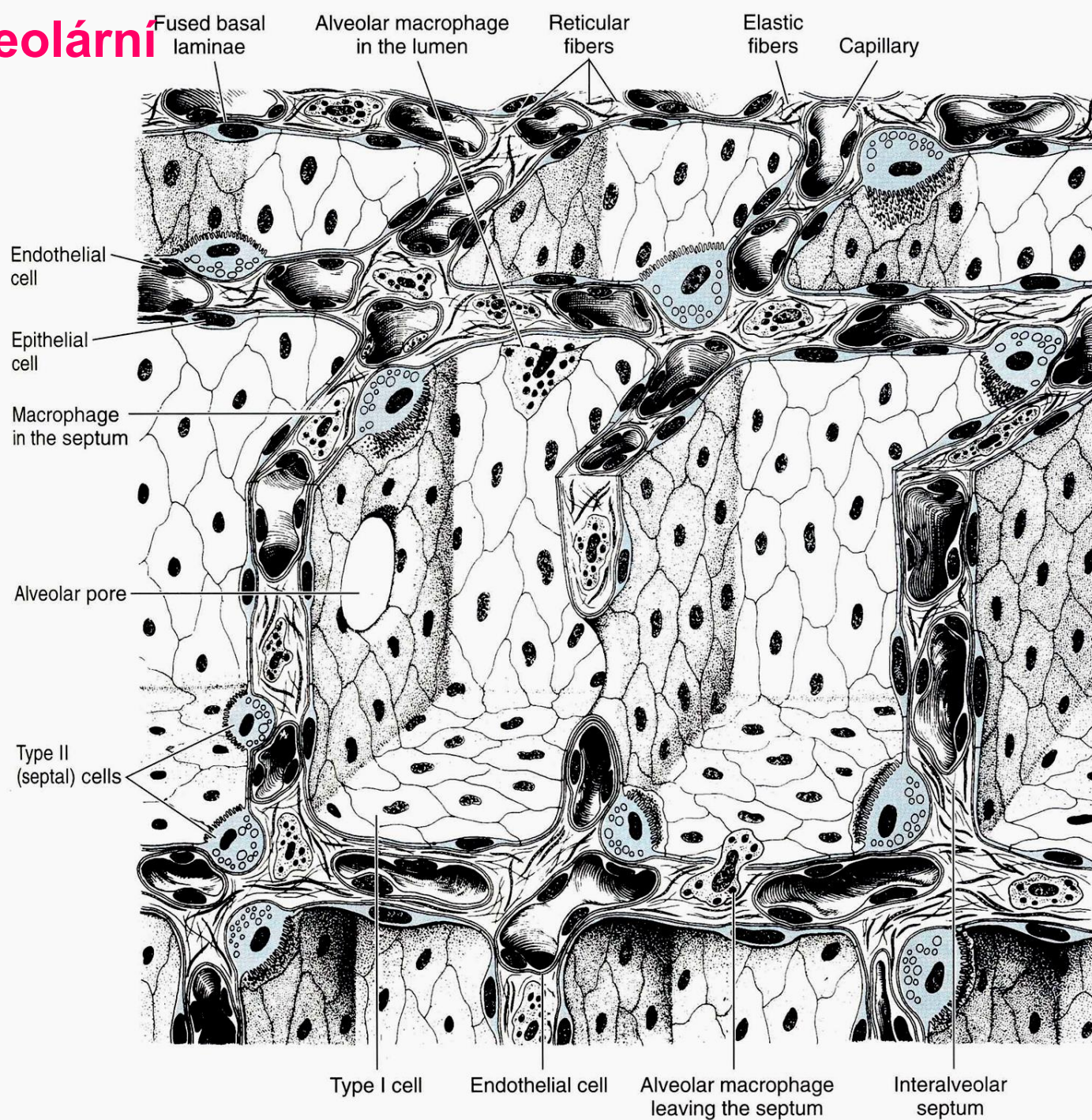

Surfaktant (*Surfactantum*) (alveolární „lining complex“)

- surface-active-agent
- snižuje povrchové napětí plicních sklípků
- zabraňuje jejich kolabování během výdechu
- vodní hypofáze a lipidová epifáze
(dipalmitoyl lecitin)
- resorpce a obnova buňkami sklípků
- průchod do dýchacích cest →
bronchoalveolární tekutina

Interalveolární septa

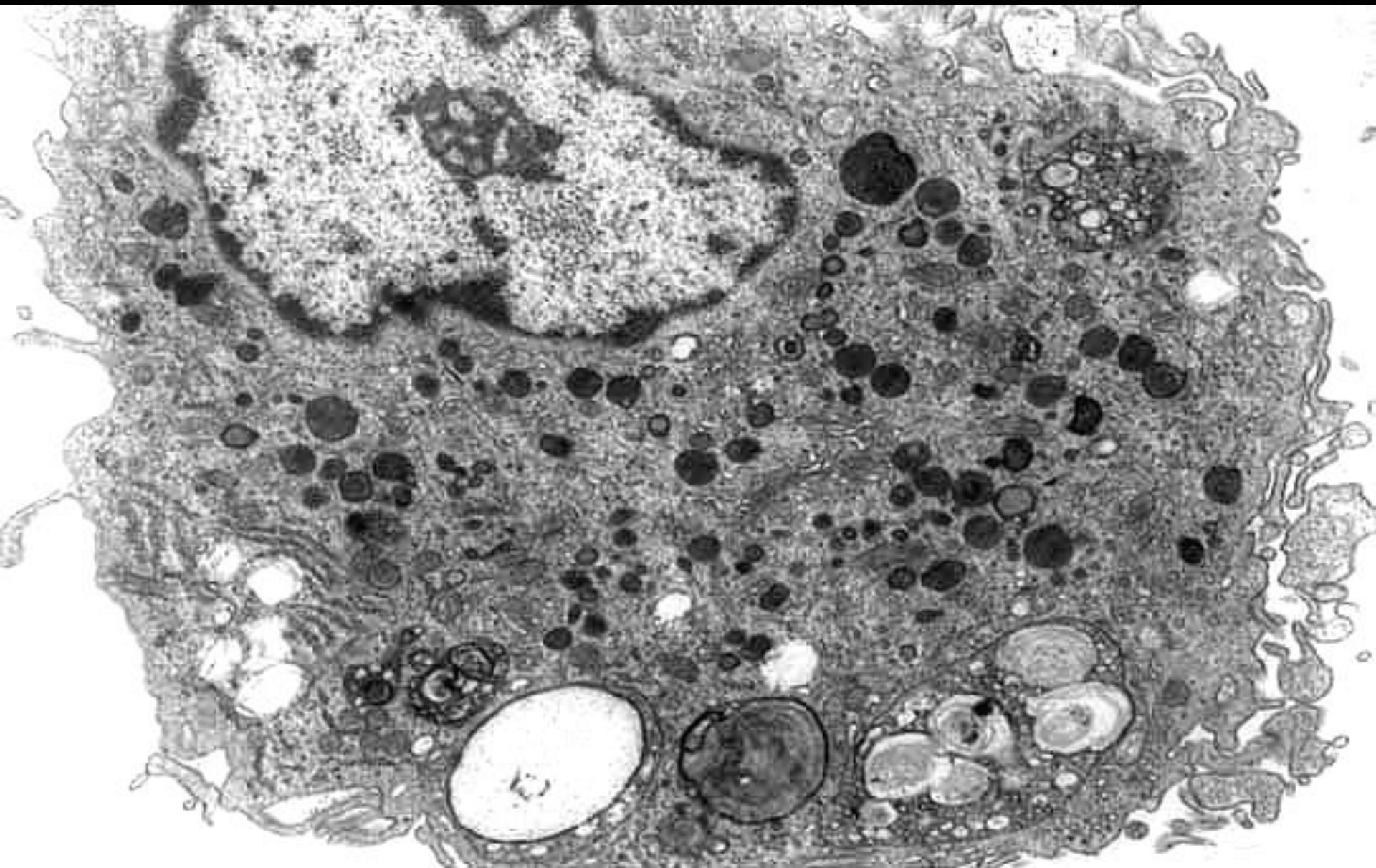

Tlustý oddíl septa

**Intersticiální
makrofág**

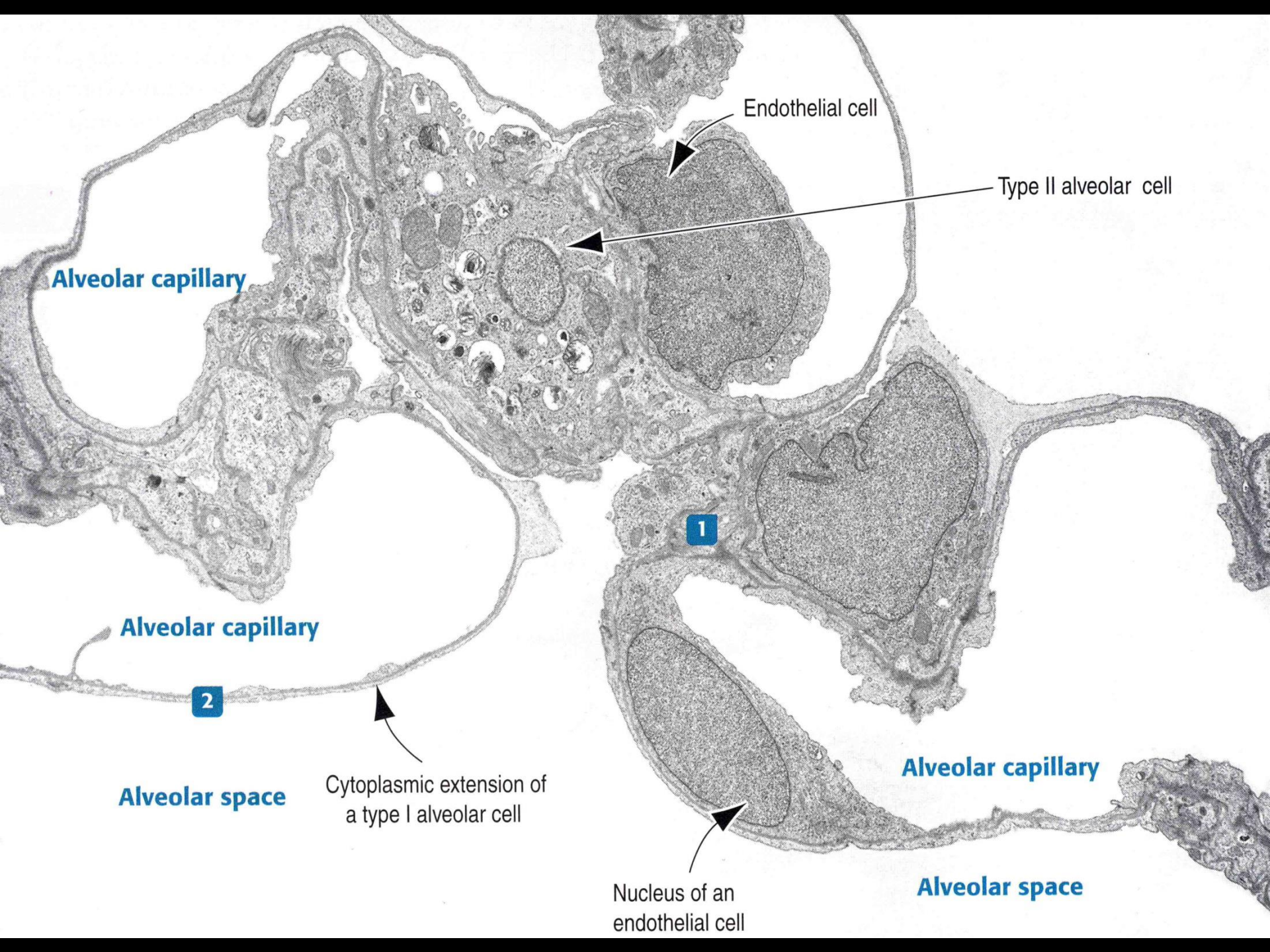
Alveolární makrofág

A histological micrograph of placental tissue, stained with hematoxylin and eosin (H&E). The image shows a cross-section of a chorionic plate septum, which is a thin, fibrous structure that divides the chorionic plate into lobes. The septum is composed of connective tissue and contains small blood vessels. The surrounding tissue is the chorionic plate, which is a layer of connective tissue that surrounds the fetus in the uterus. The overall appearance is that of a thin, pinkish, fibrous structure with some small, dark-staining nuclei scattered throughout.

Tenký oddíl septa

Alveolar capillary

Endothelial cell

Type II alveolar cell

Alveolar capillary

2

Alveolar space

Cytoplasmic extension of a type I alveolar cell

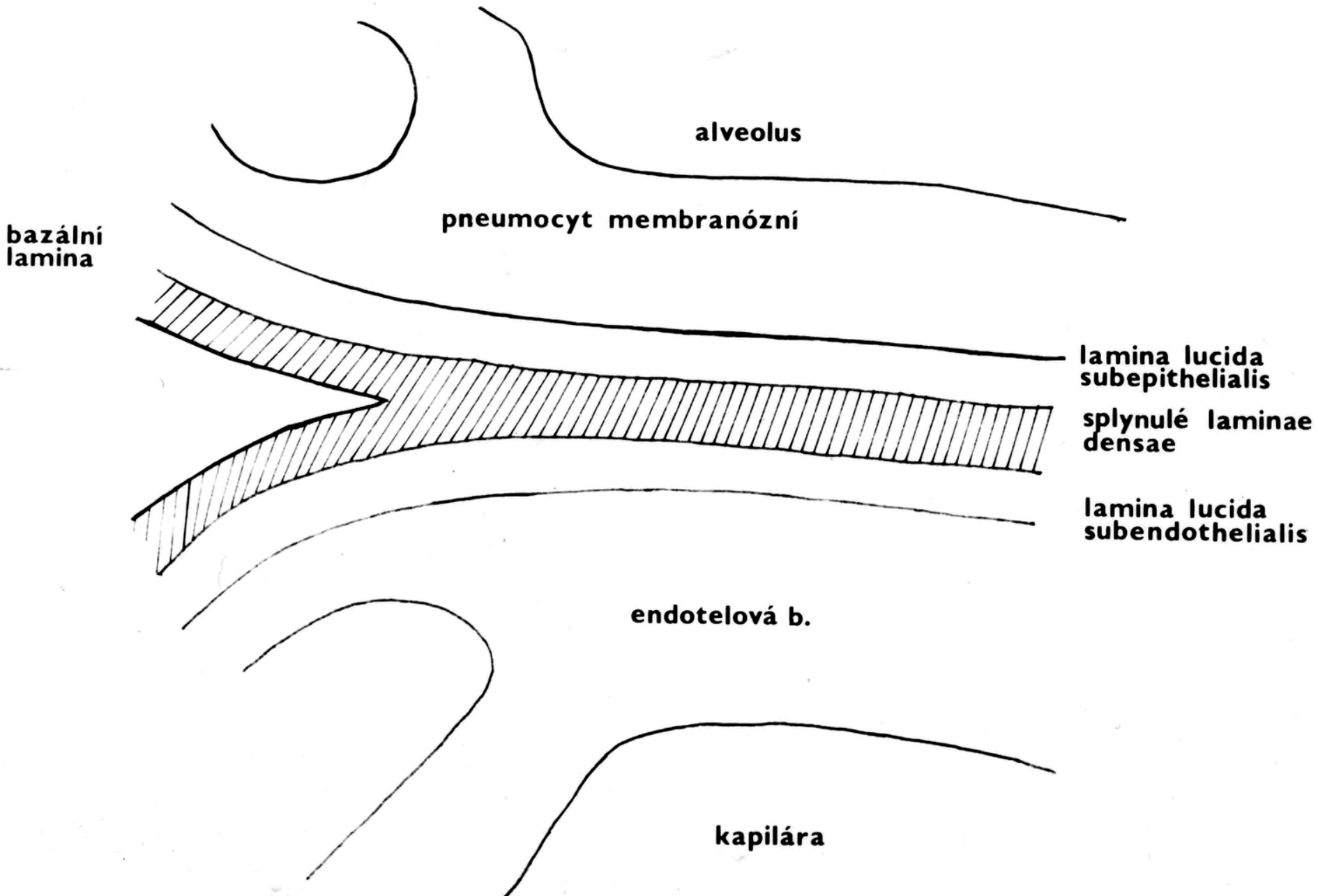
1

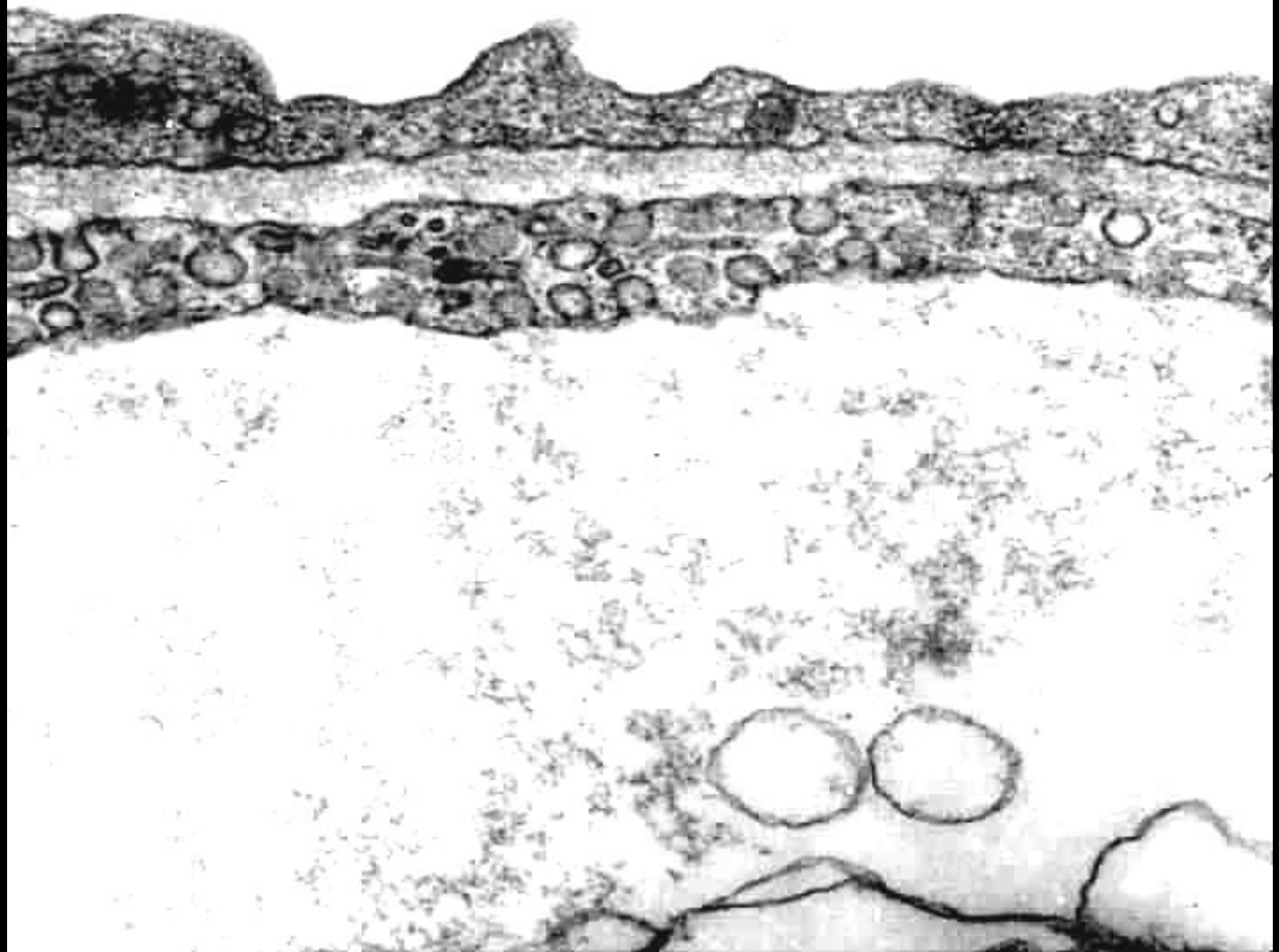
Alveolar capillary

Alveolar space

Nucleus of an endothelial cell

Bariéra krev-vzduch

Plíce (*Pulmo*) – popis

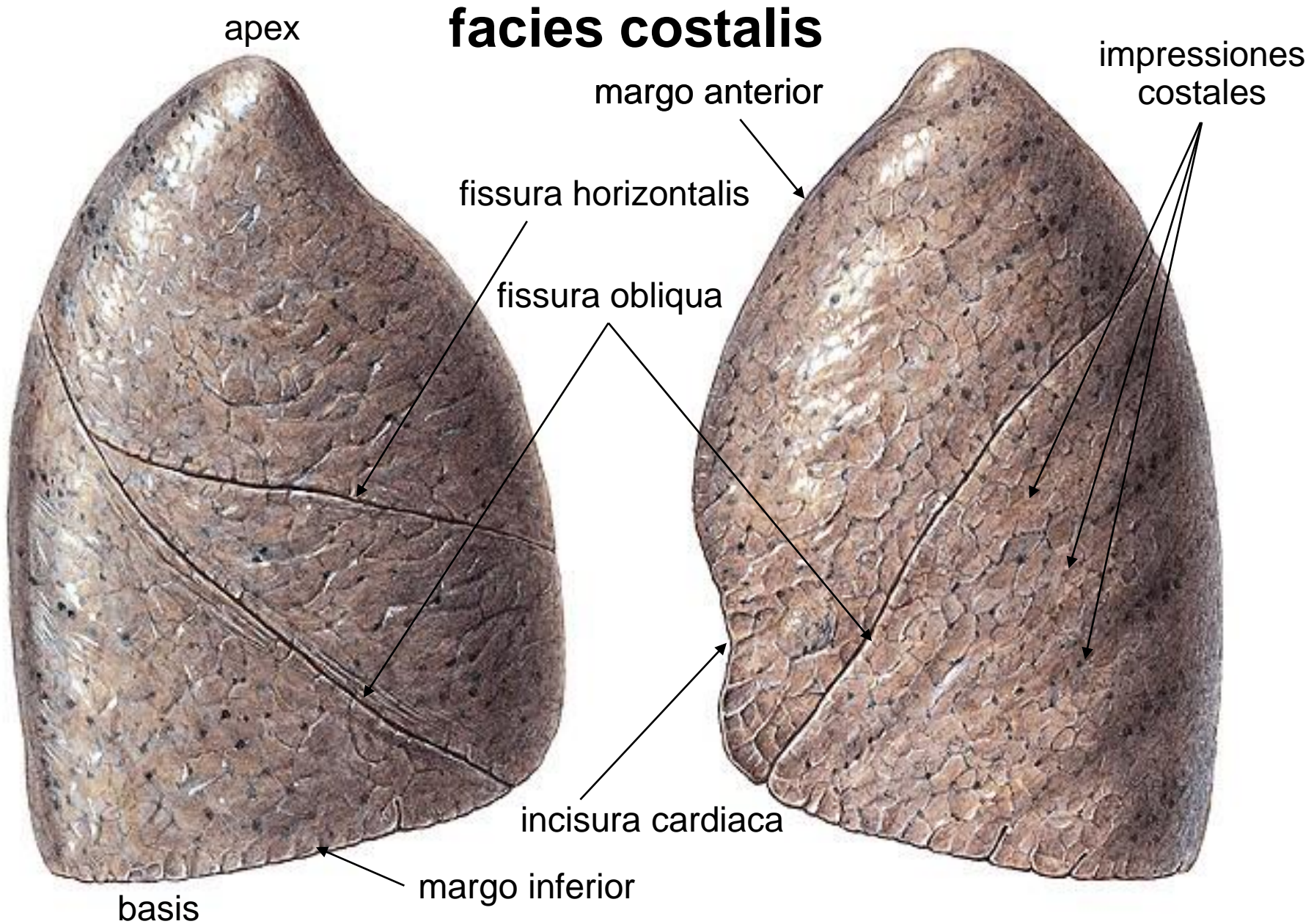
- 1 plíce = plicní křídlo

popis: basis, apex

- facies costalis (+ pars vertebralis)
- facies mediastinalis (+ impressio cardiaca)
- facies diaphragmatica
- (facies interlobaris)
- margo anterior (incisura cardiaca p.sin.)
- margo inferior
- hilum pulmonis, radix pulmonis
- fissura obliqua, fissura horizontalis p. dx.
- otisky

PRAVÁ PLÍCE

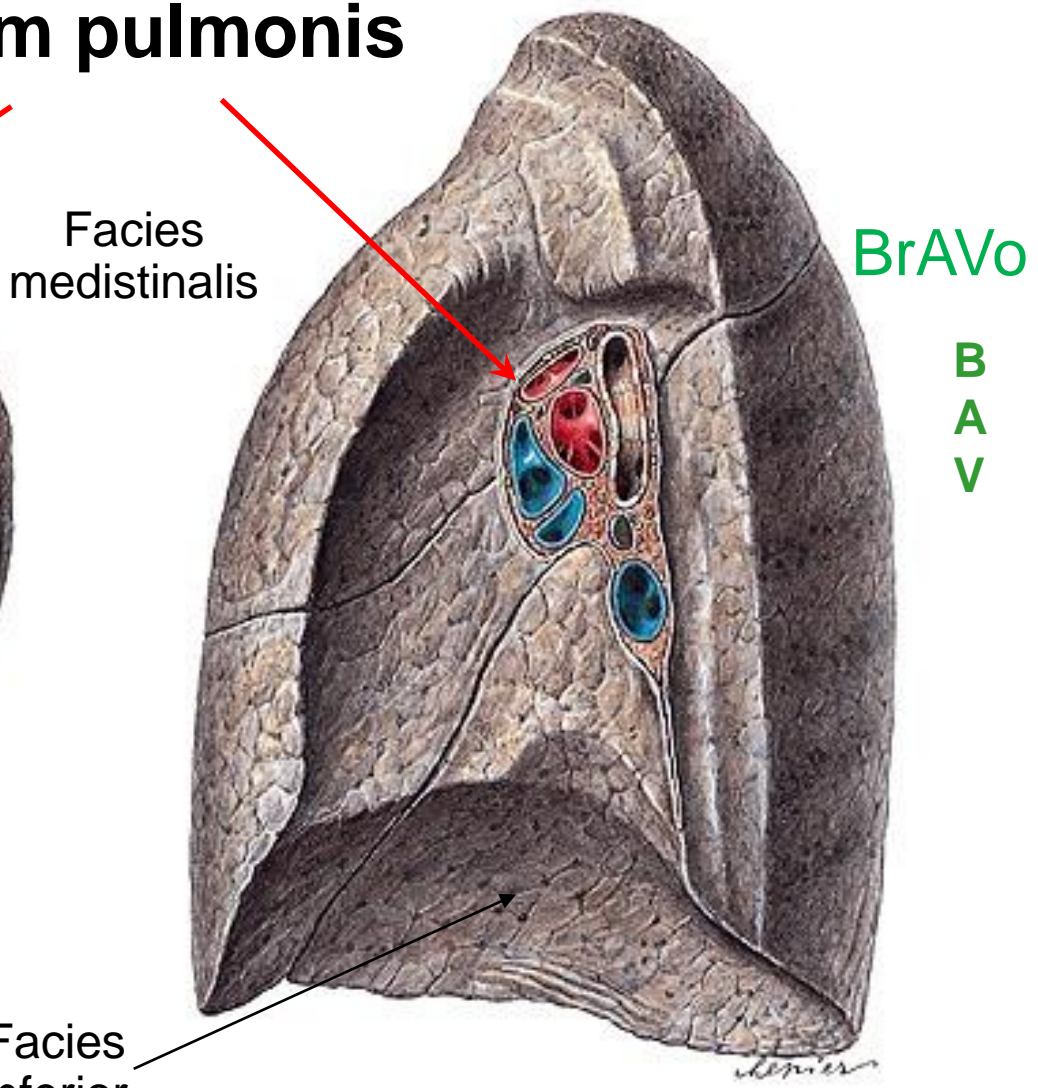
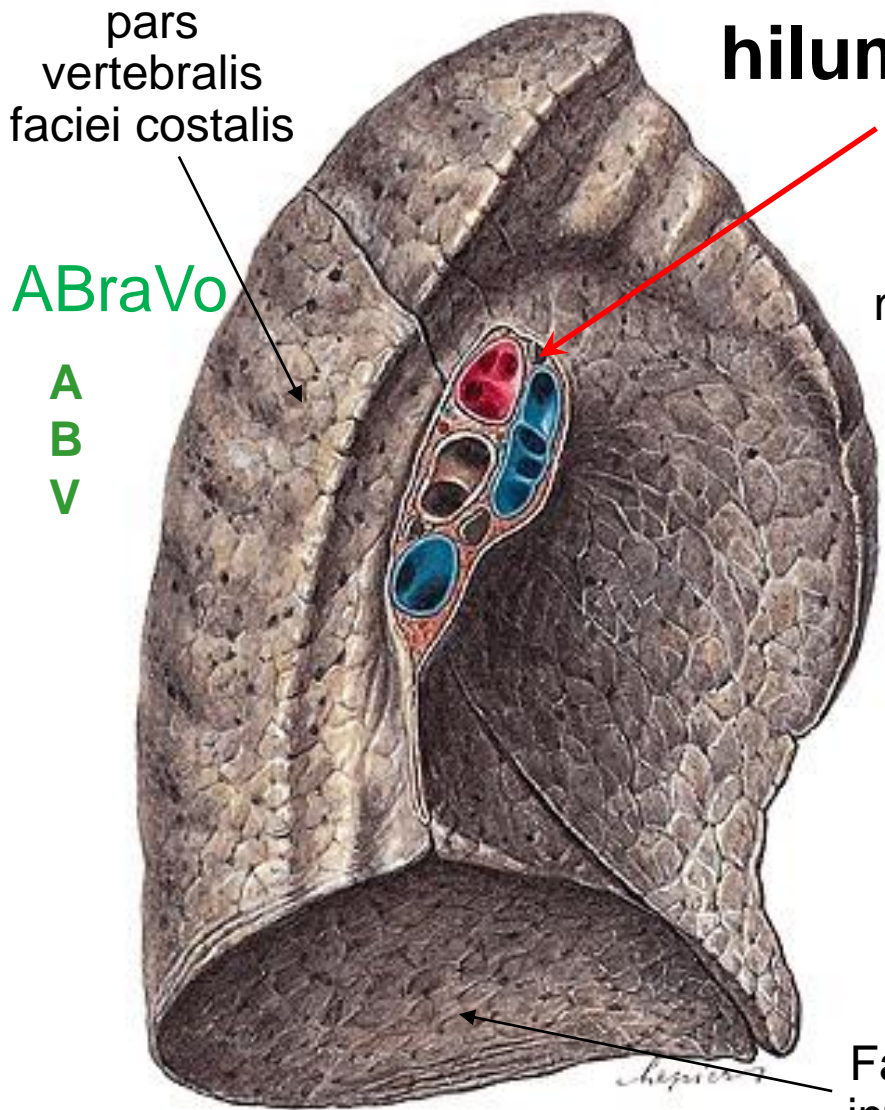
LEVÁ PLÍCE

LEVÁ PLÍCE

PRAVÁ PLÍCE

hilum pulmonis

Plíce – otisky

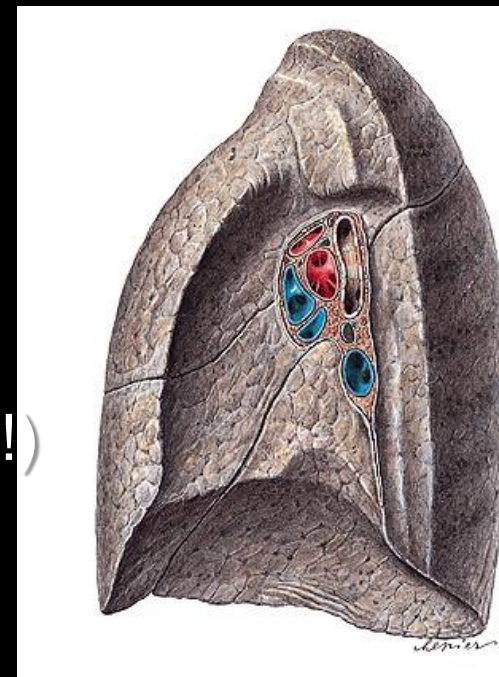
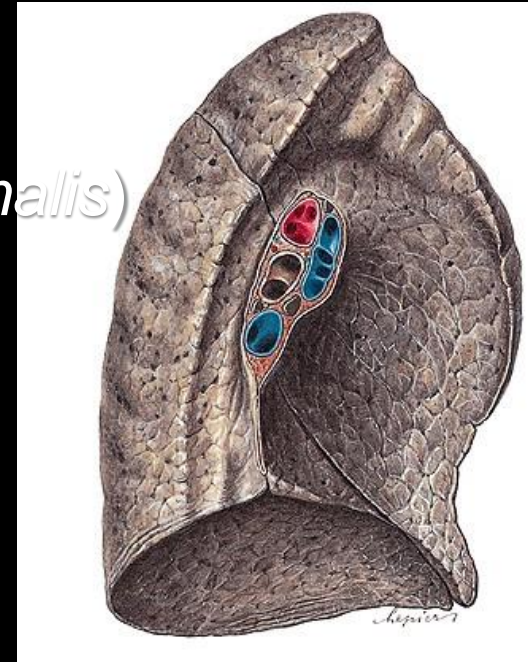
- sulcus arteriae subclaviae (*facies mediastinalis*)
- impressio costae primae (*margo anterior*)
- impressiones costarum (*facies costalis*)
- impressio cardiaca (*facies mediastinalis*)

Levá plíce: vše na facies mediastinalis

- sulcus aorticus
- impressio oesophagea
- sulcus venae brachiocephalicae sinistrae

Pravá plíce: vše na facies mediastinalis

- sulcus venae cavae superioris
- sulcus venae azygoi (*nesprávně s.v. azygos!*)
- sulcus oesophageus

Plíce – dělení

- **pravá** plíce – **3** laloky (sup., medius, inf.)
- **levá** plíce – **2** laloky (sup., inf.)
 - lingula p. sin.
- **dílce; segmenty** (*segmenta bronchopulmonalia*)
 - **10** vpravo
 - **10** vlevo (někdy **8**)
 - I+II spojen, VII v 90 % chybí

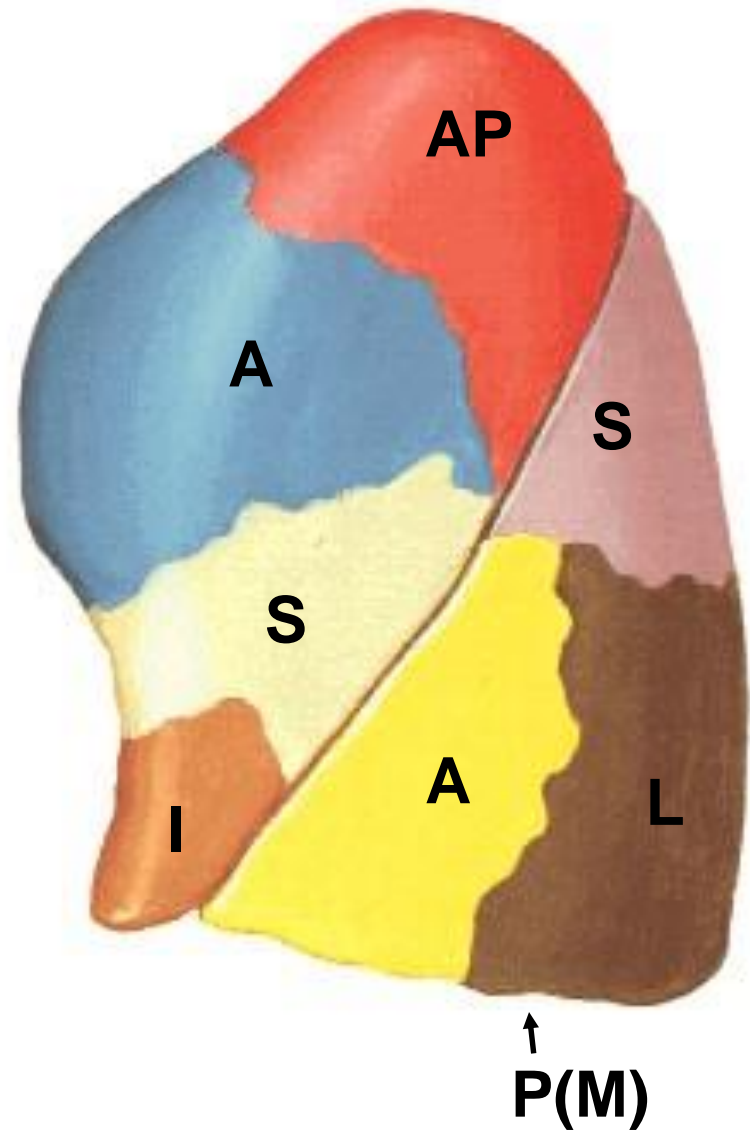
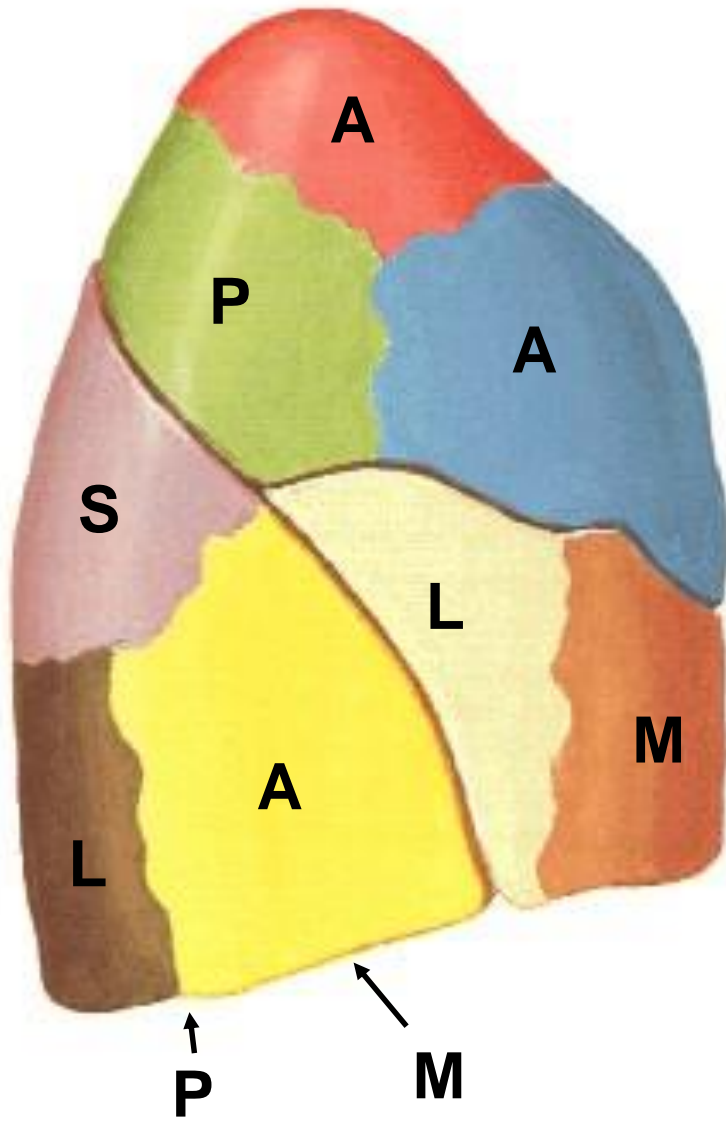
Dílce = Segmenty

pravá plíce (apalmsmalp)

levá plíce (apasismalp)

Zkratka	Segmentum	Číslo segmentu	Lalok	Zkratka	Segmentum	Číslo segmentu	Lalok
A	apicale	I	horní	AP	apico-posteriorus	I + II	horní
P	posteriorus	II		A	anteriorus	III	
A	anteriorus	III		S	lingulare superiorus	IV	
L	laterale	IV	střední	I	lingulare inferiorus	V	
M	mediale	V		S	superius	VI	dolní
S	superius	VI	dolní	M	basale mediale	VII	
M	basale mediale	VII		A	basale anteriorus	VIII	
A	basale anteriorus	VIII		L	basale laterale	IX	
L	basale laterale	IX		P	basale posteriorus	X	
P	basale posteriorus	X					

Dílce = Segmenty plic

Segmenta bronchopulmonalia

Pulmo dexter, lobus superior

Segmentum apicale [S I]

Segmentum posterius [S II]

Segmentum anterius [S III]

Pulmo dexter, lobus medius

Segmentum laterale [S IV]

Segmentum mediale [S V]

Pulmo dexter, lobus inferior

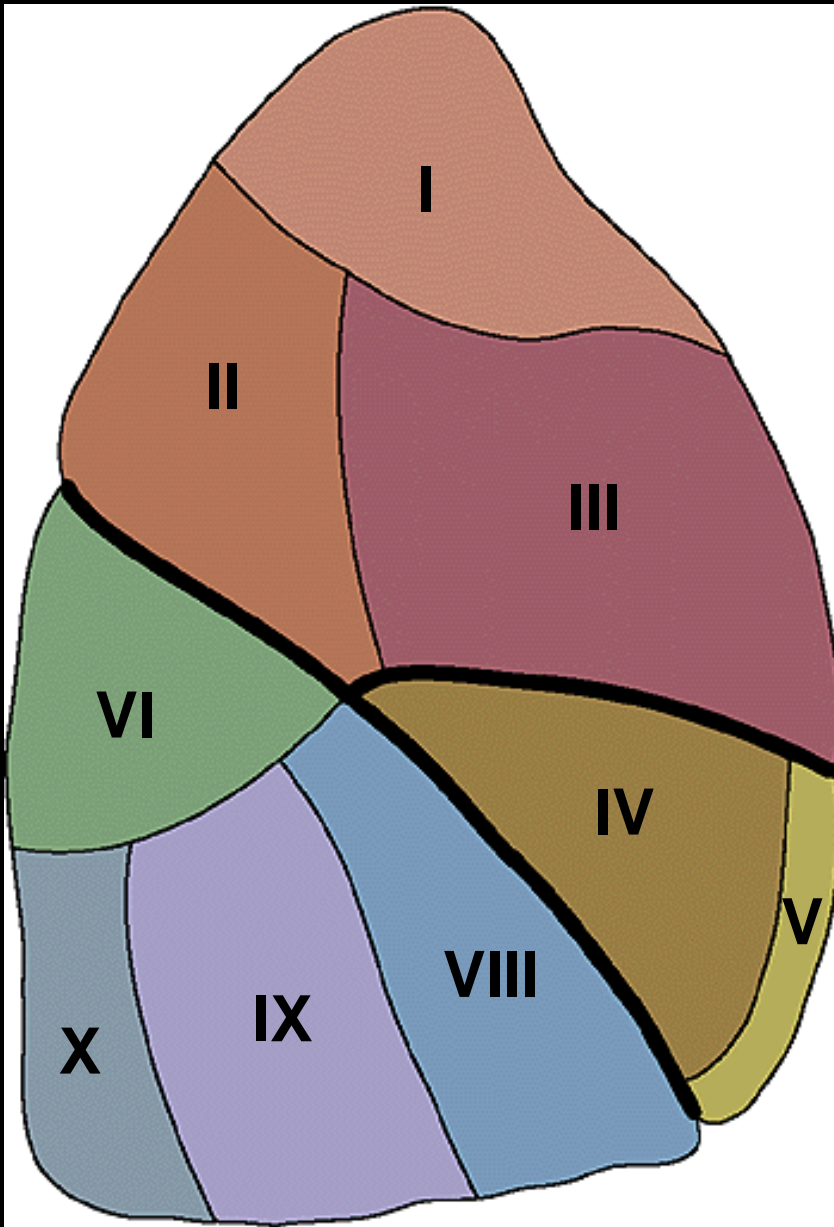
Segmentum superius [S VI]

Segmentum basale mediale
(cardiacum) [S VII]

Segmentum basale anterius [S VIII]

Segmentum basale laterale [S IX]

Segmentum basale posterius [S X]

Segmenta bronchopulmonalia

Pulmo sinister, lobus superior

Segmentum apicoposterius [S I+II]

Segmentum anterius [S III]

Segmentum lingulare superius [S IV]

Segmentum lingulare inferius [S V]

Pulmo sinister, lobus inferior

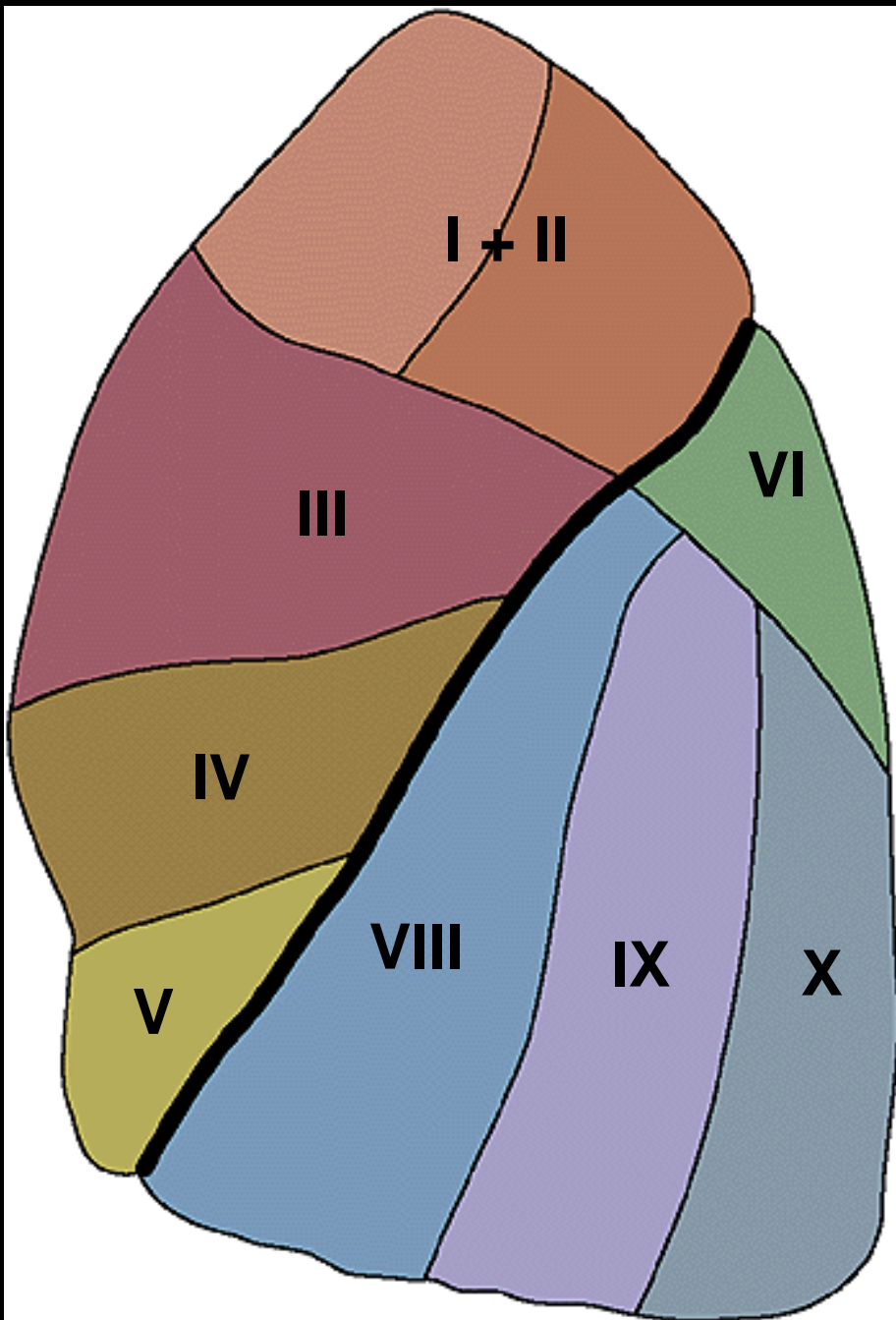
Segmentum superius [S VI]

Segmentum basale mediale
(cardiacum) [S VII] (10 %)

Segmentum basale anterius [S VIII]

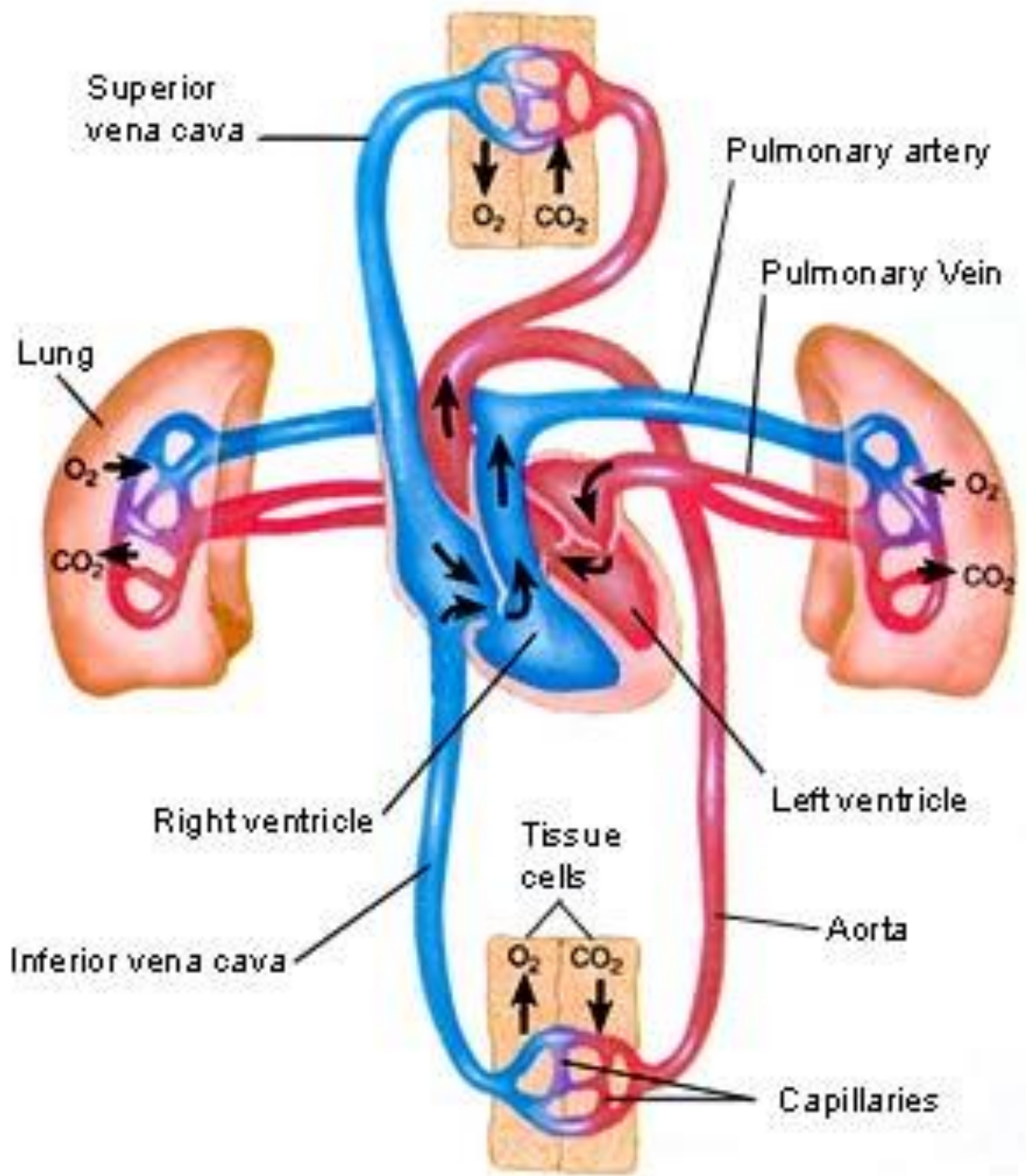
Segmentum basale laterale [S IX]

Segmentum basale posterius [S X]

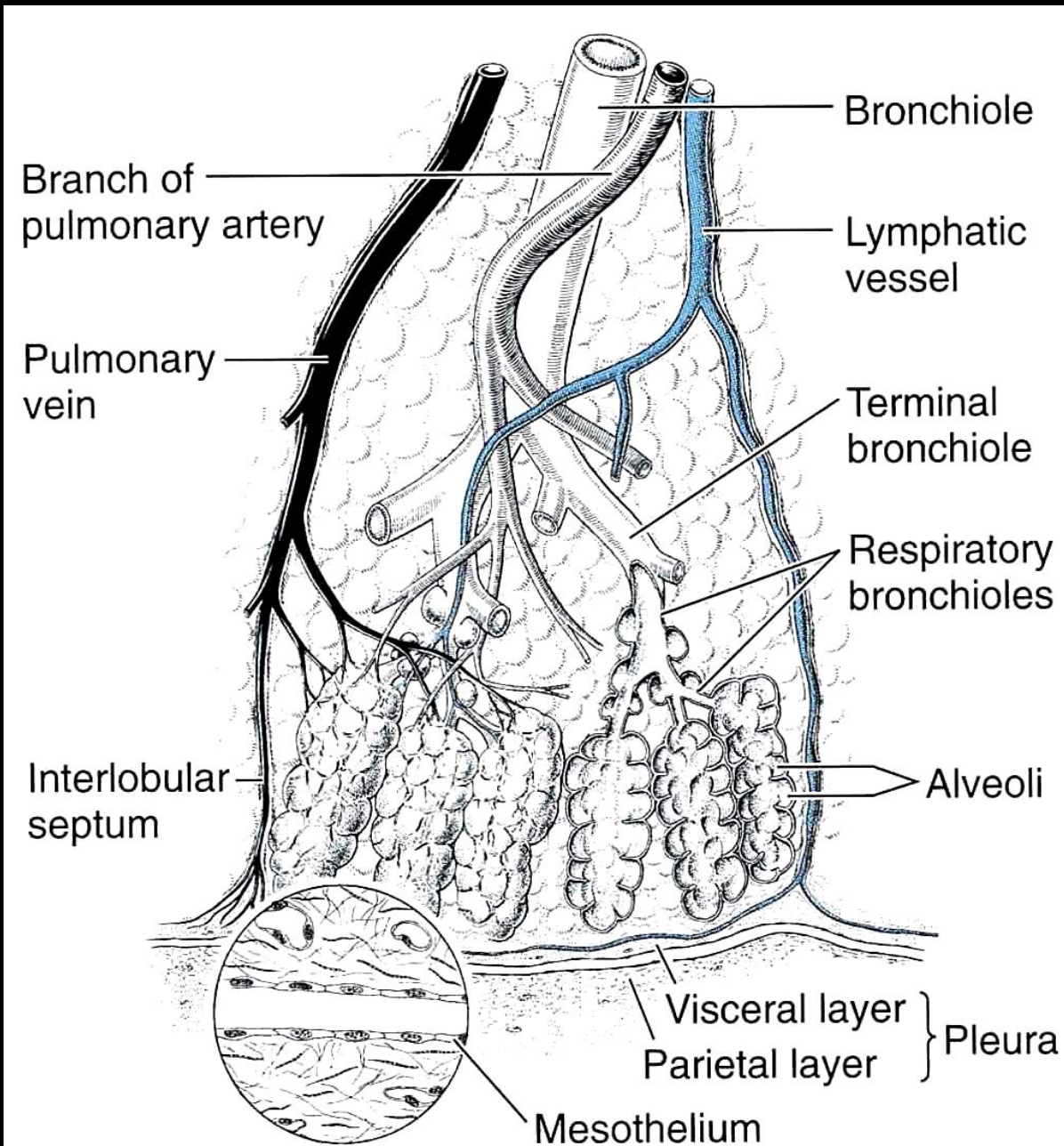

Cévní zásobení plic – funkční oběh

- pravá srdeční komora (odkysličená krev) → truncus pulmonalis → arteria pulmonalis dx.+ sin. → větvení odpovídá průduškám
 - vlevo hyperarteriální bronchus, vpravo eparteriální bronchus
- elastické tepny
 - nízkotlaké řečiště 25/5 Torr
 - svalovina jen u plodů, u dospělých až od < 1 mm
- vlasečnice (souvislé) → okysličená krev
- žilky nezávisle na tepnách v septech mezi lalůčky
- 4 **venae pulmonales** (2 vpravo a 2 vlevo) → levá srdeční síň

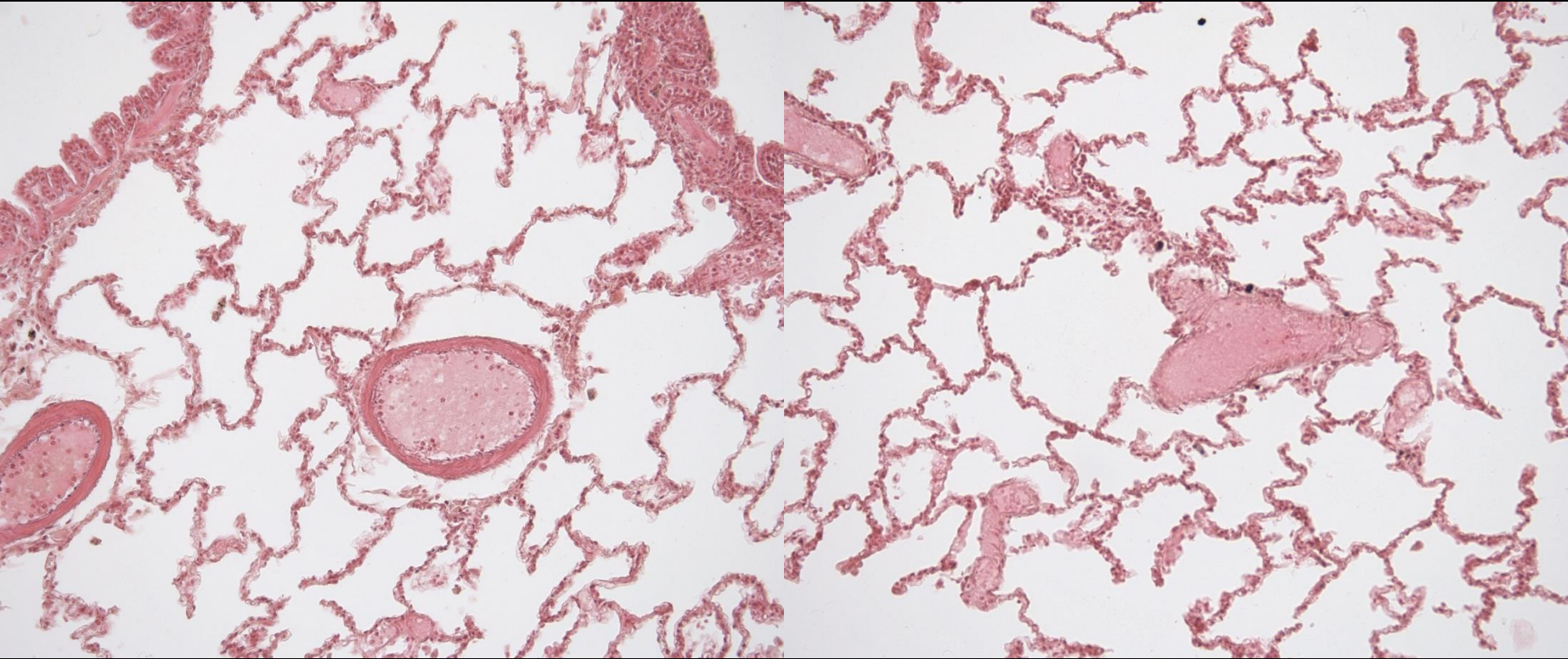

Cévní a lymfatické zásobení plicního lalůčku

Plicní artérie

Plicní žíly

Cévní zásobení plic – nutritivní oběh

- aorta thoracica → rami bronchiales
 - 1 vpravo – nejčastěji z a. intercostalis tertia
 - 2 vlevo přímo z hrudní aorty
- podél průdušek až po bronchioli respiratorii
 - (rami bronchiales accessorii v lig. pulmonale)
- venae bronchiales
 - hluboká soustava ústí do vv. pulmonales
 - povrchová odvádí krev z mimoplicních průdušek, poplicnice a hilových uzlin → vv. pulmonales nebo v. azygos / hemiazygos accessoria

Plíce – mízní odtok

- povrchová subpleurální pleteň
- hluboká pleteň podél průdušek a cév
- plicní sklípky nemají ve stěnách mízní cévy

nodi lymphoidei **intrapulmonales** → n.l.

bronchopulmonales → n.l. **tracheobronchiales**

inferiores (*obě plíce kromě tří levých horních segmentů*

I+II, III) → n.l. **tracheobronchiales sup. dx.** → truncus

bronchomediastinalis dx. → angulus venosus **dx.** → v.

brachiocephalica dx.

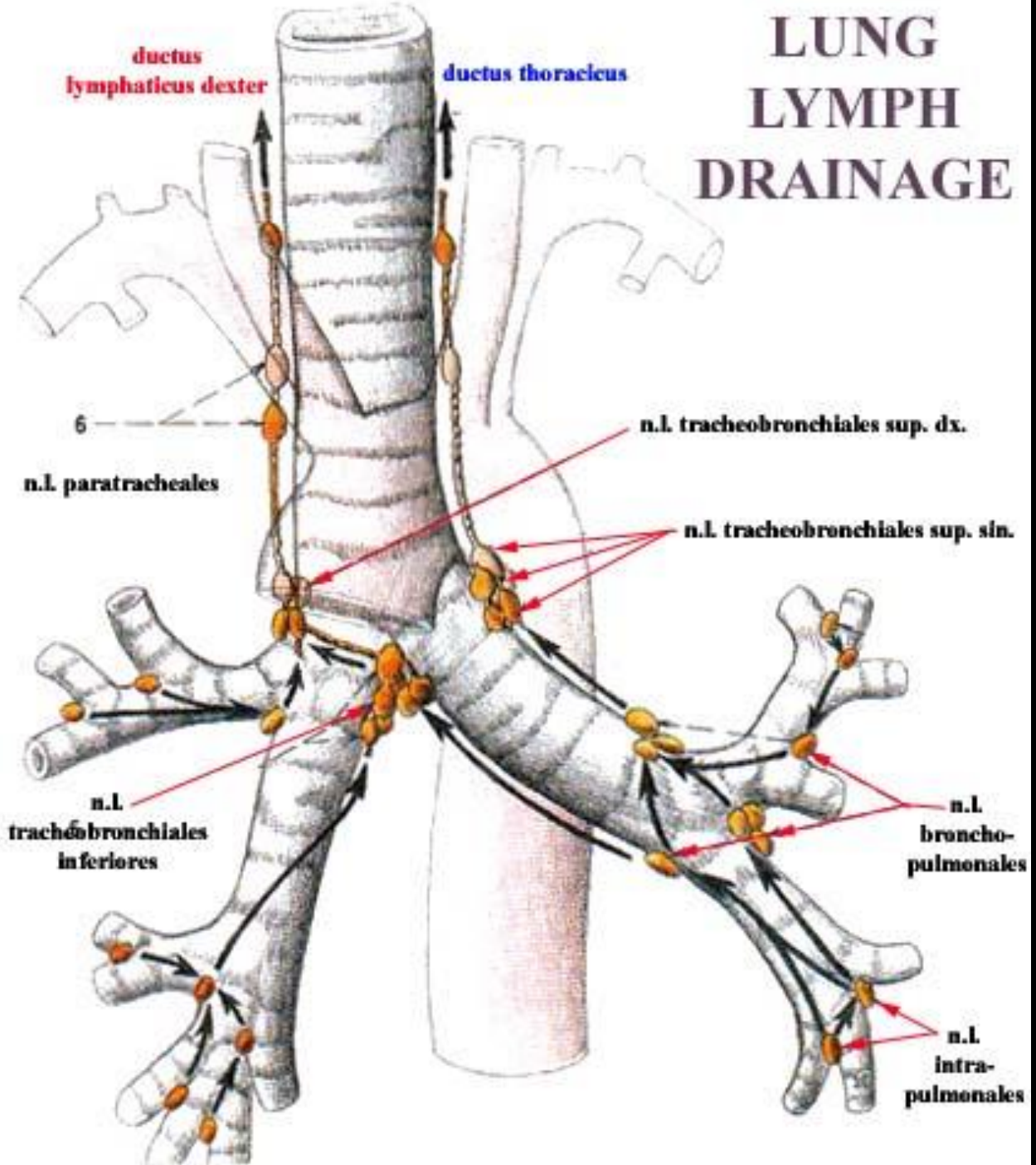
I+II, III segmenty vlevo – rovnou do n.l.

tracheobronchiales sup. sin. → truncus

bronchomediastinalis sin. → ductus thoracicus →

angulus venosus **sin.** → v. **brachiocephalica sin.**

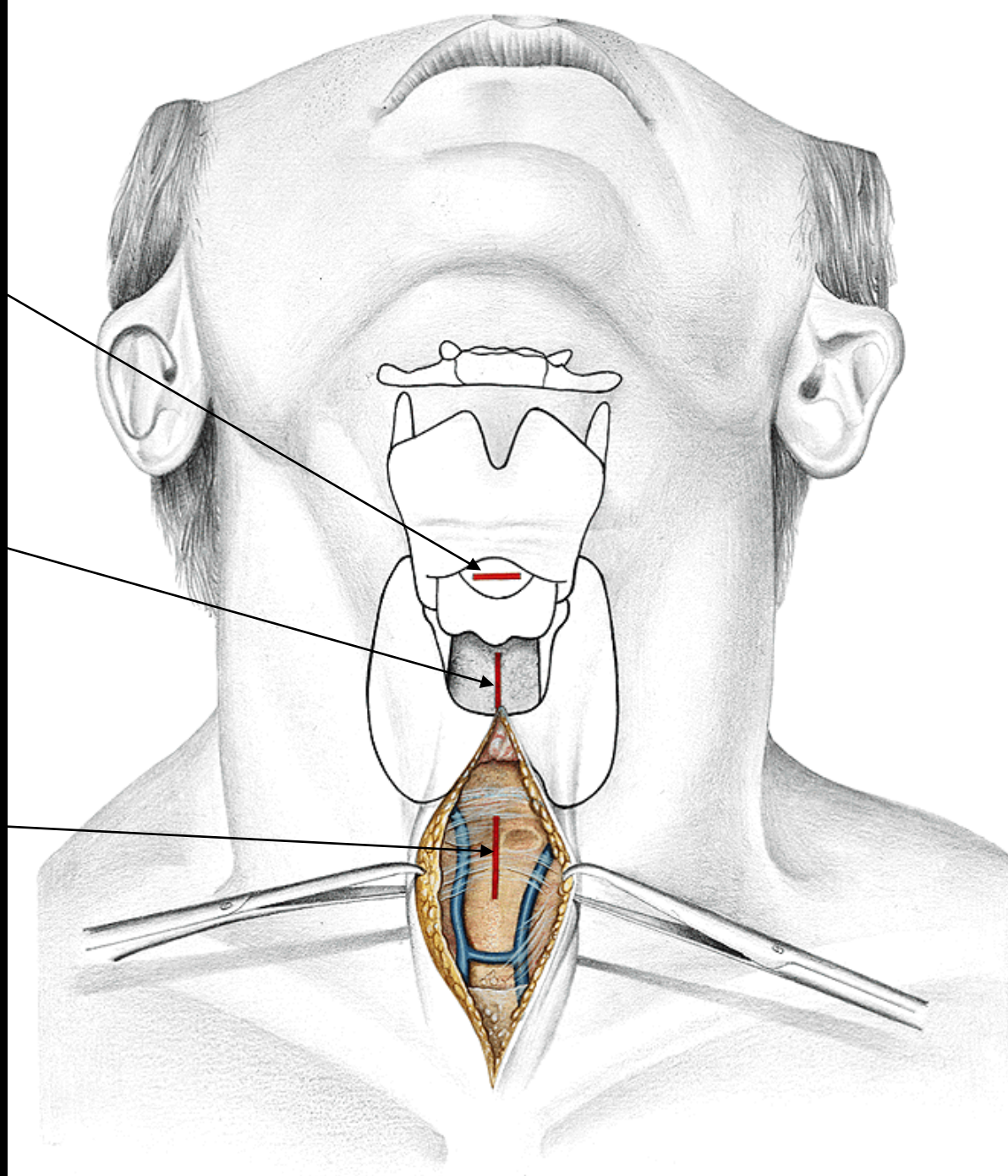
LUNG LYMPH DRAINAGE

Plíce – inervace

- n. vagus → rr. bronchiales
viscerosenzitivní (z mechanoreceptorů)
+ autonomní parasympatické podněty
- truncus sympathicus (T2-4) → rr.
pulmonales thoracici
autonomní sympatické podněty

- koniotomie
- horní tracheotomie
- dolní tracheotomie

Koniotomie (koniopunkce)

- rychlý zásah v nemocnici v případě, že nejde ani intubovat, ani kanylovat, ani oxygenovat
- transverzální řez mezi cartilago thyroidea et cricoidea skrz *lig. cricothyroideum medianum* (dříve „lig. conicum“)
- koniopunkční set
- BACT (bougie-assisted cricothyrotomy)

Koniotomie (koniopunkce)

přístup vede skrz následující vrstvy:

- kůže + podkožní vazivo
- lamina superficialis fasciae cervicalis
- lamina pretrachealis fasciae cervicalis
- lig. cricothyroideum medianum + sliznice

!Cave!

- propojené rr. cricothyroidei a. laryngeae superioris těsně pod cartilago thyroidea
- lobus pyramidalis glandulae thyroideae (40 %)

Tracheotomie

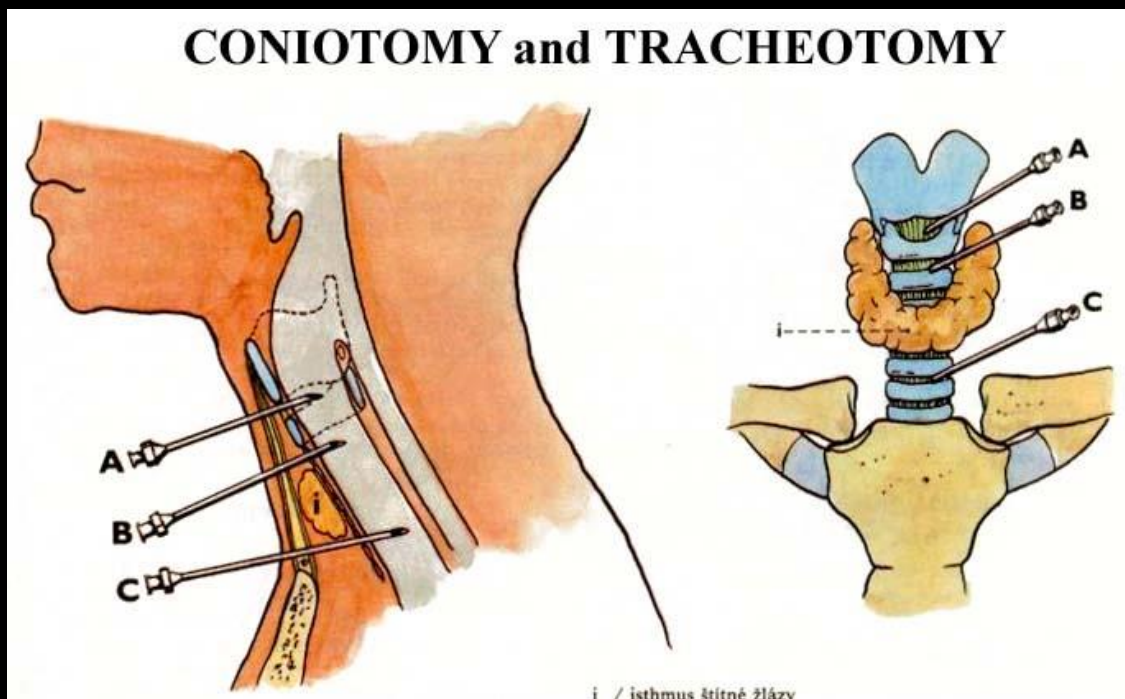
sagitální řez pro kanylaci skrze několik chrupavek průdušnice

- **tracheostomia superior**

- nad isthmus glandulae thyroideae (v rozsahu cartilago trachealis 2-4)

- **tracheostomia inferior**

- pod zúžením, nad incisura jugularis

Tracheotomie – přístup

přístup vede skrz následující vrstvy:

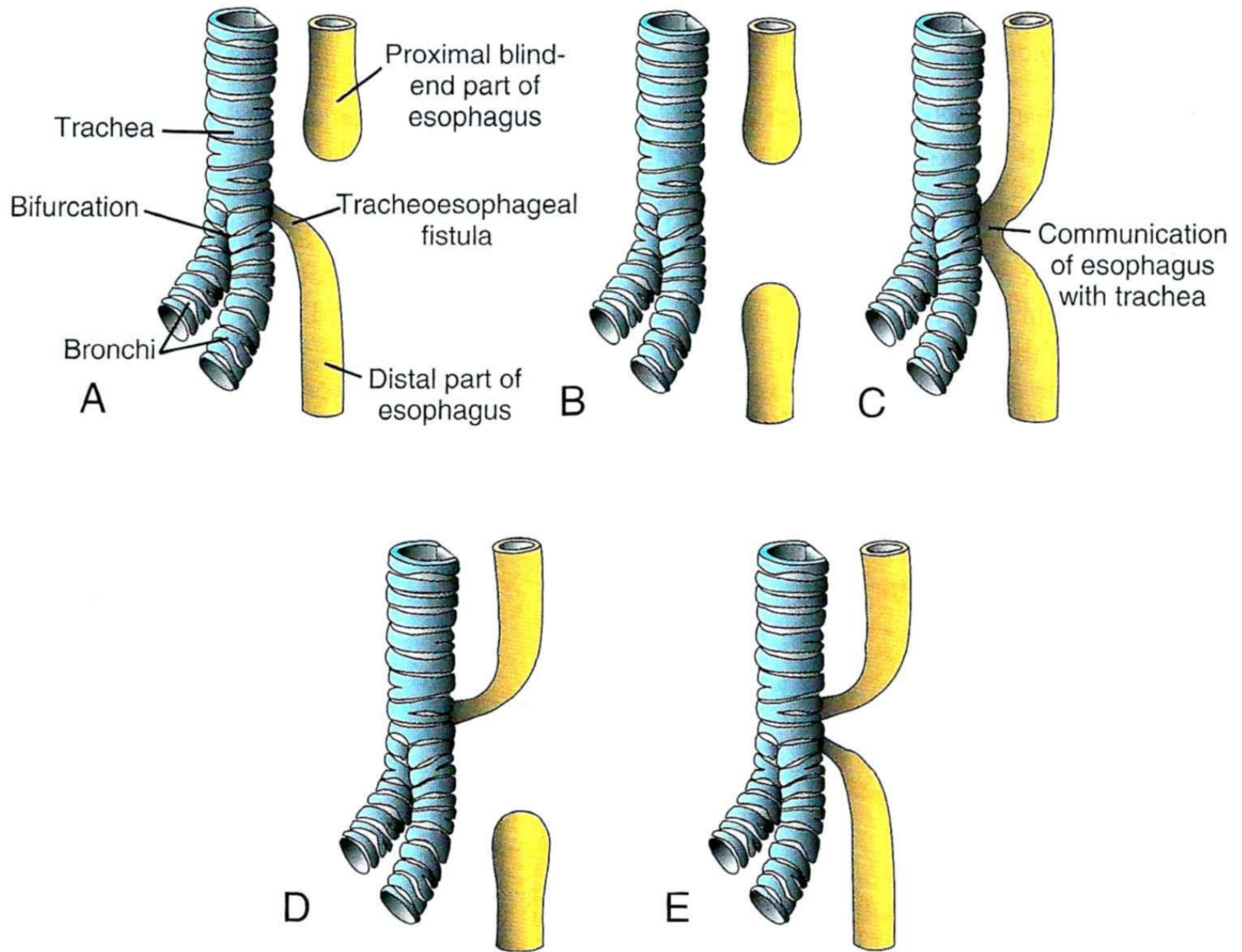
- kůže + podkožní vazivo
- lamina superficialis fasciae cervicalis
- žilní arcus venosus jugularis (*pouze u dolní*) ve spatium suprasternale
- lamina pretrachealis fasciae cervicalis
 - + protětí středového vazivového spojení mm. sternohyoidei obou stran (linea alba cervicis) (*pouze u dolní*)
- žilní plexus thyroideus impar (*pouze u dolní*)
- cartilagine tracheales + ligg. anularia + sliznice

Tracheotomie – rizika

krvácení z:

- plexus thyroideus impar
- a. thyroidea ima (2 %)
- arcus venosus jugularis
- lobus pyramidalis glandulae thyroideae (40 %)

Tracheoefageální píštěl, atrézie jícnu

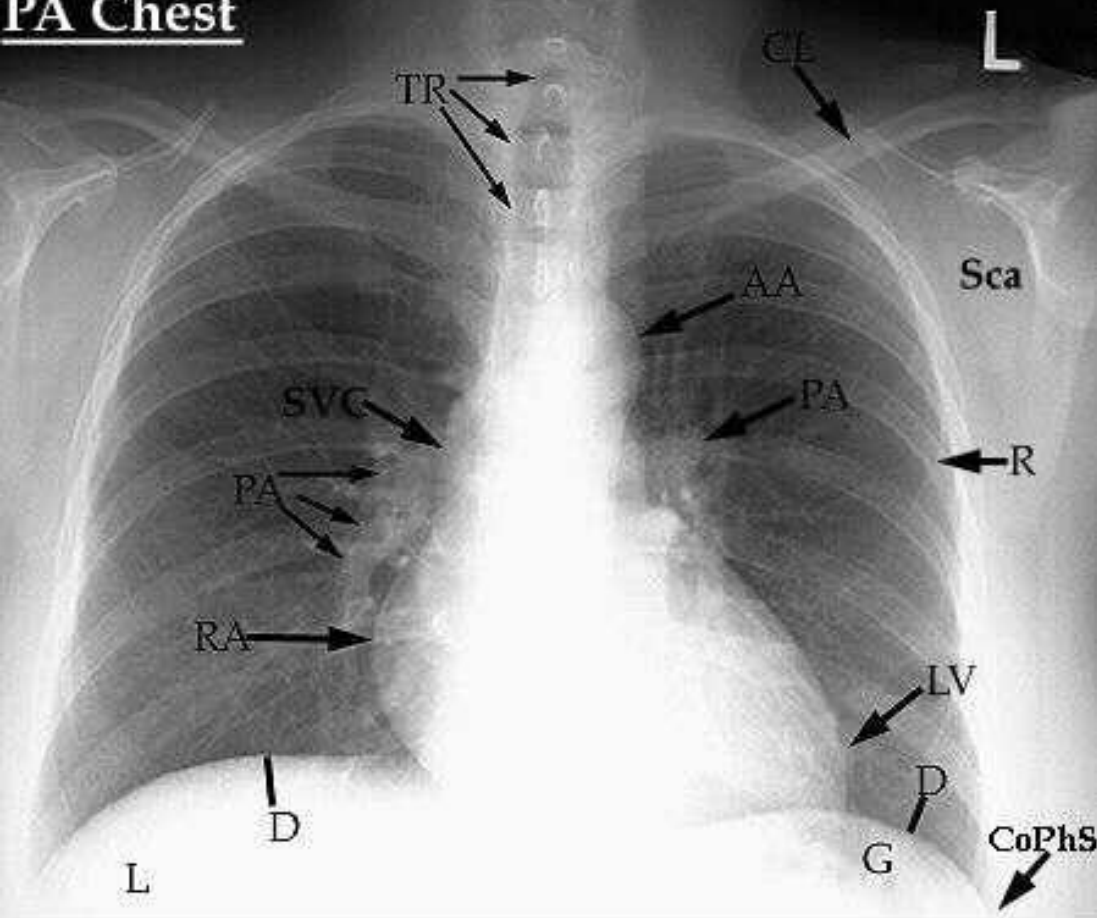

Plíce – klinické vyšetření

- pohled, poklep, poslech, pohmat
- rtg, CT
- bronchoskopie (rigidní, flexibilní)
- bronchografie
- spirometrie (vitální kapacita plic)

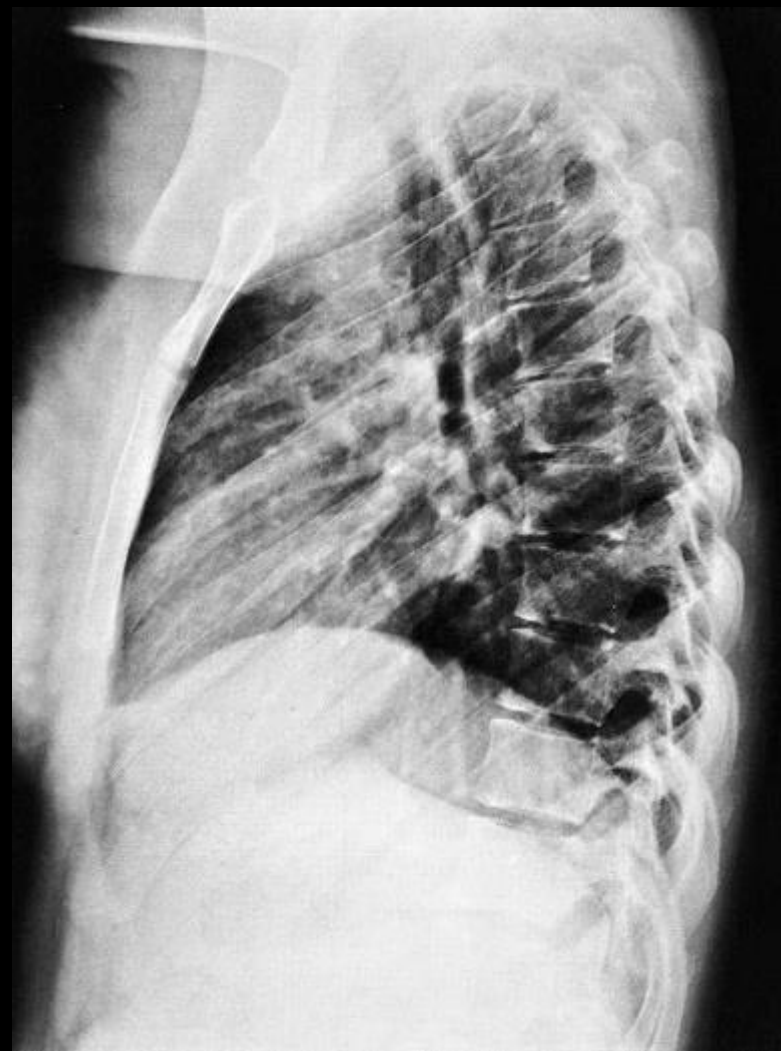
Předožadní a boční rtg hrudníku

PA Chest

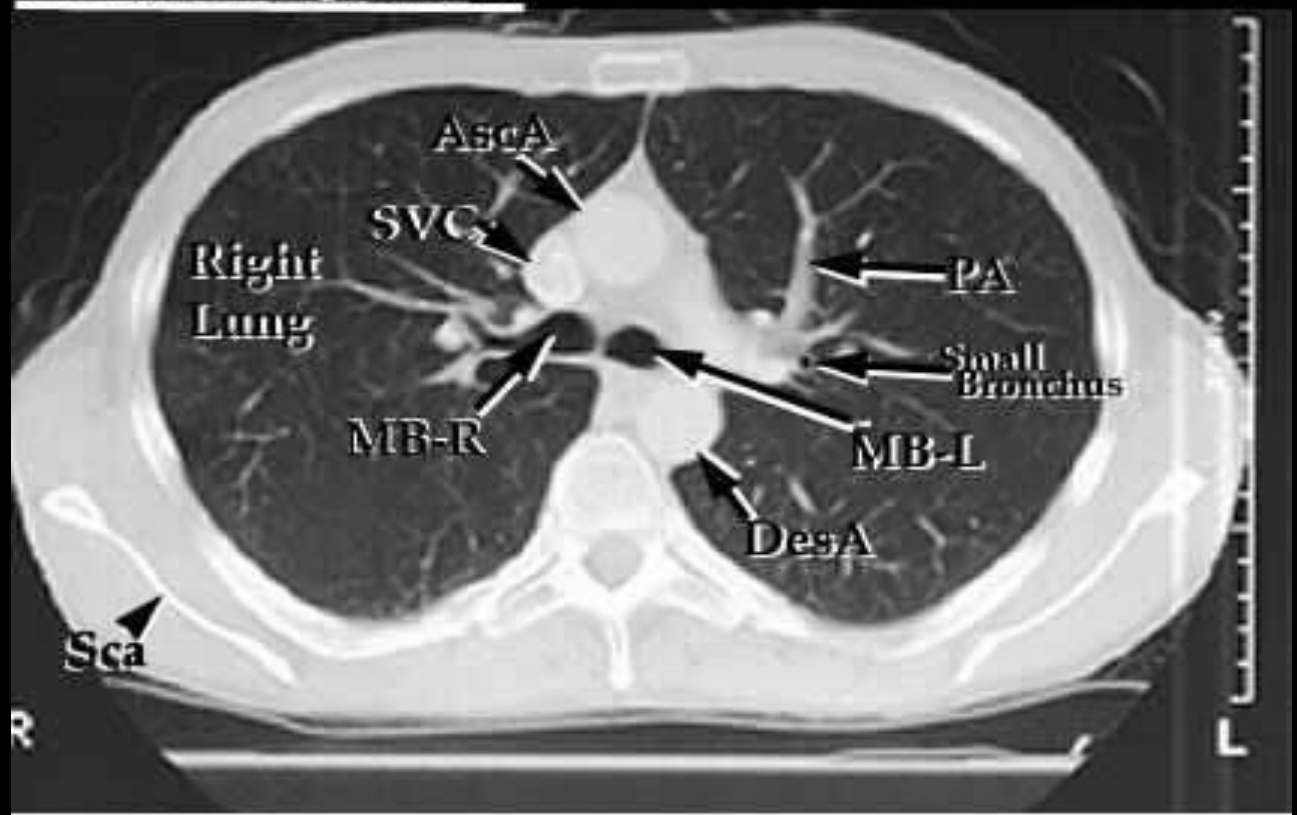
PA=Pulmonary Artery
TR=Trachea
CL=Clavicle
AA=Aortic Arch
SVC=Superior Vena Cava
RA=Right Atrium
CoPhS=Costophrenic Sulcus

LV=Left Ventricle
D=Diaphragm
G=Gastric Air Bubble
L=Liver
Sca=Scapula
R=Rib

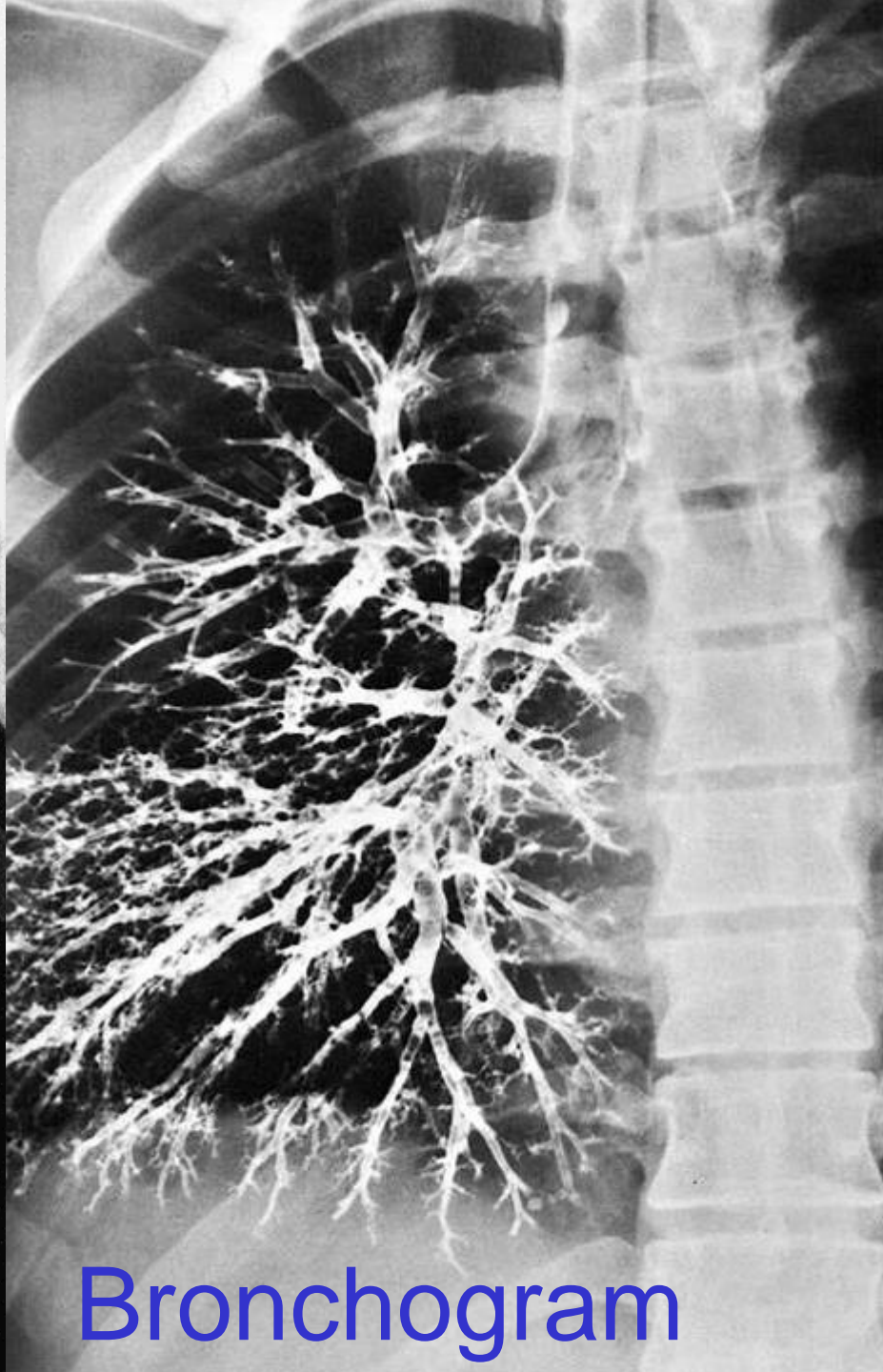
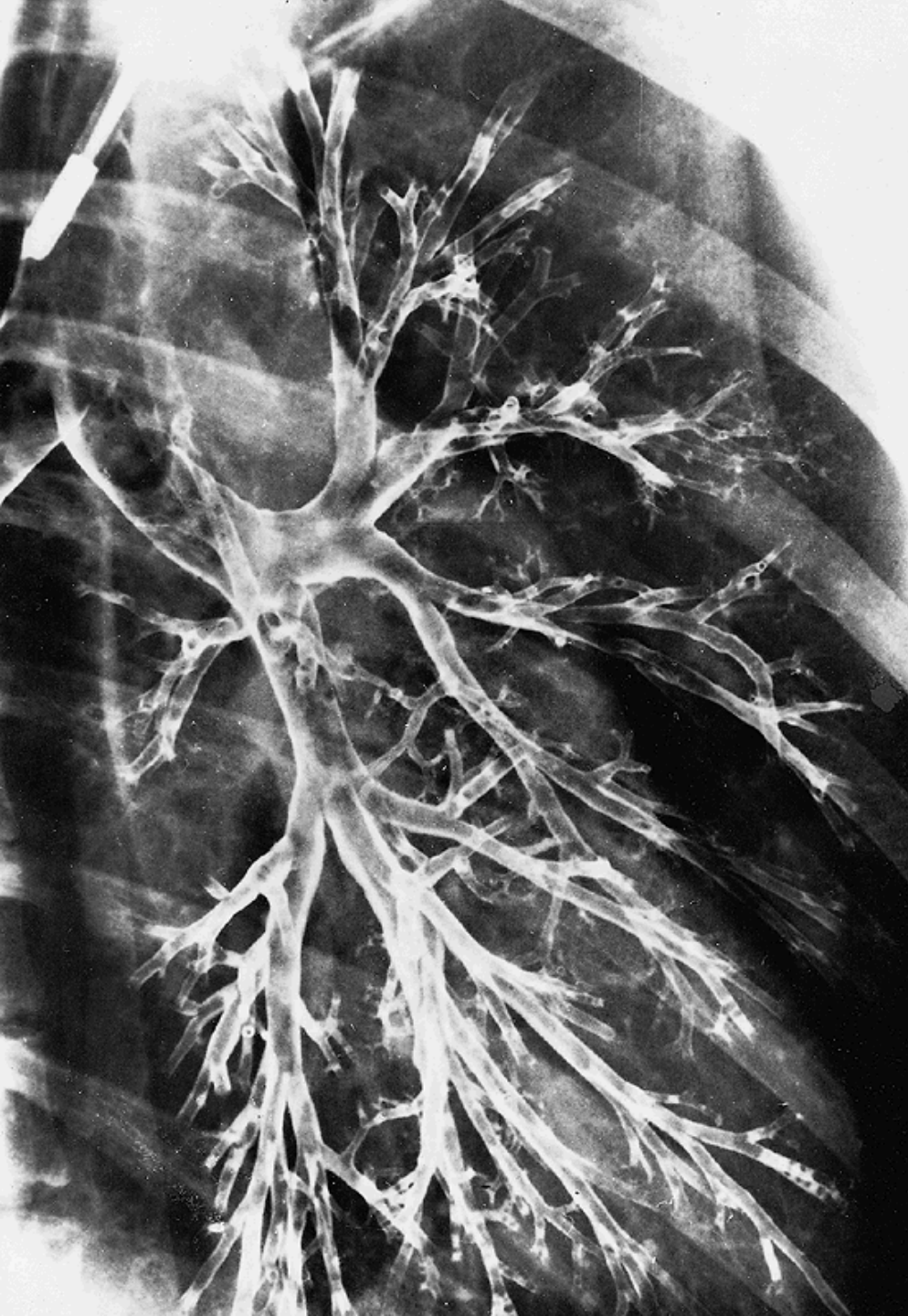
CT hrudníku

CT Axial-Lung window

MB-R=Main
Stem Bronchus
Right
MB-L=Main
Stem Bronchus
Left
Sca=Scapula
PA=Pulmonary
Artery

DesA=Descending Aorta
AscA=Ascending Aorta
SVC=Superior Vena Cava

Bronchogram

Plíce – klinické jednotky

- atelektáza
- embólie
- bronchiektázie
- fibróza
- plicní edém
- RDS (IRDS), ARDS
- rozedma (emfyzém)
- nádory, záněty (např. TBC)

Cystická fibróza (mukoviscidóza)

- porucha transportu iontů apikální membránou buněk (chloridový kanál)
- nedostatečná hydratace hlenové vrstvy → zvýšený viskozita
- snížení periciliární vrstvy tekutiny → chybění volného prostoru pro kmitání řasinek → hlen naléhá přímo na epitel
- ucpání průdušek hlenem → chronický zánět + bronchiektázie → dechová nedostatečnost

Nádory plic

- dlaždicobuněčný karcinom
 - vliv kouření
 - vychází z metaplastických míst epitelu dýchacích cest ve vícevrstevný dlaždicový
- malobuněčný bronchiální karcinom
 - vysoce zhoubný nádor (z DES buněk)
- neuroendokrinní nádor (karcinoid)
 - může být hormonálně aktivní

Malobuněčný karcinom plic

